АВАНТАРД

ЖУРНАЛ ДЛЯ МОЛОДІ

(НАУКА І ЗНАННЯ, ЛІТЕРАТУРА, СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ДУМКА)

Рік IX. Ч: 3-4 (38-39)

ЛОНДОН-МЮНХЕН квітень—чевень НЬЮ ЙОРК-ТОРОНТО

1955

„AVANGARD“ JOURNAL FOR UKRAINIAN YOUTH

published by

Central Committee of Ukrainian Youth Association

IN LONDON

АВАНҐАРД — ЖУРНАЛ ДЛЯ МОЛОДІ

ВИХОДИТЬ ЩОКВАРТАЛЬНО

Орган

Центрального Комітету Спілки Української Молоді

Редаґує Колеґія

Листування і матеріяли надсилати на адресу:
O. Kalynyk, München 8, Zeppelinstr. 67/0, Germany.

Представництва:

Ukrainian American Youth Ass'n
P. O. Box, 211 Cooper Station
New York, 3, N.Y.
U.S.A.

Ukrainian Youth Association
140, Bathurst St.,
Toronto, Ont.,
Canada

Union de la Jeunesse Ukrainienne
72Bd Charlemagne
Bruxelles IV., *Belgium*

Union des Ukrainiens de France
Section de la Jeunesse
26, rue de Montholon,
Paris 9, *France*

Mr. A. Halimurka (S.U.M.)
Lager Parsch, Bar. 9 Z. 23
Salzburg, *Austria*

Mr. W. Galat (S.U.M.)
Industrias Klabin S. A.
Monte Alegre, Parana *Brazil.*

Ukrainischer Jugendverein
München 8, Zeppelinstr. 67,
Germany

Ukrainian Youth Association
49, Linden Gardens
Notting Hill Gate
London, W. 2.
Great Britain

Mr. W. Pastuschuk (S.U.M.)
Céa Bermüdez, 45. *7e.* B.
Madrid
Espana

Mr. Elah Szymansky
Caixa Postal No. 6,
Sao Caetano Do Sul S. P.
Brazil

"Prosvita" — S.U.M. —
c. Soler 5039
Buenos Aires
Argentina

Sign. Ing. A. Kuschzynskyj (S.U.M.)
Cosiela de Correo, 862
Asuncion,
Paraguay

Mr. P. Horwat
Telegrafgränd 3, Stockholm,
Sweden

Mr. W. Pundiak (S.U.M.)
749 Burwood Rd.
Hawthorn, E. 3, Vic.,
Australia

АВАНҐАРД

ЖУРНАЛ ДЛЯ МОЛОДІ

(НАУКА І ЗНАННЯ, ЛІТЕРАТУРА, СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ДУМКА)

ІЗ ЗМІСТУ:

Стор.

Архипастирський привіт для СУМ-у 3

Проф. П. Ковалів: Пізнання Бога . . . 4

Д-р В. Луців: Дмитро Байда Вишневецький 10

Проф. Г. Ващенко: Селянське повстання на Павлоградщині в 1930 р. 13

Володимир Леник: Теорія і практика . . 17

Комсомол — експозитура Москви . . 23

О. П.: Нариси з історії філософії 32

Проф. Г. Ващенко: Хвороби в галузі національної пам'яті . . 37

П. Теодорович: Міжпланетні станції . . . 40

А. М.: Чорне море . 43

М. Сервантес: «Лицар Дон Кіхот з Манчі» 46

П. Кізко: Сліпий (оповідання) 52

Віктор Берґе: Бій з підводним страховищем 57

Несистематизовані поради молодим белетристам 65

Нидо Девар: Вбивці на волі! 66

Проф. Н. Полонська-Василенко: Відрадне явище в літературі 68

М. Залізняк: Хто допомагає росіянам білим і червоним? . . . 72

Спорт: Як вчитися грати відбиванку? 80

СВУ і СУМ: (матеріяли для доповідачів) 75

З життя СУМ-у . . 100

Рік IX. Ч.: 3-4 (38-39)

ЛОНДОН — МЮНХЕН 1955 НЬЮ-ЙОРК — ТОРОНТО

Druckerei „Cicero“ e.G.m.b.H. München 8, Zeppelinstr. 67,
Tel. 44 92 83

Бог і Україна

Архипастирський привіт для Спілки Української Молоді

На руки Голови ЦК СУМ-у, О. Калиника надійшов лист від Високопреосвященнішого Архиєпископа Кир Івана Бучка з подякою за Великодні привітання та з Архиєрейським благословенням для всіх сумівців.

Високоповажаний і Дорогий Пане Голово,

сердечно дякуючи Вам за Ваші цінні пасхальні побажання, мило й мені привітати Вас і всю нашу молодь, зорганізовану в рядах Спілки Української Молоді, з тієї самої нагоди моїми найкращими побажаннями і найсердечнішим благословенням. Зокрема бажаю всім СУМ-івцям, щоби вони були нашою найпевнішою надією на краще майбутнє. Покладені на них надії вони можуть сповнити тільки тоді, коли всю свою діяльність будуть виконувати згідно з кличем, що видніє на прапорах СУМ-у, але при цьому буде вкорінений в серцях самих Сумівців, а це «Бог і Україна»...

Маю надію, що цьогорічний Ювілейний Здвиг СУМ-у у зв'язку з 1000-річчям християнства в Україні викреше в серцях нашої Молоді новий вогонь і завзяття у змаганнях за визволення Батьківщини України, що мусить бути християнською...

Ще раз з цілого серця благословлю Вас усім добром

відданий у Христі Господі
брат і слуга
† Іван, Аєпп., АВ.

Проф. П. Ковалів

ПІЗНАННЯ БОГА

Як же пізнати цю вічну Правду, вічне Добро? У чім полягає суть пізнання Бога?

Пізнання Бога, як духовної основи всесвіту, дається в акті віри. Віра — це те, що є найвищим для людини. Але як розуміти цю віру? Німецький богослов Тім Кляйн пише: Віра, справжня віра — це не та самонадійність, не та безпечність, про яку сказав Шекспір, що вона завдає людині великої шкоди, а та віра, що Бог має нас, що Він дав нам наше життя, нашу долю, наше призначення. Саме про цю віру заповів нам Христос: «Хто в Мене вірує, у того, як каже Писання, ріки живої води потечуть з утроби його» (Ів. 7. 38).

Як бачимо, віра зв'язана з прийняттям Духа Святого, отієї живої води, що очищає людину від гріху і наближує її до Бога. Це та жива вода, про яку Христос мав розмову з самарянкою: «Коли б ти знала дар Божий, — каже Христос до самарянки, — та хто це тобі каже: дай напитись Мені, то сама б попросила у Нього, і дав би Він тобі живої води» (Ів. 4. 10). І далі продовжує: «А хто нап'ється води, що Я дам йому, не схоче пити по віки».

Ця глибока релігійно-філософська думка розкриває глибину нашої віри в Бога, як акту, що через пізнання живої води, Святого Духа, веде до єднання з Богом. У цьому сенс пізнання Бога. Це стверджує й Апостол Павло: «Бо хто з людей знає, що є в людині, окрім духа людського, що в ній? Так і що в Бозі, ніхто не знає, тільки Дух Божий» (1 Кор. 2. 11). І далі: «Ми ж прийняли не духа цього світу, а Духа, що від Бога, щоб ми знали дароване нам від Бога» (там же, 2. 12). Ще в іншому місці Апостол каже: «Віра — це основа того, на що надіємось, певність того, чого не бачимо» (Євр. 2. 1).

Отже, пізнання Бога грунтується на вірі. Бога ми не бачимо, але відчуваємо своїм серцем, своєю інтуїцією. Інтуїція характеризується здібностями людського духа відчувати істину там, де розумом, своїм знанням осягнути її ми не можемо. Кожна людина має в собі цю велику рису, цей дар Божий, бо для того й людина призначена, щоб дар цей мати в собі, достойно його оберігати й розвивати, і через нього вступати в зв'язок з Богом.

Релігійний символ «серце» означає якусь заховану глибину, неприступну для зору. В цьому сенсі Біблія говорить про «серце моря», про «серце землі», як про те, що заховується в їх таємничій глибині. А ще більше можна сказати про серце самого Бога. Леон Блуа називає серце Божества «безоднею», а багато з містиків говорять про цю «безодню», як про останню іраціональну глибину Божественного центру. Те саме можна сказати і про серце людини, як про захований центр особи.

Та не тільки для інших. Ця глибина людського серця є недосяжною й для самого себе, боячись заглянути в безодню нашого серця. І тут нам треба нагадати мудрі слова, що їх любив наводити з оракула Сократ: «Пізнай самого себе». Це мудрість старо-

індійська й елінська. Трагізм життя людського в тому, що люди не знають самих себе, вони не знають свого правдивого «я», не знають того, що індуси називають «атман», що християни називають безсмертною душею, серцем душі. Христос каже: «Яка користь людині, коли вона ввесь світ придбає, а душу свою згубить?» Він говорить власне про той таємний центр особи, де лежить вся її цінність, її вічність. Треба знайти оту свою вічність, своє правдиве «я», заглянути в глибину свого серця.

Тільки той може заглянути в глибину свого серця, хто релігійний. Релігія, власне, — це одночасне визнання Божественности і людини. Тобто перебування Бога в собі і себе в Бозі. Звідси зрозуміло, що атеїзм — не тільки безвір'я в самого себе, безвір'я в свою абсолютну цінність і в свою абсолютну вічність. Для атеїста нема серця, глибини самопізнання і Богопізнання. Для атеїста лише існує поверхня, зовнішність. Звідси — великий контраст між релігійним світоглядом і світоглядом атеїстичним, що його сучасний філософ Б. Мишеславцев навіть не вважає за філософський світогляд (Див. його статтю: «Значение сердца в религии». «Путь», 1925, сент., стор. 81). Серце є основним органом релігійних переживань. Людина «без серця» цілком справедливо може бути названа людиною без любови, без релігії, а це кінець-кінцем веде до безсердечности.

Отже, тільки в глибині серця можливе справжнє зближення з Богом. У Св. Письмі ми раз-у-раз натрапляємо на вчення, що серце — орган для сприйняття Божественного Слова і Дарів Духа Святого (Матв. 13. 19; Марка 4. 15-7. 9; Лукы 8, 12, 15, 24, 23; Дії 2, 27. 7, 54. 16, 14; Рим. 2, 15. 5. 8, 15 та ін.). Апостол Петро виразно говорить про значення пізнання глибини людського серця: «Нехай буде прикрасою вашою не зовнішнє заплітання волосся, не золоті оздоби чи нарядність в одежі, але з таємничим серцем людина в нетлінні безсловесного кроткого духа, що дорогоцінне перед Богом» (1 Петра 3. 4).

Треба мати на увазі, що серце не тільки орган Духа Святого, — воно може стати і органом сатани. Серце — джерело любови, але воно може стати і джерелом ненависти. Воно є орган віри, але воно може бути і органом безвір'я. «Сказав безумець у серці своєму, — немає Бога» (Лукы 24. 25). Отож, із серця може випливати й зло, як і добро. Джерелом гріху не є тіло, матерія, а та ж сама глибина серця людського. «Не я роблю, — каже Апостол Павло, — а гріх, що живе в мені» (Рим. 7). Б. Мишеславцев цілком слушно ставить питання про антиномічність серця, антиномічність глибини людського «я». Ця антиномічність серця зв'язана з проблемою зла, що увійшло в світ, з проблемою свободи волі. Саме поняття гріха — це поняття роздвоєння серця грішника — двоєсердна людина *(vir duplex animo)*, «людина з роздвоєним серцем». Саме гріхом порушується в людині єдність особи: «роблю не те, що хочу, а те, що ненавиджу» (Ап. Павло). Трагедія роздвоєння серця полягає в тому, що воно ставить собою розрив живої єдности. Одна частина становить собою онтологічну правдивість, друга — деномічну неправдивість. Але найбільша трагедія в тому, коли людина втрачає свідомість того, де правдивість і тільки цілковите усвідомлення того, що в глибині нашого серця є вічне добро, що наше серце вічно добре, осяяне світлом Божественної любови, усвідомлення того, що в серці саме заховується «Образ

і Подоба Божа», — тільки таке усвідомлення полегшує боротьбу з демонічними силами людської грішної природи.

Ми сказали, що внутрішнє почуття духа, або інтуїція, вроджене кожній людині. Проте не в кожній людині це почуття однаково розвинене, не всі мають однакову здібність, так би мовити, зазирати в трансцедентальний світ і пізнати велич і красу Божої Премудрости. Воно, це почуття, більш розвинене в тих людей, що менш живуть земними втіхами, менш поринають у земні матеріяльні блага, а більше задоволення знаходять у духовних благах, що їх щедрою рукою роздає Всевишній тим, хто ці блага може сприйняти. Тому не дивно, що веливі вчені, великі поети й письменники, видатні мистці, маючи глибоко розвинену інтуїцію, часто виявляють глибоку релігійність. Що глибше своїм розумом людина сягає в таємниці природи, поринає в глибінь свого творчого надхнення, то більше перед нею розкривається вся велич творіння Всевишнього і Всемогутнього Бога, найвищого Мистця неперевершенної гармонії всесвіту.

Отже, суть пізнання Бога закладена в самій вірі в Бога, незалежно від будь-яких гаданих зовнішніх проявів Божественної сили. І коли атеїсти домагаються спочатку чуда, щоб Бог проявив Себе, а тоді мовляв, вони увірують у Нього, то така «віра» (коли б навіть припустити, що чудо сталось) ніколи не може привести до пізнання Бога. Така «віра» справді нагадувала б графиню Гертруду, героїню одного твору, яка, втративши внутрішній спокій і шукаючи пізнання нового для неї світу, ставить такий ультиматум Богові: «Коли я йшла до Духівника, то залишила у ванній кімнаті китицю орхідей. Отче Всемогутній, зроби так, щоб ця китиця квітів опинилися в моїй опочивальні». І яке було жорстоке розчарування, коли вона, прийшовши додому, побачила квіти у тому місці, де вона їх залишила. Творець не виконав її умови, а тому Його для неї не існує. Такі ж самі умови поставили Христу ті, що дивилися на Його розп'яття і, насміхаючись говорили: «Він інших спасав, — Самого Себе Він не може спасти! Христос, Цар Ізраїлів, нехай зійде тепер із хреста, щоб побачили ми та й увірували» (Мар. 15. 31-32). Так само розуміли це й воїни, що давали оцет і говорили: «Коли Ти Цар Юдейський, — спаси Себе Сам» (Лукы 23. 35-36). Але Христос не міг виконати ні однієї, ні другої умови, бо не настав час, не звершився б тоді акт спасіння людства. Свою божественну силу Він проявив пізніше Своїм Світлим Воскресенням. А сотник, що стояв супроти розп'ятого Христа, вже тоді сповнений віри, від щирого серця промовив: «Чоловік цей справді був Син Божий» (Марк. 15. 39).

Сила Творця проявляється саме в вірі, як і сказано в Євангелії: «По вірі твоїй нехай буде тобі», «Іди, віра твоя спасла тебе», «Коли в те вірувати, все можна тому, хто вірує». Сила ж віри проявляється в тому, що людина в усій глибині проймається інтуїцією і стає в найближчий зв'язок з Богом. Вона пізнає Бога своїм внутрішнім чуттям і своїм єством наближається до вищого Єства. Тільки глибокою вірою людина набуває собі таких властивостей, яких немає у людей безвірих. Ап. Павло каже: «Повірив Авраам Богові, і це пораховано йому за праведність» (Рим. 4. 3).

Вірою людина набуває собі праведність, яку вона втратила через первородний гріх, а цим самим вона набуває ту вищу силу, про яку говорив Христос до Своїх Учнів і послідовників: «Я ви-

ноград, а ви парость. Хто в Мені, а Я в Ньому, той багато родить овочу, бо без Мене не можете чинити нічого» (Ів. 15. 5). І далі: «Коли будете в Мені, і слова Мої у вас будуть, то хоч би чого ви захотіли, просіть, і буде вам» (Ів. 15. 7).

Онова віри — не емпіричне знання, а внутрішній духовний досвід, внутрішня сила відчуття необхідности існування абсолютної Правди. Ця внутрішня сила, як основа віри, і приводить нас до пізнання Бога, як духовної основи світу. І саме існування світу стає зрозумілим тільки тоді, коли ми віримо в його духовну основу; віруємо в вищий Розум і Божественну творчу силу; віримо, що світ у Бозі, і Бог у світі. Цілком справедливо зазначує один із сучасних богословів, що «знання про Бога, про Його властивості і дії, про Його відношення до світу і про відношення людей до Нього повинно бути нерозривно зв'язане з пізнанням Бога, тобто з живою вірою в Нього.

Людина в різні періоди життя переживає різний стан своєї релігійности. У молоді роки — роки захоплення зовнішністю реального світу, захоплення різними вченнями і теоріями, що обіцяють всезагальне щастя й блаженство. Утративши під собою релігійний ґрунт свого раннього дитинства, молодь вживає всіх зусиль, щоб стати й укріпитись на якомусь іншому ґрунті. Але всі ці зусилля здебільшого залишаються лише мріями. У цих людей не вистачає головного, — волі робити реальне добро. На цьому ґрунті відбувається часто внутрішня драма, незадоволення; людина відчуває себе самітною.

У цей важкий період життя може настати злам і повернення до релігійного життя. Старий матеріялістичний світогляд виявився нездатним до життя. Новий релігійний світогляд огріває душу людини і розкриває сенс її життя. Прот. С. Четвериков стверджує це з досвіду своєї власної молодости: «Згадуючи свою власну молодість, я знаходжу в ній підтвердження, що таким власне шляхом багаторічної внутрішньої драми відбувалося в нас повернення до втраченого релігійного світогляду і ідеалу. Збуджене в душі релігійне чуття зразу ж по-іншому освітлює світ і життя. Молода душа починає бачити красу і велич світу, з'являється віра в вищий сенс і значення життя, відкривається серце до прийнятя Євангелії. З'являється потяг до Церкви, до Богослуження, до Сповіді, до Причастя... І коли в молодій душі після пережитого раніше хаоса починають говорити ці почуття і потреби, тоді сміливо можна сказати, що душа уже спаслась. Тут починається новий період духовного життя, коли, укріпившись на камені гірким досвідом набутої (а не лише розумом засвоєної) віри, людина починає свідомо будувати на цій основі своє життя».

(«Віра і культура» ч. 4. 55)

▼▼▼

«СТОЯЧИ НА ҐРУНТІ ХРИСТИЯНСЬКОЇ МОРАЛІ І ГЛИБОКОГО УКРАЇНСЬКОГО ТРАДИЦІОНАЛІЗМУ, СУМ Є СЕРЕДОВИЩЕМ, В ЯКОМУ КУЮТЬСЯ СТАЛЕВІ ХАРАКТЕРИ, ЩО ЗМОГЛИ Б СТАТИ НА ЗМІНУ СВОЇМ БАТЬКАМ, І БУЛИ Б БЕЗМЕЖНО ВІДДАНИМИ УКРАЇНСЬКІЙ САМОСТІЙНИЦЬКІЙ ІДЕЇ, ДОТРИМУЮЧИСЬ ГАСЛА: „БОГ І БАТЬКІВЩИНА"».

(З Програми СУМ-у)

Приречення української молоді

Становище української молоді на еміґрації є страшенно важке. З одного боку вона є відірвана від свого природнього підложжя, від вітчизни з усіми її благонадійними впливами, з другого боку вона є наражена серед чужинецького оточення на величезні небезпеки. Ці небезпеки є так великі, що можуть перешкодити їй стати добрим переємцем спадщини своїх батьків і дальшим носієм тих самих ідей, може і поглиблених та збагачених новим досвідом.

Але наша молодь таки мусить різнитися від чужинецької, якою піклуються могутні організації і сама держава. На це наша молодь не може рахувати, бо крім усього і її наставлення мусить бути інакше, ніж чужої молоді з її оточення. В першу чергу різнить їх поняття самої вітчизни. Для нашої молоді вітчизна на чужині не є дана, але завдана. Молодь мусить її кожночасно здобувати найперше у своїй душі, а опісля у присвячуванні визвольницькій ідеї багато часу по заспокоєнню буденних справ. Але власне таке здобування вітчизни є надзвичайно важке власне з огляду на чуже оточення. Оточенням нашої молоді є в першу чергу живі люди, тобто чужинецька молодь. Легко собі представити, що наша молодь зустрічається чи не повністю з певним суспільним протидобром — з гіршою молоддю. Вже про загал чужої молоді пишеться на Заході в журналах і часописах і подається їй злі оцінки та висловлюється острах за її майбутність.

Але в дальшому треба рахуватися ще й з іншого роду оточенням — з духовим кліматом і соціяльними відносинами. Цей клімат не є здоровий, чи то беручи найлегші розривки — кіна з зображуванням усяких розбитих подружніх форм, чи поблажливе трактування злих інстинктів в прославлюванні кримінальних типів. В дальшому до цього клімату належить важка фізична праця по фабриках, яка виснажує нервову систему.

З цього випливає, що дбати про духову і моральну цілість молоді, це означає зв'язати її якнайміцніше з тим усім, що тримає взагалі людину на поверхні життя. До тих чинників належить скріплення родинного життя, плекання національних притаманностей, найтісніший зв'язок душі з релігією. Окреме місце мусить займати релігія в житті молоді. Релігійна ідея є так універсально всеобіймальна, що без неї стають не до подумання міцна побудова родини, повна відпорність на денаціоналізацію і гармонійний розвій самої індивідуальности. Релігія є попросту праджерело цілого духового життя. З тієї причини слушно наміряється Центральний Комітет СУМ-у у тісному порозумінні з високими церковними кругами провести сумівській молоді приречення в день її Здвигу цього літа в Парижі. Текст цього приречення звучить:

Перед Богом і Христовою Церквою на землі торжественно обіцюю і прирікаю завжди і всюди відважно і відверто визнавати та практикувати святу віру християнську, молитвою і добрими учинками змагати до оживлення християнських засад в житті українського народу, працювати для добра українського народу і бути готовим принести й найбільшу жертву за Христа й українську націю. Христе Спасителю, допоможи мені гідно дотримати це приречення.

Безсмертні

«ЄДИНОЮ БОРОТЬБОЮ, УПЕРТОЮ І БЕЗКОМПРОМІСОВОЮ, МИ ПОКАЗАЛИ СВІТОВІ, ЩО УКРАЇНА Є, ЩО ЇЇ НАРІД ЖИВЕ І БОРЕТЬСЯ ЗА СВОЄ ПРАВО НА СВОЮ СВОБОДУ І ДЕРЖАВНУ НЕЗАЛЕЖНІСТЬ. ТІ, ЩО ЛЕГКОВАЖИЛИ НАШ РУХ, ТЕПЕР ПОБАЧИЛИ, ЩО МИ ТАКИ СИЛА, ЯКОЇ НЕ МОЖНА НЕ БРАТИ НА УВАГУ...»

(З промови С. Петлюри 26. листопада 1919 р. в «Трикутнику Смерти»)

«ВОЛІ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ ДО САМОСТІЙНОГО ЖИТТЯ НЕ ЗНИЩАТЬ НІ ВОРОЖІ ТЮРМИ, НІ ЗАСЛАННЯ, БО УКРАЇНА Є НЕЗДОБУТНІМ БАСТІОНОМ ГЕРОЇВ І БОРЦІВ».

Євген Коновалець

З нашого минулого:

Д-р Василь Луців

Дмитро Байда Вишневецький

Слово козак — спільне всім тюркським мовам і означає молодець, юнак. У старовинному половецькому словнику означає воно вартівник, сторож, а в нас — лицар-завойовник . . .

Перші писані згадки про козаків походять з 1492 р., в яких хан Менґлі-Ґірей скаржиться про знищення козаками судна під Тягинею та захоплення коней. Литовський князь Олександер відписував, що він «пошукає виновників між козаками» . . . Пізніше сипалися скарги на козаків збоку турків, татарів та москалів, яким давалися в знаки козаки. Вони шарпали прусаків, різні посольства, та купецькі каравани. Та покликалися вони захищати волю України.

Степ, як сухий океан, гойдав хвилями сухих трав, які були переповнені звірями, а в високому небі ширяли зухвалі степові орли. Серед цього простору часто-густо набігали несподівано вершники диких татарських орд, щоб захопити людей в ясир та награбувати добра. Відважні загартовані в боях степовики зводили з напасниками жорстокі бої. Про загадковий і таємничий степ вільних, але одчайдушних, козацьких ватаг, які були заборолом для татар, заговорила Европа.

Перекази, пісні та думи про степових звитяжців-козаків ширили про них славу і манили до цих козацьких ватаг найсміливішу молодь. Навіть сини вельмож покидали свої замки, щоб погарцювати в степовій вольниці з вірлами-одчайдухами і сміливими наскоками розбивати ворогів та визволяти люд християнський з неволі.

Так відомий є оспіваний у піснях **Полоз-Русак — Славний Козак,** який беріг кордони України і уславився в бою з татарами. У боях під Білгородом, здобув широкого розголосу Ляндскоронський. Імена героїв зростали й зростали. У 1530 р. Остап Дашкович, черкаський староста, перший організував збройні козацькі походи, як цілість козацтва, поділивши на сотні й полки, запровадивши римську муштру, карність, дисципліну й бойову тактику. Він мріяв побудувати на Дніпрі біля порогів оборонні замки й міста та жодна з держав, до яких він звертався, не наважувалася ці пляни зреалізувати. Більше того, вони перешкоджали, щоб не виросло українське козацтво у могутню силу.

Та козацтво розросталося, до лицарської школи злітався найкращий бойовий елемент, звідки виходили суворі, аскетичні, строгі войовники, і з бойовим гартом і самопосвятою, чого вимагала дика, грізна доба.

У козацтво прибували також втікачі з Польщі, Московщини, Туреччини, Татарщини, Литви, Угорщини, Австрії, Франції, Італії, Еспанії та інших країн.

Козацька стихія могутнішала і ждала на свого вождя. Такий вождь скоро знайшовся, а ним був князь Дмитро Байда-Вишневецький.

Батько Дмитра Вишневецького був з роду литовського, а мати —

українського. Був він неспокійної, войовничої вдачі, його вабили небезпеки й пригоди, в яких життя грається зі смертю. Чудово управлений стрілянням з лука, вогнепальною зброєю і володінням на обидві руки шаблею, що належало до рідкости між европейським лицарством, — все це спричинило пристрасні пориви і шал несамовитої натури до незвичайних, великих подій Байди-Вишневецького.

Він не міг стерпіти приниження і образи, винищення і захоплення до неволі, взагалі спустошення землі української, де так тріюмфуюче греміла в минулому прапрадідівська слава. Порахунок і відплата непокоїли Дмитра Вишневецького ще змалку.

Тепер він дорослий, і прийшла нагода сповнити свої задуми. Залишаючи батька, який був старостою у Чечерську (Білорусь), він виїхав на рідну омріяну землю українську, поставив свій замок у містечку Вишневець на Волині й одразу увійшов у зв'язок із козацькими ватагами.

Вишневецький так захопився козацькими походами, беручи у цих походах активну провідну участь, що тепер уже ніяк не могли його у будьчому стримати, ані дружина-красуня, ані маєток. Вишневецький тепер жив іншим життям — жахав татарву і виривав у відважних боях люд український християнський із бусурманської неволі. Байда був людиною прямою, вольовою, із надзвичайно сильним патріотичним духом. Він виявив надзвичайний сприт, відвагу, передбачливість і аскетичну витривалість переносити різні невигоди, що гартувало його лицарський дух, спричинювало завзяття, чим захопив найхоробріше козацтво. Та Байді йшло про створення Козацького Ордену, який би став основою до створення Козацької Держави. Вибравши найкращих із своїх войовничих побратимів, він заклав у своєму замку таємний духовий і бойовий вишкіл. Він мріяв про Орден на зразок Темпляріїв, лицарів-оборонців Христового Гробу, що були в часи христових походів, і тому він дотримувався надто строгих приписів.

Перечитуючи пожовклі пергаменти про славні події князів-завойовників, він не витримував, стрибав на коня і вихром нісся у степи, як ошалілий, насолоджуючись просторами, де колись славно володарювали княжі списи. То нагло спинявся коло Дніпра на коні як заворожений... Захоплений с в о ї м и творчими думками і не помічав чатуючих вовків, що чигали навколо нього.

Вишневецький закроював ґрандіозні, фантастичні пляни, але нелегко було їх здійснити. Він сам особисто відвідав Варшаву і Царгород, Москву і Литву і ряд інших міст і країн, щоб утягти їх у допомогу створення Козацької Держави, яка стала б заборолом перед татарвою. Але невеликий успіх приносили ці зустрічі, бо кожна з тих держав більше узяла б, ніж дала, а до того, їм не йшло про збільшення козацької сили, яка могла б бути пізніше і для них небезпекою. Та настирливе усамостійнене завзяття Вишневецького зростало, він прямував до здійснення своїх задумів Україна виростала могутньою державою в його уяві. І нарешті 1552 року серед дикого степу, нижче дніпрових порогів, де Дніпро на дві частини розливається, на острові Хортиця поставив Байда-Вишневецький перший замок, церковцю і військові курені Козацького Ордену — Запорізьку Січ, що пізніше прогреміла могутньою славою у нашій історії і захоплювала своїми походами і зви-

чаями найкращі індивідуальності і нації світу. Козацтво обожало творця і вождя свого Ордену. Тут же, побіч, був другий острів — Томаківка, теж пригожий для оборони, тим більше він був пригожий, що був вищий і покритий лісом. Байда, звичайно, й на ньому мав залогу. За Томаківкою Дніпро широко розливається, творячи розлогі плавні і сотні острівчиків. Якщо заганялося сюди вороже судно, то вже йому вороття не було. Це були прекрасні стратегічні пункти. Закипіла розбудова на острові Хортиця і військовий вишкіл під наглядом самого князя.

Вишневецький уклав не лише свою душу, але й масток, та й цього було замало. Нарешті йому вдається переконати москалів, вони дають йому невелику військову допомогу, і Байда літом 1556 року вирушив походом на Крим. Дійшов до Перекопу, здобув твердиню Очаків, набрав в полон багато людей, коней, худоби, але не міг увірватися в Крим і повернувся на Запоріжжя. Навздогін за ним погнався татарський хан з великою ордою. Шість днів татари штурмували один із дніпрових островів, на яких був козацький табір Байди. І замість будьякого успіху, татари втратили багато коней та війська і мусіли з соромом чимшвидше повертатись назад. Байда вирівняв у вишколі всі недотягнення, врахував тактику бою татар і застосував нові прийоми. Восени Вишневецький знову вирушив на Крим, здобув Іслам Кермен, забрав усі гармати і вивіз на Хортицю.

Напруження зростало. Як замерз Дніпро, хан у відплату вирушив на Запоріжжя і 24 дні тривала облога Січі на острові Хортиця. Козацтво відбило всі ворожі атаки, завдало ханові надто дошкульних втрат і він із соромом мусів повертатися до Криму. Байда знав, що хан не забуде програної, і тому прискорено згромаджував запаси зброї і харчів, а головне готував козацтво до оборони. Наступного літа появилися татарські орди, підсилені турецьким військом на човнах і волохами, але й на цей час не здобули Січі і поверталися з нічим.

Слава про перемогу леґендарного Козацького Ордену — Запорізької Січі і князя Дмитра Байди-Вишневецького, як гроза пронеслась не лише по Україні, але й далеко поза нею і сурмою кликала до боротьби відважних молодців-одчайдухів, відроджуючи княжу девізу:

«За віру християнську, за землю українську і за прадідівську славу!»

І роз'їхалися післанці Байди по всій Україні, і закликали войовничих молодиків: «Хто хоче за віру християнську бути посадженим на палю? . — Ті приставайте до нас! . . Хто хоче бути четвертований чи колесований? . . — Ті козакам будуть побратимами! . . Хто готовий знести всякі муки за хрест святий, підсмажуватися на полум'ї? . . — Ті вступайте у військо козацьке, запорізьке! . .»

Багато молоді відгукнулося на це звернення, та Байда не всіх приймав. Він вибирав найсміліших, кожний мусів перейти пробу або попередньо вславитися. Зліталися хоробрі орли з усієї України до Байди-Вишневецького на Запорізьку Січ. І робив раз-у-раз походи князь до Перекопу, Дону і на Кавказ, розганяючи скупчення татарви. Одушевлюваний великими замірами, Байда прагнув очистити українські степи аж до берегів Чорного моря від татарських зайд і створити могутню Українську Самостійну Козацьку Державу.

А тим часом заіснувала боротьба за престіл у Молдавії між Томшою, якого підтримували турки, і Гераклідом, який прохав допомоги у Байди-Вишневецького. Він запевняв, що по перемозі Байда зможе сісти на престіл Молдавії. Це заімпонувало Байді у той спосіб, що він міг використати обставини даної країни, щоб здійснити ідею створення суверенної Козацької Держави. Байда-Вишневецький діяв у напрямку, щоб очистити південь аж до Чорного моря, приєднати Молдавію і створити могутню Українську Самостійну Козацьку Державу. Він вирушив з козацтвом на допомогу, але підступні волохи зрадили його, а Томша великим військом оточив невелике козацьке військо і розбив його. Князь Байда-Вишневецький потрапив до полону. Томша закував Байду у кайдани і вислав до Царгороду. Султан аж бісився з радости, діставши такого славного степового орга. Він волів зламати Байду духово, щоб цим спаралізувати увесь Козацький Орден — Запорізьку Січ і через те пропонував йому зрадити християнську віру — стати мусульманином, отурчитися і одружитися з його донькою, та Байда з глумливою його натурою і ненавистю висміяв його, що його віра проклятая, а донька поганая. Гордий лицар сміявся зі смерті. Тоді султан наказав слугам скинути Байду із високої башти на залізні гаки, які були вбиті в мурі. Та Байда глузував і з цього. Ця героїчна смерть зустріла Вишневецького восени 1563 року в Царгороді. Багато залишилося прекрасних переказів не тільки на Україні, але й поза нею, зокрема в Туреччині, де й досі зберіглася т. зв. «Вежа Байди».

Велике діло козацько-державне, якому поклав славні основи князь Дмитро Байда-Вишневецький, довершив Богдан Хмельницький та його наступники... Хоч знову воля впала... і мордується московськими зайдами. Ми, нащадки Байди-Вишневецького, маємо стати подібними до нього: воскресити славу і героїзм, лицарство і самостійність володарської України.

До історії СВУ-СУМ'у:

Проф. Г. Ващенко

Селянське повстання на Павлоградщині в 1930 р.

Дехто з українських еміґрантів дотримується тієї думки, що ніякої організації СВУ на Україні не було, що її вигадало ГПУ з метою винищити найактивнішу частину української інтеліґенції.

Але факти доводять, що організації СВУ і СУМ таки були. Це перш за все стверджують протоколи судового процесу над членами цих організацій, зокрема зізнання останніх. А проте тут можливе таке зауваження: зізнання членів СВУ і СУМ-у були вимушені, і сам процес був лише комедією, організованою ГПУ.

Але ми маємо інші, цілком переконливі докази існування СВУ і СУМ-у. Це свідчення живих свідків, що опинились на еміґрації.

Вони доводять, що організації СВУ і СУМ не тільки існували, а навіть були поширені на Україні, що вони об'єднували в собі активних борців за волю України, що їхня боротьба набувала іноді форми антибольшевицьких повстань.

Наведу свідчення про одне з таких повстань, записане зі слів селянина, що сам був співучасником повстання. Він справляє враження дуже розумної і чесної людини. Рано він зостався круглим сиротою, але своїм розумом і чесністю здобув довір'я і пошану селян. В 1914 р., коли розпочалась війна, він був мобілізований до війська і там одержав чин прапорщика. З цілком зрозумілих причин прізвища його не називаю. Передаю в скороченому вигляді його розповідь про Павлоградське повстання.

Одним з найактивніших організаторів його був Кирило Якович Шопин, селянин с. Богданівки, Павлоградського повіту. Дніпропетровської области. В 1914 році він був мобілізований в армію, а вже 26. серпня того ж року був тяжко поранений і попав в австрійський полон. Але в скорому часі російське військо його відбило. Як колишнього полоненого, його не взяли до армії, і він поступив на службу як стражник в маєток Ковалевського, розташований недалеко від станції Лозової. У 1928 році він зв'язався з академіком Сергієм Єфремовим і став членом СВУ. Завдяки великій енергії, Шопину пощастило поширити сітку організації СВУ по цілому Павлоградському повіті. Цьому великою мірою сприяли обставини, серед яких він провадив свою пропаґанду. В 1929 р. розпочалась заплянована Москвою колективізація сільського господарства. Вона зустріла великий опір збоку українського селянства. Цей опір був особливо гострим на Павлоградщині, де по селах було багато заможних селян, що наполегливою працею піднесли свій добробут. Але Шопин завербував до лав СВУ не тільки селян, а навіть декого з міліціонерів. Мало того, до руху СВУ пристав і М'ясоїдів, командир дивізії, що була розташована в Павлоградщині.

18. лютого 1930 року в Павлограді зібрався з'їзд членів СВУ з метою обговорити справу боротьби з большевиками, в першу чергу з організованою ними колективізацією сільського господарства. Але знайшовся провокатор Пазин з Павлограду, що зробив донос про з'їзд до ГПУ. Військо ГПУ оточило будинок, де відбувався з'їзд, і заарештувало 22 особи. Із селян Богданівки були заарештовані Аксенів Никифор і Кузьма, Бойко Тиміш і багато інших. Із Павлограда їх спровадили до Дніпропетровська у в'язницю і тримали там до середини квітня. Селяни вирішили звільнити їх, напавши на в'язницю і ГПУ. Плян повстання наперед був обдуманий і накреслений. Можливо, що в цьому брав участь і М'ясоїдів. Вирішено було зранку 5. квітня одноразово перерізати всі телеграфні і телефонні проводи, що з'єднували Павлоград і села Павлоградського повіту з Харковом, Лозовою, Дніпропетровським і Запоріжжям.

Того ж таки 5. квітня з хутора Осадчого, розташованого недалеко від залізничної станції Близнеці, вийшла організована група повстанців. Вони пішли на Миколаївку, Кахівку, Мар'ївку, на Нову Дачу. Друга лава повстанців пішла із Богдановербського хутора, Петропавлівського району, на Богданівку, щоб з'єднатися з повстанцями, які йшли з Осадчого. Звідти вони мусіли йти через Богданівку на Павлоград. Дорогою повстанці розправлялись

з большевицькими активістами: партійцями, головами комнезамів, що ретельно допомагали большевикам грабувати селян і заганяли їх до колгоспів. Повстанці були майже не озброєні: мали всього один кулемет і декілька рушниць. За пляном повстання їм назустріч мала виїхати тачанка з зброєю, що її передала міліція. До цього треба додати, що до повстанців пристали 30 міліціонерів на чолі з наглядачем міліції Степаном Зінцовим.

Але плян повстання зірвався. Через зрадників не всі телеграфні і телефонні проводи, що з'єднували Павлоград з різними містами України, були перерізані. Про повстання довідалось ГПУ. Із Дніпропетровська, Запоріжжя, Краснодару швидко вирушили проти повстанців загони ГПУ і міліції. Повстанці не дійшли 20 кілометрів до Павлограду, як їх нагнали большевицькі війська. Бій був нерівний, і повстанці почали відступати, несучи великі жертви. Тут мали місце трагічні випадки. Дорогою повстанці убили одного з братів Киреїв, що жорстоко запроваджував колективізацію, а другий його брат брав участь у повстанні і загинув у бою з большевицьким військом.

Не зважаючи на повну перевагу большевиків, повстанці відступали, але не здавались. Бій провадився ще вночі 6. квітня за селом Богданівкою. Коли повстання було подавлене, зразу ж почались арешти селян. Було заарештовано більше як 1 500 осіб. Почалось слідство, що супроводилось жорстокими тортурами і знущанням над повстанцями. Перед тим, як загнати їх у вагони, повстанців ставили перед калюжею, що була коло залізничної колії, і наказували їм: «Лягай у воду!» і потім, нещадно б'ючи, заганяли їх у вагони і відправляли до Дніпропетровська для розправи.

Вирок большевицького суду був жорстокий. 22 повстанці, що були заарештовані ще в лютому 1930 р., були засуджені на розстріл. Із них врятувався лише один. Із тих, що були заарештовані у квітні, 29 осіб були засуджені на розстріл, а 212 були засуджені на тяжке заслання в концентраційні табори. Були розстріляні Шопин Кирило, Аксенів Никифор і Кузьма, Сорока, Щербина та інші.

Під час суду дехто з повстанців виявив велику мужність, що її можна назвати героїзмом. Таким, наприклад, був Шопин. Він не видав жадного з своїх товаришів, і коли хтось з арештованих повстанців казав на суді, що він мав зв'язки з Шопиним, той категорично це заперечував. Його заключні слова на слідстві були такі:

«Я знаю, що мене розстріляють... Але коли мене розстріляють, за мною будуть тужити. А коли вас будуть розстрілювати, люди будуть радіти.»

З 30 повстанців на якийсь час уникли арешту. Досить довго вони ховались, але до 1934 року усіх їх большевики переловили і розстріляли. І тут не обійшлося без зради. Так, селянка Селіна донесла на Івана Мироновича Виходця. Він ховався на полі, в ямі серед збіжжя. Після доносу Селіної працівники ГПУ знайшли його і на місці розстріляли. Друга жінка видала повстанця Шелепа Костянтина, який теж був розстріляний большевиками. Окремо відбувались слідство і суд над командиром дивізії М'ясоїдовим. Разом з ним до суду попали як свідки і як обвинувачені дехто з інтеліґентів міста Павлограда. Про них розповідав мені

мій інформатор на підставі розповіді юриста Руденка, що разом з М'ясоїдовим був притягнутий до суду.

Крім Руденка, були притягнуті до суду, спочатку як свідки, а потім як обвинувачені, хірург Синельників, юрист Тимченко, хірург Валуйський. При допитах до них застосовували страшні тортури. Кати примушували їх підписати зізнання в злочинах, яких обвинувачені ніколи не робили. Коли ті відмовлялися, кати мучили їх знову і знову. Від страшних тортур вони зовсім знесилювались. Так Тимченко був доведений тортурами до того, що вже ледве рухався. Коли одного разу його переводили з одного будинку до іншого, він запитав конвоїрів: «Що роблять з тими, що пробують тікати?» — «Стріляють», — відповіли йому. Він, напружуючи останні сили, побіг, в нього стрельнули, і він тяжко поранений упав. Але його вилікували, судили і заслали на Сибір.

Тяжких тортур зазнав і Руденко. Вимагаючи від нього підпису під зізнаннями в неіснуючих злочинах, його били, кололи йому голкою груди. Нарешті, коли почали розрізувати йому тіло коло ока, щоб видавити останнє, Руденко, не читаючи, підписав зізнання. Присуд на нього був такий: «Заслуговує на кару смерти, але, зважаючи на зізнання, заслати на 10 років в концентраційний табір».

Коли Руденко розповідав про це моєму інформаторові, він гірко плакав.

Після арешту Єжова спеціяльна комісія об'їздила концентраційні табори і розпитувала в'язнів про те, що вони потерпіли за часи єжовщини. Тимченко і Руденко були звільнені. Руденко поїхав не в Павлоград, а в Горлівку, де й помер від розриву серця.

Тимченко під час німецької окупації залишився на Україні і працював в якійсь установі. На випадок повороту большевиків він наготував собі отруту, щоб не дістатися в руки катів живим. Подальша доля його моєму інформаторові не відома.

Подана вище інформація має деякі характеристичні риси, на яких слід спинитись. Це перш за все її надзвичайна точність і пунктуальність. Інформатор подав точні хронологічні дати, коли відбулися ті чи інші події. Він назвав імена і прізвища багатьох повстанців (з певних причин я всіх їх не називаю), пригадав, хто з них і як був покараний і т. ін. Така точність в спогадах про минуле властива більше селянам з їх конкретним мисленням, ніж інтеліґенції, в якої переважає мислення абстрактне.

Що до змісту самих інформацій, то вони ілюструють надзвичайну жорстокість большевиків. Ця жорстокість під час подавлювання повстання, розстріли без суду і слідства і т. ін. зразу ж стали відомі широким масам населення. Вони безперечно тероризували його, ненависть населення до большевиків стала більш прихованою, але вона не зменшувалась, а посилювалась.

Нарешті, наведена вище інформація рішуче заперечує вигадку про те, що ніби українське селянство примирилося з колгоспним рабством. В своїй масі воно було і залишається ворогом большевицької неволі і при першій нагоді повстане проти неї. Велику ролю в цьому повстанні може відіграти національно свідома українська інтеліґенція, що допоможе селянству ліпше зрозуміти жах неволі і організуватись у боротьбі з большевиками. Тому треба вітати відновлення на еміґрації організацій СВУ і СУМ, що колись боролись за визволення України.

Володимир Леник

Теорія і практика

Кілька думок під розвагу виховникам Юного СУМ-у

(Продовження з попереднього числа)

5. Вивчайте своїх вихованців

Пізнавши самого себе, своє оточення і своїх помічників, виховник ЮСУМ-у повинен розпочати вивчення всіх своїх вихованців. Йдеться про те, що виховник повинен пізнати і зрозуміти темперамент і характер своїх вихованців, щоб могти їх оцінювати та унапрямлювати.

Двох зовсім подібних до себе людей немає. Погляньте на свою ланку чи відділ і побачите, яка різнородність вже в самій будові тіла, не згадуючи про їхнє духове наставлення. Одна дитина має нахил до науки, інша до ремесла. Ще інший мріє про далекі подорожі, про плавання морями. Один буде спокійний і пильний до кожного слова, що почує. Інший буде постійно непосидющий і лише з трудом примусите його пильно вислухати коротку гутірку. А скільки зустрінете таких, що робитимуть якраз те, чого ви не бажали, або що внесе в програму сходин чи прогульки замішання, а часами неприємність. Ви стоїте в своїй праці з тим різнородним малим товариством перед тяжким завданням.

Але якраз ця різнородність вносить в гурт людей життя. Тому так легко працювати виховникові, коли він має в своїй групі 12-15 юнаків, а так тяжко, коли число їх нижче десяти. Ця трудність праці підноситься неймовірно також із зростом числа понад 15. Тут ховається різниця між товариством, спільнотою і масою. В товаристві, в спільноті, мусить кожний бути чимось, частиною цілого складного. Він мусить мати свідомість своєї ролі, своїх прав і обов'язків. В масі, натомість, ніхто не мусить бути зобов'язаним. Кожний лишається анонімом. Кілька тисяч людей, глядачів якоїсь імпрези, є масою. Кілька десятків учасників організаційних сходин свого товариства є спільнотою. Чи ви колинебудь спостерігали, як виходять люди з театру, а як з загальних зборів? Маса і спільнота — це так, немов відро піску і брила каменя-пісковика.

Кільканадцять юнаків в одній групі доповнюють себе. Вони всі є втягнені в спільну працю, спільне життя. Кожний з них дасть щось особистого в спільний чин. Їх захоплюватиме це життя. Коли вам вдається цю групу так зформувати, як брилу каменя-пісковика, тоді ви будете мати великий вплив на дальший розвиток життя тих одиниць з вашої ланки чи відділу.

Різнородність юнаків в одній ланці вимагає від виховника особливої напруги в його праці. Не можна при тому діяти за якоюсь схемою. Керівники ЮСУМ-у часто вимагають від своїх вищих керівників указівок і конкретних порад: як я маю діяти? Вони можуть деякі поради дістати, але ніколи цілком вистарчальних.

В теорії багато дечого виглядає інакше, як потім у практиці. Кожний юнак ставить виховника перед нове завдання. Кожна, хоч би найменша подія щоденного життя, щоденної праці відрізняється від попередніх. Виховник мусить це завжди пам'ятати і кожну, хоч би найменшу, пораду мусить передумати і застосувати її в своїй праці вміло і гнучко. Не схематично, буква в букву.

6. Як і де вивчається своїх вихованців

Своїх юнаків ви можете і мусите вивчати постійно і всюди. Як часто обманить вас ваша самопевність, що ви вже дуже добре знаєте своїх юнаків, працюючи з ними рік чи більше часу, і перебуваючи з ними кожного тижня на сходинах. Які безрадні будете часами на прогульці чи мандрівці, бо виявиться, що ваш юнак Н. зовсім інакше поводиться тоді, як є у вас під рукою, як звичайний член, ніж тоді, коли ви пошлете його самого, як керівника малої групи, виконати якесь завдання.

Вивчати своїх вихованців треба на сходинах. Як вони висловлюються, як реаґують на ваші слова та слова своїх друзів. Як вони беруть участь у сходинах. Вивчати треба при забавах, грах і спорті. Як поводяться вони вигравши або програвши. А як переживають вони театр, кіно. Чи пробували ви оглядати вираз обличчя своїх юнаків під час оглядання ними чогось, що мало б їх захоплювати або розчарувати?

Під час мандрівки чи їзди поїздом або автами ви знайдете знову дуже багато цікавих до того часу невідомих вам, рис характеру і темпераменту юнаків. А ще більше в хвилинах поважних, при розв'язуванні проблем щоденного життя, або під час нещасливого випадку, чи вечірнього алярму. Лише в ті хвилини пізнаєте, чи юнак є безпорадний, чи рішучий і розсудливий.

При вивченні своїх вихованців найбільшу ролю грає ваша спостережливість. Лише через ваше спостереження, вивчите своїх вихованців. Але ваші спостереження не робіть так, щоб цим ввести в розгублення юнаків. Коли не будете спостерігати з тактом, і коли ваші намагання завважуть юнаки, замість зискати, — програєте. Вони перед вами замкнуться, не довірятимуть вам більше.

Не ставайте також зарозумілими і за відважними в роблені осуду. Порадьтесь завжди свого керівника, чи старшої досвідченої людини. Не мусите при тому зраджувати, про якого юнака йдеться мова. Роздумайте глибоко над кожним вашим поміченням. Беріть до уваги всі обставини, що мали вплив на ваших вихованців під час вашого спостереження. І не тільки ті обставини, що були безпосередньо наявними, але також ті, які могли діяти з віддалі або часу. Наприклад, родинні умовини життя даного юнака, вплив вулиці чи товариства на нього скоріше, навіть тому рік чи два. Беріть також до уваги прояви віку, а головно особливости віку дозрівання.

7. Потреба знання теорії

Щоб мати змогу вивчати правильно своїх вихованців, необхідно озброїтися виховникові знанням психології дітей та юнацтва.

Треба вміти розрізняти темпераменти та психологічні властивості окремих груп дітей чи юнацтва. Це може виховник осягнути через вислухання відповідних лекцій на курсах або дискусійних вечорах чи звітах; через педагогічні журнали та лекції — укра-

їнські видані тепер або скоріше нашими високими школами, або чужинецькі, що виходять різними мовами в кожній країні. Чим більше літератури прочитаєте, тим краще зможете прийти до висновку, який вам у вашій праці буде конечний. І ще є один спосіб здобути, а головно перевірити і закріпити теоретичне знання: вести розмови з своїми та чужими педагогами, священиками та керівниками молоді на теми психології, педагогіки та методики навчання.

При здобуванні теоретичних знань треба пам'ятати, що наука не стоїть на місці. Що вчені постійно поліпшують і кореґують свої тези і висновки. Треба також пам'ятати, що кожна країна має свої особливості і свої специфічні обставини і що деякі ствердження про психіку дитини в одній країні відхилятиметься в іншій. І так в різних країнах може різнитися межа віку дозрівання, вік, в якому дитина починає ходити до школи, окремі періоди розвитку зумовлені різними шкільними системами. Треба також не забувати, що інші психологічні властивості мають діти робітників, ремісників, чи інтеліґенції. Інші умовини діють на дітей села й інші на дітей міста. А в останньому випадку розрізняти треба ще дітей малого і великого міста. Національність є також великим чинником у формуванні психіки дітей, хоч би навіть ті діти жили побіч себе. Вкінці ще переживання дітей в минулому не залишається без наслідків. Наприклад, перехід воєнних дій, великі природні струси, тощо.

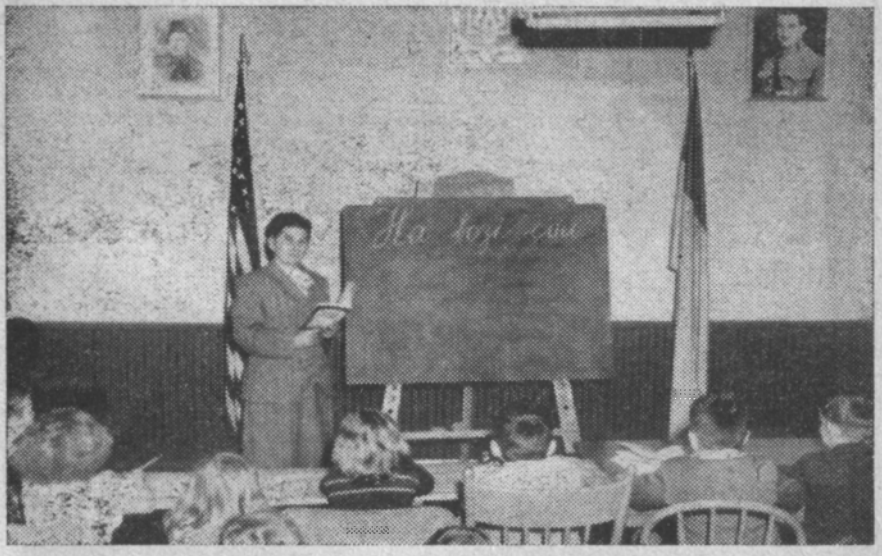

Учні і вчителька пані Галина Смалько в «Рідній Школі» при осередку СУМ-у ім. Крут в Чікаґо

8. Практичні поради для керівників окремих груп юнацтва

а) Молодші юнаки, юнацький доріст.

До цієї групи зараховуємо переважно дітей до 10 року життя. В деяких країнах нижня межа цієї групи є устійнена на 7 років, в інших на 6 років. В останніх було б конечним поділити відділи ЮСУМ-у так, щоб 6-7 річні юнаки належали до однієї ланки, 8-10 річні — до іншої. Відхилення в розмежуванні за віком можна і навіть треба робити стосовно рівня розвитку дитини.

Юнацький виховник у цих групах молодшого юнацтва повинен бути в першу чергу учителем своїх юнаків, а разом з тим товаришем забави. Бо тут і навчання і виховання ведеться через забаву. Звичайно, всі ваші юнаки ходять в чужу початкову школу. Вони мають там повне загруження навчальним процесом, бо мусять бути нормальними учнями. Ваші заняття з тими дітьми є до певної міри насильне втиснення в їхній час забав і розривок. Державна школа не виключає ваших юнаків з свого навчального і виховного процесу, як окрему упривілейовану групу. А програма школи передбачає фаховий розподіл дитячого часу і забирає кожну хвилину для себе, якщо таку може знайти в дітей. Отже, втиснувшись у вільний і призначений для забав час, керівник ЮСУМ-у повинен в першу чергу подбати, щоб його юнаки прийняли його не як інтруза в їхнє дитяче життя, а як старшого приятеля, товариша забав, байкаря і оповідача цікавих пригод, опікуна в прогульках та мандрівках.

При тих забавах і розривках виховник ЮСУМ-у повинен виконати своє завдання — привернути дитину до свого народу, до свого рідного гурту. Дати дитині перші елементарні знання про її народ, її Батьківщину — Україну. Навчити її любити українську мову, нею гордитись і не соромитись свого українського походження. Виховник повинен навчити юнаків розуміти своїх батьків і свою родину, і збудити в них тугу за пізнанням того, чого вони не можуть пізнати в чужій школі.

(Далі буде)

Юний СУМ в Бельґії в національних строях на Здвизі СУМ-у викунує мистецькі вправи

Зенон Коссак

Плекаймо силу

Зенон Коссак, один із визначних членів ОУН, загинув у боях з мадярами в 1939 р. за волю Карпатської України. Коли німецький консул у Хусті дораджував без боїв піддатися мадярам, сл. пам. Зенон, який був у товаристві полковника Гузара-Колодзінського, відповів: «В нашому словарі немає слова «піддатися». Наведена нижче стаття найкраще характеризує З. Коссака, того, що був сильним і любив силу.

Сила, як праджерело життя, завжди мала вирішальне значіння в житті одиниці і народів. Підставові елементи людського буття, як воля, дух, характер, віра, правда, любов і інтелект, коли вони насичені силою й відповідною динамічною натугою — стають вартостями вищого порядку, бо можуть владно опановувати життя й підносити його. Коли ж цієї сили бракує їм, тоді є вони теоретичними й статичними поняттями без практично творчої спроможности.

Динаміка життя — це діюча сила творчих зусиль, це натиск творчого зростання й змаг до кращого буття. Тільки ті люди, що в глибині своєї істоти є справді динамічними, що сповнені нічим невговтаною потребою боротьби за кращий світ і кращі вартості — вибиваються на поверхню життя і є творчі. Пам'ятаючи про це, мусимо плекати силу в найширшому розумінні: силу тіла, силу волі, силу духа, силу моралі, силу інтелекту, силу життєрадости й неустанного творчого чину.

Мусимо нести в життя культ сили!

Зі становища націоналістичного світогляду — жити, значить віддати себе творчим зусиллям в ім'я великої ідеї, щоб на шляху життя нанизати свою окрему вартість і в той спосіб підносити рівень буття. Коли ж підносимо наше буття до висот ідеалу, мусимо ще вище ставити наш ідеал і так у безконечну чергу, щоб життя росло і ми в ньому, і щоб був вічний ріст до досконалости. Важливим є, щоб пам'ятали ми про безмежні творчі потенції, що є в людині, і вміли ці потенції перековувати в твердий чин.

Коли молода людина забуває про динаміку й умістить свій молодечий порив у певну статичну систему вартостей і хоче після певних осягів спокійно зажити, тоді вона вже скінчена, як суспільно-творча істота й від неї вже немає чого надіятися. Світ молодечих поривів вирішує про прийдешнє людини, а хто в молодечих роках не був або не є палким ідеалістом, той на старості літ стає чорною людиною. Це ясне, бо молодість — це потенція мужности.

В ім'я цього та в ім'я світлости нашого прийдешнього необхідно кликати до всіх молодих:

Хай наповнює вас непогасна жадоба бути творчими й дати з себе найбільше вартостей. Майте хотіння бути кращими, дужчими й вартіснішими, як ваші попередники, але ж упарі з тим будь-

те шляхетні аж до крайности, бо тільки шляхетність і моральна чистота дасть вам змогу бути справді кращими й надхне ваші вчинки великістю.

В житті ніколи не будьте без мети, але не обмежуйте себе метою — вмійте дивитись ще далі поза неї. Мета для вас — це та сила, що унапрямлюватиме всі ваші зусилля, але ж вона не може прив'язати вас до себе так, щоб скостеніли ви з нею чи радше із здійсненням її, як індійські йоґи. Нехай кожне осягнення мети буде для вас побудженням для дальших важчих і ще вищих цілей.

Ідіть у життя, як титан Геракль, що мав повсякчасну потребу поборювати перешкоди. Будьте непосидючі й прагніть до вічного зростання й усю динаміку свойого буття віддайте удосконаленню життя й плеканню чимраз нових і кращих вартостей.

Плекайте силу й самі будьте силою — силою своєї нації, силою її краси, потуги й щастя. Будьте силою, що вирішуватиме все про перемогу волі нашої нації.

Не будьте філософами, але маючи світогляд і змисл тямущости, проникливість інтелекту, глибинність мислителя і прозорливість, — ідіть у життя, як герої йдуть — прагніть боротися за життя і за те, щонайцінніше в ньому. Досконаліть себе й інших, плекайте характер і станьте твердою основою кращих суспільних відносин і господарських укладів і пам'ятайте, що все нове треба починати відтепер і від себе. Не говоріть: десь там, колись — бо це робить із вас мрійників типу Шіґалєва Достоєвського.

Будьте надхненні життям — несіть культ життя й самі будьте образом його. Живіть радістю навіть серед найважчих умов і цією радістю крешіть красу — тільки не скнійте. Не бійтесь ударів, але не падайте під ними.

Коли вас щось розніжує надмірно й вбиває силу, тоді гартуйтеся — йдіть на лоно природи і від неї безпосередньо черпайте запаси для творчого й мужньобойового життя. Вона — природа, уґрунтована силою, — любить сильних і дружить із ними, але є жорстока для кволих.

Природа — твір самого Бога — має життєдайну силу для нас, тому дружіть із нею і любіть її. З природою рідного краю зокрема творіть одноту й будьте захисниками її, так як вона є джерелом нашого життя.

Любіть сонце — воно дає енергію ясности.

Любіть весну, як силу, що будить життя, що є образом вічного ставання й молодечости. Любіть літо й його жар, що палить нераз аж до упадку на шляху мандрів — воно робить вас витривалими.

Любіть зиму та її лють — вона й скріплює вашу відпорність.

Виплекуючи в собі ці вартості, життєву силу й відпорність на найтяжче, сповнені безмежною ідейністю й готовістю життя віддати за ідеал — горіть любов'ю до найвищої ідеї української нації та віддайте себе й своє життя їй — в тій свідомості, що даєте себе в найкращій і найбільше досконалій формі.

Тоді будете справжніми людьми й справжніми суспільниками, тоді станете гідними синами рідної нації.

Молодь під совєтами:

Комсомол — експозитура Москви

З часу створення в СССР комсомолу, як «вірного помічника та невичерпаних резервів партії», московсько-комуністичні верховоди намагаються створити з підсовєтської молоді спеціяльний тип совєтської людини, з новою комуно-імперіялістичною мораллю, будівника комуністичного суспільства. На комсомол московський центр наклав обов'язок прищепити всій підсовєтській молоді «палку любов соціялістичній батьківщині», виховати всю молодь, включно до дітей, в дусі ленінізму-марксизму.

На III-му Всеросійському з'їзді комсомолу 2-го жовтня 1920 року виступив з промовою до комсомольців сам Ленін, який між іншим сказав: «Ви — комсомольці, мусите із себе та з усієї совєтської молоді виховувати комуністів. А це означає, що вся справа виховання, освіта і навчання сучасної молоді мусить бути справою виховання у молоді комуністичної моралі... Нас, комуністів, часто обвинувачують, що ми не маємо моралі. Це все — неправда. Ми заперечуємо мораль, яка виводить всі чесноти людини від бога... Наші чесноти своїм джерелом мають інтереси клясової боротьби пролетаріяту. В засаді комуністичної моралі лежить боротьба за побудову комунізму. Ми у вічні чесноти не віримо і брехню та казки про релігію викриваємо... Таке завдання покладається на комсомол. Комсомол мусить бути ударною групою у всякій праці, всюди і скрізь, а особливо при відбудові, на підприємствах, у всіх галузях державного господарства. Ми повинні кожну працю, яка б вона не була важка, брудна і непосильна, виконувати так, щоб кожний робітник і селянин дивились на молодь із заздрістю, що вони спроможні так працювати, щоб робітник і селянин брав приклад з молоді, щоб вони бачили, що молодь дійсно будує комунізм... Тому комсомол мусить виховувати всю молодь з молодих років, з 12 років віку, в свідомій дисципліні праці, з комуністичною моралю...» (Твори Леніна. ОГІЗ, 1948 р. ст. ст. 461-462, 469, 471).

З наведених ленінових цитат самі переконуємося, які цілі поставив Ленін з компартією перед комсомолом, у якому напрямі і з якою мораллю мусить виховуватись молодь, включно з дітьми. За засадою ленінської пролетарської моралі комсомолець повинен не тільки бути передовиком у навчанні, новатором і стахановцем у праці, впливати на всю іншу молодь, змушувати її працювати до цілковитого виснаження власних сил, підвищувати видайність праці, бути дисциплінованим, патріотом та вірним «родині» і всюди агітувати за соціялістичну систему, але й топтати почуття дружби, не визнавати й плювати на власні внутрішні чесноти, бути безвірком, викривати всі «ворожі» елементи в своєму власному оточенні — на роботі, в школі, в родині.

Особливе завдання компартія СССР покладає на комсомол в галузі військового виховання. Комсомольці в армії мусять бути передовими у навчанні, на службі, в казармах, у військовій політ-

роботі, серед населення — всюди. Комсомолець повинен кожного контролювати, доносити до МВД та бути такою одчайдушною і хороброю людиною, яка плює на все життя «з висоти птічого польоту», для якої все на світі — «море по коліна». Зрозуміло, що особливу увагу москалі приділяють молоді і комсомолові на поневолених ними землях, зокрема на Україні.

Стежачи за підсовєтським життям та докладно його аналізуючи, доходимо до висновку, що в той час, як молодь Московщини цілковито пішла за московським комсомолом, в Україні такого явища не спостерігаємо. Можемо ствердити навіть більше — на Україні «палкими та вірними» комсомольцями є ті, які або давно вже забули за власне українське походження та переродились у московських яничарів, або всі оті зайди з Московщини (москалі), яких ЦК ВЛКСМ наслав на Україну власними відпоручниками, підганяйлами та наглядачами. Остання ж молодь зовсім не бажає вступати до комсомолу або, якщо й змушена вступити, виконує свої комсомольські обов'язки пасивно, уникає їх, намагається нічим себе не проявити, не має наміру служити «старшому братові».

Ще вкінці 1953 року у совєтській молодняцькій пресі появився ряд статтей, у яких нарікалося на недоліки та лиху комсомольську працю. На початках 1954 року журнал «Молодий Комуніст» вже прямо ствердив, що колективні групи з комсомольців на підприємствах ніяких позитивних вислідів не дали, а навпаки — лише гальмують працю. Згідно з рішенням ЦК ВЛКСМ, комсомольські колективні групи на підприємствах мали завдання пожвавити комсомольську працю серед молоді, притягти до комсомолу більше нових членів, стати першими в соцзмаганні, організовувати культурну працю і т. д.

Одначе, комсомольсько-виробничі групи в Україні не виправдали всіх сподівань ЦК ВЛКСМ. Навпаки, замість пожвавлення власної діяльности, стали комсомольським балястом. Так, на Дніпропетровському металюргійному заводі в жовтні 1954 року відбулись комсомольські загальні збори, на яких «прорабативались» 8 інженерів-комсомольців за те, що вони відмовились від пропаґандивної праці серед молоді. В передовій статті «Комсомольська Правда» ч. 127 за 1954 р. пишеться, що «У нас не перевелися ще такі комсомольські керівники, які забули зовсім за доручену їм партійну працю і пожертвували її на користь особистих приятельських відносин». В кореспонденції «За спиною товаришів» оповідається про те, що в Україні дуже багато молодих колгоспників, які не бажають працювати у колгоспах, а вишукують собі ліпшої і чистішої праці» («Комсомольська Правда» ч. 283, 1954 р.).

В статті «Працювати з людьми» («Комсомольська Правда», ч. 281, 1954 р.) пишеться: «Інструктор Гайсинського райкому КСМ в Україні приїхав у колгосп ім. Леніна. Перевівши працю комсомольської організації, він виявив, що комсомольці норм не виконують, колгоспним життям не цікавляться, клюбів не відвідують. Багато молоді, а серед неї і комсомольців, відвідує церкву, святкує релігійні свята, охрещує дітей та бере церковний шлюб...»

Не ліпша праця й з піонерами в Україні. Піонери зовсім не цікавляться комсомолом, школярі до піонерських організацій не вступають. Велике число дітей і школярів відвідують церкву, носять натільні хрестики, виконують релігійні обряди.

Таких фактів, за тією ж совєтською пресою, можна навести дуже і дуже багато.

Таким чином на аналізі дрібних, немов би дуже малозначних фактів, з певністю можемо ствердити, що створення нового типу совєтської людини з української молоді ані ЦК КПСС, ані ЦК ВЛКСМ, ані ЦК ЛКСМ України не вдасться. Українська молодь настільки міцна національним духовим почуттям, що, не зважаючи на 37 років окупації України московсько-комуністичним режимом, Москві не вдається проламати і скалічити українську національну душу, знищити і спаплюжити релігійно-моральні почуття.

Про те, що українська молодь завзято бореться проти московської окупації за власне національне існування, за збереження української національної душі, за українське життя — немає сумніву. Те, що та боротьба виглядає не так, як того хотілося б нам, це інша справа. Але це не свідчить за те, що комуністично-російська розкладницька мертвеччина не виконує своєї гидкої справи. Не заперечуємо, що совєтська пошесть, краплина за краплиною, довбе душу кожної людини, а тим більше молодої, яка ніколи не бачила вільного світу та живе весь час, як у темній в'язниці.

Намул московської брехні протягом довгих років поступово сідає на психіку людини, а особливо на психіку молодої людини і глибокими карбами врізується в молоду душу. Це дуже добре розуміють большевики, а тому, немов страшною зливою, заливають щоденно брехнею підсовєтську людину. Отже в тому, що психіка підсовєтської молодої людини, яка вариться вже 37 років в московсько-імперіялістичному соку, поступово набуває відмінностей, нічого дивного немає.

Неодноразово доводилось чути на еміґрації від еміґраційного суспільства тяжкі закиди в бік підсовєтської української молоді за те, що вона не чинить активного спротиву московській владі, часами слухняно виконує всі зарядження комсомолу та компартії, йде до комсомолу, вислужується перед Москвою. Таких «хоробрих» із-за «плоту» на еміґрації є досить. Замість того, щоб звинувачувати підсовєтську українську молодь, хотілося б у першу чергу дізнатись, якби поводили себе оті еміґраційні «храбреци» в підсовєтських умовах?

А наша українська молодь на еміґрації, наш доріст хіба поступово не змінює власної психіки, погляди та душу? Чиж мало нашого доросту асимілюється, набуває еміґраційних звичок і, врешті, майже забуває про Україну! Такі явища спостерігаємо навіть і в Німеччині, не згадуючи вже заокеанські американські країни. І це діється за умов вільного виховання української молоді, у західньому світі, де ніяка партія чи диктатура не нав'язує своєї волі. Такий стан ми виправдовуємо тим, що, мовляв, еміґраційне життя діє за своїми правилами. Це так! А хіба в СССР немає теж своїх правил і хіба наша українська молодь там зліплена з іншого тіста і на неї не діє підсовєтське життя? Без сумніву — діє і ми лише мусимо дивуватись, що українська молодь під совєтами має ще стільки сили, що бореться проти окупанта. Нехай навіть і в інших формах.

Мусимо дивуватись і з того, що українська молодь перша відгукнулась на всіх землях України на дії революційно-визвольно-

го підпілля ОУН-УПА, незалежно від жахливого терору і переслідування Москви. Большевики дуже добре враховують настрій української підсовєтської молоді. Тому протягом 1954 року вони стали ще більше тиснути на комсомол та молодь України. Для того урухомлено всі середники. Головний із них — це масове переселення української молоді на цілину та перелоги до Казахстану і на далекий Схід. Пляни виселення українського населення Москвою були запроєктовані досить давно. Лише не оголошувались. Перші прояви з'явились у зверненні ЦК КПСС до виборців у зв'язку з виборами до Верховного Совєта СССР. Одначе, деякі познаки про пляни переселення української молоді за межі України були вже і на 16-му з'їзді ЛКСМ України, що відбувся 25. 2. 54 р., хоч про них нічого не говорилось. На 12-му з'їзді ВЛКСМ пляни мусового виселення української молоді одержали кінцеве оформлення. З того часу десятки тисяч української молоді «добровільно», під багнетами Москви, вивозиться до Казахстану, на Алтай та до Сибіру. Ці заходи, тобто, примусове вивезення української молоді до Казахстану, є ніщо інше, як тільки фізичне нищення українського населення. Крім того в комсомолі України проводиться чистка його лав, хоч про те офіційно не пишеться, але про чистку можна вичитати з совєтської преси. Хоч «Комсомольська Правда» називає таку чистку «самовільним залишенням», одначе той, хто знає підсовєтську дійсність, такому твердженню ніколи не повірить. Як правило, комсомолець, який «самовільно» залишив комсомол, негайно з комсомолу виключався. Далі ж діють уже інші совєтські органи (МВД, суд, прокуратура і т. д.). Чистка заторкнула всі комсомольські осередки, але не вище, як до райкому комсомолу. Це, знову ж, свідчить про те, що не комсомольські верхи, не партійні пани, а звичайна комсомольська рядова маса трактується комсомольськими чиновниками ненадійною. З комсомолу викидають не тільки на селі в колгоспах, але також в МТС-ах, радгоспах, на підприємствах, і установах. Поряд з чисткою комсомолу, в Україні відбувається і чистка установ. Комсомольські райкоми та обкоми змушують комсомольців-службовців першими «показати приклад», залишати бюрову працю та йти на підприємство до варстату.

12-ий з'їзд ВЛКСМ та 16-ий з'їзд ЛКСМ України досить довго дискутували над проблемою пожвавлення комсомольської праці. Щоб рятувати хронічний занепад комсомольської праці в Україні, ЦК ВЛКСМ наказав ЦК ЛКСМ України застосувати низку особливих заходів. Уповноваженим від ЦК ВЛКСМ на підприємствах України наказано розпочати в 1954 році різні «передові» кампанії. За тим наказом молодь Харківського машинобудівельного заводу змушена була перша відгукнутись на заклик молоді Ленінградських підприємств щодо заощадження виробничої сировини та вишукування місцевих виробничих резервів. Молодь колгоспу ім. Будьонного на Одещині звернулася з закликом до молоді України про поліпшення плекання худоби та піднесення урожайности в 1954 році. Комсомольці Донбасу змушені були стати «новаторами» по видобутку вугілля та організуванню «передових» шахт. Трактористів МТС в Україні за цьогорічних жнив московські зайди весь час підганяли, щоб дотерміново закінчили жнива, а потім їх перекидалось до Казахстану, немов би для «допомоги» опанувати цілини. Не минула гірка доля в Україні і під-

совєтських школярів та піонерів. Так, Харківські піонери змушені були започаткувати кампанію «піонерської допомоги» для сільського господарства. Дітей парткоми та комсомольські комітети погнали на лани і степи. Школярі вантажили зерно, тягали до молотарки снопи, загрібали колоски, сторожили скирти та токи з зерном, підсліджували за «розбазарувачами» колгоспного майна, збирали ярину та овочі і т. д. і т. д. Такий «патріотичний почин» харківських школярів «Піонерська Зорька» роздмухала до загальносоюзних засягів.

Жонґлювала Москва у 1954 році підсовєтську молодь і на міжнародньому відтинку. В 1954 році СССР, а в тому числі і Україну, відвідали представники до 80 чужинецьких молодняцьких організацій. 223 представники студентів з різних країн відвідали СССР під час московської сесії Ради Міжнародньої Спілки Студентів. Зросла також кількість молодняцьких делеґацій СССР за кордоном. На всіх міжнародніх спортових змаганнях молодь СССР, а серед неї найбільше українські спортсмени, мають низку перемог та нагород.

Взагалі треба ствердити:

1. Щоб заламати живучий український націоналізм в душах української підсовєтської молоді, ЦК КПСС намагається за всяку ціну виховувати її в московсько-імперіялістичному напрямі, під керівництвом комсомолу «старшого брата» — росіян. Методи асиміляції та русифікації в 1954 році застосовувались Москвою дуже хитро і спритно. Одним з них було «врочисте» святкування 300-річчя поневолення України.

2. ЦК КПСС навантажує українську молодь найважчими фізичними працями на підприємствах та в сільському господарстві, не лише у межах, але й поза межами України.

3. Важкі матеріяльні умови існування молоді, мізерні заробітки, закріплення її за новобудівлями, МТС-ами та радгоспами, примусове вивезення на опанування цілини і перелогів, — усе це не заламало українську молодь, а навпаки — загартовує її в боротьбі проти окупанта. Зрозуміло, що невелика частина української молоді, вибившись на високі партійні посади, стає яничарами української нації, але це явище не є масовим.

4. ЦК КПСС та його відпоручники в Україні — ЦК КПУ та ЦК ЛКСМУ — вживають всіх заходів, щоб прищепити українським дітям почуття московської великодержавности «старшого брата» та «непорушної дружби народів» СССР. Але, як свідчить сама московська преса, українські діти дуже важко «перевиховуються». На перешкоді цього стоять батьки, релігія, український націоналізм. До того всього ж Москві у її ганебній праці в Україні серед української молоді перешкоджає революційний націоналістичний підпільний спротив ОУН-УПА та боротьба всього українського населення за власну Самостійну Соборну Українську Державу. Українська молодь на еміґрації мусить з того зробити відповідні висновки.

«ДОКИ НА УКРАЇНСЬКІЙ ЗЕМЛІ ПАНУВАТИМЕ ЧУЖИНЕЦЬ, ДОТИ УКРАЇНЦІ НЕ ПОКЛАДУТЬ ЗБРОЇ. ДОТИ ВСІ ПОКОЛІННЯ УКРАЇНЦІВ ЙТИМУТЬ НА ВІЙНУ».

М. МІХНОВСЬКИЙ

ЖИТТЯ ПОНЕВОЛЕНОЇ МОЛОДІ В СССР

За розпорядженням Терен-Узянського району комсомолу велика кількість молоді спрямована на працю в тваринницькі ферми. Там вони набули кваліфікації чабанів, чередників, табунників, доярок, скотарів. Серед молоді велика кількість колишніх державних урядовців та школярів, що закінчили середню освіту. Лише в березні райком партії та райком комсомолу спрямував до праці на ферми 50 юнаків і дівчат. («Комсомольська Правда», 22. 3. 55. Кзил-Орда, (Казахстан). Ось такої кваліфікації набирає підсовєтська молодь по закінченні середніх шкіл та після праці в урядових установах!

*

Газета молоді Львівської области «Ленінська Молодь» повідомила, що за ініціятивою (читай — наказом!) обкому партії, молодь области готується до вирощування кукурудзи. В області вже організовано 720 молодечих ланок, а протягом квітня буде ще укомплектовано 280. Молодь Мукачівського району вивезла на поле 40 тис. тонн добрива та зібрала 1 800 цнтн. попелу і курячого посліду. Замість весело і безтурботно проводити молоді літа, набираючи в молодому віці знань для майбутнього життя, російсько-імперіялістичні поневолювачі змушують поневолену українську молодь збирати курячий послід.

*

«Правда України» з 30. 3. ц. р. повідомила, що на шахтах Донбасу працює дуже багато молоді, якій взагалі не приділяється ніякої уваги. Побутом ніхто не цікавиться, про культурне виховання навіть немає і думки. Газета вимагає від партійних та комсомольських наглядачів посилити політичне виховання «в дусі суворого дотримання дисципліни праці та безмежної відданости батьківщині». Бачите чого вимагає газета! А того, щоб молодь не жила напівголодною — газета не вимагає?

*

За повідомленням газети «Казахстанська Правда» з 29. 3. 55 р., з наказу комсомолу до казахстанських степів виїхало вже більше 50 тис. молоді «добровільно» опановувати цілину. З Ворошиловградської области до Уральська прибуло понад 1 000 осіб української молоді, а до Павлограду з Дніпропетровщини — 800 юнаків. Запроторення йде далі. Тепер з України підготовляють знову тисячі молоді виселити в казахстанські пустелі.

*

Більше 50% робітників і спеціялістів, затруднених у вугільній промисловості СССР, це переважно молодь. Але в ряді шахт серед молоді зовсім занедбана виховна праця, плинність кадрів дуже велика, молодь самовільно залишає працю в копальнях, підшукує собі ліпшу, порушує дисципліну праці.

Замість турбот про молодь та влаштування їй добрих побутових і культурних умов та посильної праці, московський імперіялізм заганяє молодь глибоко під землю, наражує її життя на небезпеку та вимагає виконання і перевиконання виробничих плянів. (За «Комсомольською Правдою» з 2. 4. 55 р.).

«Красная Звезда» з 12. 4. 55 р. пише, що Політичне Управління Далекосхідньої військової округи провело недавно нараду відповідальних комсомольських працівників військових частин. На нараді комсомольських підганячів наказано посилити стан політичної праці серед членів комсомолу-вояків совєтської армії, бо, як ствердили найвищі російські наставники, за останній час комсомольці перестали бути прикладом і авторитетом в бойовому навчанні для інших.

А це все робить Москва, щоб виховати молодь для гарматного м'яса в майбутній війні та послати її на смерть для поневолення молоді всього світу в ім'я імперіялістичного панування Москви на земній кулі.

*

Редакція газети «Комсомольська Правда» повідомила 15. 4. ц. р., що молоді учні Тихорецької технічної школи надіслали до редакції листа, в якому скаржаться на погану працю їдалень та взагалі постачання харчами. «Обіди у нас, — пишеться в листі, — готуються несмачні, навіть не можна до рота ложки піднести зі стравою. Їжа одноманітна і неякісна. Страви дуже дорогі, але досить часто не вистачає й тих неякісних страв».

Так живе молодь в «щасливій країні соціялізму».

*

«Казахстанська Правда» з 22. 4. 55 р. пише, що в дитячому садку ч. 64 Фрунзевського району (Казахстан) виховується (?!) 160 дітей, але садок розрахований тільки на 100. Турбот за вихованням дітей немає. Тіснота в садку неможлива. Дітям дошкільного віку потребується денний сон, але кімнат для спання в садку немає. Більшість житлової площі зайнята під приватні квартири. В них живуть люди, що нічого спільного з садком не мають.

Оце й є оте «щасливе» дитинство під комуністичною владою, про яке кричить на весь світ російсько-комуністична пропаґанда. Батьки каторжною працею опановують цілину, а дітям москалі калічать душу.

*

Як подає «Комсомольська Правда» з 23. 4. ц. р., в 1954 році закінчило інститут ім. Мічурина 150 юнаків та юначок. Всіх, за розпорядженням Москви, спрямовано на працю до цілини. Там вони тепер працюють не за власною кваліфікацією, а залежно від обставин. Про це вони написали листа до редакції.

Даремно пишуть! Лист до партійно-комсомольських наглядачів — це «глас вопіющого у пустині». Інтереси Москви вищі за кваліфікацію чи життя окремої людини, хоч Сталін і сказав колись, що «найціннішим скарбом є людина».

*

«Красная Звезда» з 24. 4. 55 р. пише, що для затуманювання і отруєння молодого розуму та душі підсовєтської молоді воєнне видавництво Міністерства оборони СССР видрукувало брошуру підполковника В. Комісарова: «Комсомольське доручення». В брошурі пишеться, що комсомольці — це надійний резерв партії та що вони не пожаліють свого життя, щоб «хоробро» загинути в боротьбі з ворогом, перемагаючи його.

Коментарів не потрібно. Як кажуть «старші брати»: всьо ясно!

Не самим хлібом насушним, а великою ідеєю жити

Друкуємо лист великого приятеля Спілки Української Молоді з-поміж старшого українського покоління (п. Ломацькому далеко поза 60 років) заадресований на загальні збори Окружного Комітету СУМ в Манчестері.

*

Сьогодні у Вас Річні Загальні Збори. Як добрий господар, закінчивши старий рік, робить перегляд своєї цілорічної праці та вкладає плян праці на рік наступний, так само зробите й Ви... Це й те ми зробили, це й те осягнули — скажете... Але цього замало було... Ми хочемо рости, розвиватись, помножувати наші труди, підноситись все вище й вище, вдосконалювати себе і свою працю та ступати правильним шляхом — шляхом, що веде **до сонця волі, в країну кращого життя, — в країну правди, добра й краси!** Так скажете на своїх Загальних Зборах! Скажете й старатись будете намітити плян праці на рік, що перед Вами...

Дозвольте й мені докинути дещо до того Вашого пляну праці в майбутньому: подбайте збільшити членство СУМ-у. Кожний з дотеперішніх членів нехай придбає одного члена... Щоб найменше було тих, що то «люзом» ходять і, незорганізованими бувши, відпадають від національної спільноти... А цього не сміє в нас бути.

Щотижня, напр., в суботу вечором уладжуйте сходини, читайте реферати й цікавіші статті з нашої преси, ведіть дискусії, щоб не було цього, що в нас так часто буває: люди слухають, одним ухом дещо ловлять, а другим випускають, а там, покивають головами та й розійдуться з думками про свої власні, особисті справи й турботи щоденного життя...

СУМ потребує чинних, а не пасивних членів!

В кожному Осередку СУМ-у мусить бути бібліотека. Члени мусять читати! Кожний член СУМ-у обов'язково передплачує принаймні одну з наших газет. Рідна газета — це ж та одинока, міцна нитка, що пов'язує з національною спільнотою тут на чужині, а одночасно не дає забути свого народу й своєї Батьківщини там **«у ярмі, під московським каравулом у тюрмі!»**

Член СУМ-у не сміє жаліти гроша на загально-українські цілі сам, а теж і мусить пригадувати іншим їх обов'язки супроти Батьківщини. Грошеві датки на українські цілі мають величезне, **не тільки матеріяльне, але й моральне значення!** Це ж один із реальних виявів сповнення обов'язку супроти своєї Нації — це цеголка під будову величного храму волі України! Кожний, по своїй спромозі, один більше, другий менше, **але всі радо й охотно** мусять складати лепти —цеголки, з яких напевно повстане велика й тривка будівля... Будівля власної Держави!

Проводи, чи то Крайових Комітетів, чи то Осередків, мають бути для членства живим прикладом праці, труду й відданости Організації! Праця в горі і в низах мусить бути щира й совісна! Як для доброго сина жадна праця для рідної матері не є ніколи затяжка, **так і праця щирого українця — праця для Матері-України, для Її добра й слави та Її визволення з московської неволі — не може й не сміє бути заважка!**

Клич СУМ-у — це «Честь України — Готов боронити!» Але не вільно й на хвилину забувати, що щоб ту честь боронити, треба самому чесним бути. Чесним супроти себе, супроти друзів і супроти Вога й Батьківщини!

Та й треба хотіти і вміти честь України боронити. На кожному місці, при кожній нагоді, — своїми вчинками, поступками, а навіть і думками своїми! Сильну волю треба мати — чистий, кришталний характер і високо розвинену національну свідомість! Чести України не буде боронити людина національно несвідома, людина без твердої волі, людина з хитким характером — людина, яка осторонь зорганізованого життя держиться — людина самолюбна й скупарством опанована, — людина, яка не знає дисципліни й послуху.

Хто не вміє, чи не хоче, слухати, той не потрапить навіть своїм дітям накази давати. А хто сам себе шанує, того й інші шанують. А хто з пошаною до інших відноситься, той і для себе всюди пошану находить.

«Бог і Україна» — це начальне гасло не лише сумівця, але й кожного щирого українського націоналіста. А націоналіст — це кожний свідомий українець, який Бога понад усе, а свою Україну, **як себе самого, а то ще й більше**, любить! Бога й Україну в своєму серці носить і жодній силі не дасть їх собі із серця вирвати!

Живемо не для себе самих, а для Бога й України — ними живемо й за них готові й життя віддати!

В такому розумінні українським націоналістом бути — це найбільша почесть і шана — це найвище вирізнення і відзначення! Для того кожний сумівець гордий мусить бути, що його організацію націоналістичною називають! Одне тільки мусить сумівець завжди на тямці мати: **Любов українського націоналіста-сумівця до Бога й України мусить бути чинна і жертвенна!**

СУМ мусить бути сильний! **Сильний кількістю здисциплінованих членів, а ще сильніший їх якістю!** Сильний працею... Сильний духом! Та й ще сильний вірою, що діждемось ми весни, — свята волі, і світла, і втіхи.

А щоб цього діждатись, треба нам всім не самим хлібом насушним, **а великою ідеєю жити! Ідеєю здобути Українську Самостійну Соборну Державу! Жити й дожити радісної хвилини, коли наша Україна «огнистим видом засяє у народів вольних колі», а народ заспіває, як співав колись:** «Та не буде лучше, та не буде краще, як у нас на Україні»...

Дожити тієї святої хвилини Вам, Друзі сумівці, з серця і душі бажаю... І привіт Вам пересилаю:

Честь України — боронити готов!

М. Ломацький

УКРАЇНСЬКІ БАТЬКИ Й МАТЕРІ! ПОГОВОРІТЬ ІЗ СВОЇМИ СИНАМИ Й ДОНЬКАМИ, ЩОБ ВОНИ ВСТУПИЛИ ДО ЧЛЕНІВ СПІЛКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ! В СУМ-і ВОНИ ЗБЕРЕЖУТЬ СВОЮ МОРАЛЬНУ Й ЧИСТО ЛЮДСЬКУ ЧЕСТЬ! В СУМ-і ВОНИ ЗНАЙДУТЬ НАЛЕЖНЕ ВИХОВАННЯ Й БУДУТЬ ЗБЕРЕЖЕНІ ВІД ЗАНЕПАДУ І РОЗКЛАДУ В ЧУЖИНЕЦЬКОМУ ОТОЧЕННІ!

О. П.

Нариси з історії філософії

Стоїки

Поняття «стоїцизму» чи то «стоїчної» моралі увійшло, від часів Ренесансу, в загально-европейський мовний вжиток, в позитивному сенсі некорисливости, душевної твердости, суворих вимог супроти інших і, особливо, супроти самого себе, злам перед ударами долі, культу моральної чесноти, як єдиного реального блага в житті людському, нарешті — гуманного переконання в засадничій (бодай, теоретичній) рівності та рівноправності всіх людей і народів. Очевидно, багато чого в цих принципах стоїчної моралі є співзвучним із моральними засадами християнства, як це, зрештою, зазначалось і деким з Отців Церкви. Проте слід не втрачати з уваги, що вихідні засади стоїчної і християнської етики є суттєво відмінні, а через це й практичні моральні висновки стоїцизму в багатьох історичних пунктах розходяться з християнством так само гостро, як і теоретичні його засновки та висновки, стосовні до релігійної філософії. Щоб це пояснити, зупинимося спершу на походженні та розвитку стоїчної філософічної школи; такого роду історичний підхід до справи є в цьому випадку особливо потрібний ще й через те, що саме від писань основоположників стоїцизму не збереглось сливе нічого, і ті більш-менш систематичні виклади стоїчної системи, що дійшли до нас, належать переважно до пізньої — вже римської — доби.

За своїм походженням і основними ідеями, стоїчна філософія щонайменше так само залежить від філософії т. зв. **кініків** (див. про них «Аванґард», 1953-54 ч. 10-11 (32-33), ст. 35-39), як і філософія Аристотеля — від Плятонової; можна навіть із певним правом назвати стоїцизм обновленим кінізмом, лише значною мірою «ушляхетненим» морально, доповненим у галузі релігійної філософії (якою кініки, за прикладом самого Сократа, взагалі не цікавились), очищеним від певних скрайніх екстраваґанцій і зведеним до бодай зовнішньо стрункої та наукоподібної системи. Ця залежність від кінічних засад особливо характеристична для провідних представників т. зв. «старшої» стоїчної школи — для її засновника **Зенона** (з міста Кітій на о. Кіпрі, 342-270 до Р. Х.), що жив в Атенах у приміщенні «стоа пойкіле» (цебто «строкатий портик» чи то «ґалерія», прикрашена образами славетного маляра Поліґнота) — звідки й позначення «стоїки», «стоїчний», «стоїцизм» — далі, Зенонового безпосереднього учня та наступника в керуванні школою — **Клеанта** з міста Асс у Троаді (331-251 до Р. Х.), автора, просякненого глибоким пантеїзмом, «гимну до Зевса» (в гексаметрах), що зберігся, і нарешті, головного систематизатора стоїчної філософії — **Хрисиппа** з м. Солі в Кілікії (приблизно 280-205 до Р. Х.), автора дуже численних філософічних трактатів — йому приписувалось понад 705 «книг» — з яких, проте, збереглись лише нечисленні уривки; але твори Хрисиппа

лишились міродайними для всього пізнішого стоїцизму, особливо в галузі логіки, діялектики, фізики та космології.

Наступна т. зв. «середня» стоїчна школа характеризується переважно певною схильністю до еклектизму: **Панайтій** (з о. Родос, приблизно 180-110 до Р. Х.), особистий приятель і, сказати б філософічний керівник славетного Сципіона Африканського Молодшого, в деяких пунктах відхилявся від системи Хрисиппа на користь Аристотелевої філософії (а через це, між іншим, заперечував посмертне існування індивідуальної душі і рівно ж, на відміну від інших стоїків, скептично ставився до віщувань, оракулів, викликання духів тощо); навпаки, **Посейдоній** (з м. Апамея в Сірії, приблизно 135-50 до Р . Х.), видатний історик, географ і астроном, симпатизував плятонізмові, зокрема його релігійно-містичним складникам. Філософи-стоїки римської доби — представники т. зв. «молодшої» стоїчної школи (сливе єдині, чиї писання збереглись більш-менш уповні) — в теоретичних питаннях повернулись до давнішого «чистого» стоїцизму, проте самі переважно обмежувались на розробленні проблем практичної моралі; це є — славетний римський державний муж Люцій Анней **Сенека** (1-65 по Р. Х.), навчитель і політичний керівник, а під кінець — жертва цісаря Нерона, що змусив його скінчити життя самогубством, автор численних філософічних трактатів, траґедій і просторої збірки листування (морального змісту); далі, раб, а пізніше випущеник **Епіктет** (з малоазійської области Фриґії, приблизно 25-115 по Р. Х.), чиї усні вчення були записані грецькою мовою в двох редакціях — просторій, під заголовком «Діятриби» (у 8 книгах, що з них перші 4 збереглися), і зовсім стислій, під заголовком «Підручник», що дійшов до нас уповні — його учнем, істориком і ґеографом Флявієм **Арріяном**, автором найкращої з усіх, що збереглись, історії походів Олександра Македонського; нарешті — славетний «філософ на римському престолі», цісар **Марк Аврелій** (121-180 по Р. Х.), автор збірки етичних афоризмів (грецькою мовою), під заголовком «До самого себе», яка слушно вважається за перлину античного морального письменства.

Залежність стоїків від кінізму виразно виявляється вже в їхній **логіці та ґносеології** (теорія пізнання): подібно до засновника кінізму Антистена, вони виходять із суто сенсуалістичних засад, виводячи абстрактні поняття з конкретних уявлень, а ці останні — з чуттєвих (змислових) сприйнять чи то вражень, і заперечуючи будьяке реальне значення загальних понять (чи то «ідей») поза суб'єктивним процесом мислення. Те, що стоїки, мимо того, обстоювали існування «безпосередніх істин», цебто понять або суджень, які, через свою, мовляв, «очевидність», не потребують доказу, ані досвідної перевірки — належить до численних внутрішніх суперечностей їхньої системи, до яких іще не раз повертатимемось.

Поза тим, стоїки — зокрема ті, що належали до «старшої» школи — посідають чималі заслуги щодо дальшого розроблення Аристотелевої формальної логіки, а в зв'язку з тим — і граматики; значна частина европейської граматичної термінології ще й насьогодні лишається похідною від їхньої дотичної систематики.

Фізику та психологію стоїків часто вважається за матеріялістичну; точніше було б, проте, назвати її пантеїстичною, бо вона визнає відмінність між духом (чи то мисленням) і матерією, між

божеством і природою, між усім одушевленим і неодушевленим лише як відносну: як в усякому пантеїзмі (вченні, що засадниче ототожнює божество і всесвіт), для стоїків усе є якоюсь мірою матеріяльне — навіть душа, — а все матеріяльне є якоюсь мірою одушевлене. «Хрисипп каже, — читаємо в пізньо-античного філософа Немесія: — смерть є відділення душі від тіла; але нетілесне не може бути відділене від тіла, бо воно з ним взагалі не сполучається. А душа сполучається з тілом і відділяється від нього; отже душа є тілом».

Проте, є тіла і тіла: матерія може містити в собі вельми різний ступінь «одушевлености». Найвищий її ступінь — це божественна субстанція, що становить життєдайний первень в усій природі і є водночас «світовою душею», «світовим розумом», Богом, промислом, долею (фатум). Всесвіт не є механічним конґльомератом більш або менш одушевлених матеріяльних предметів, але є впорядкований «космос» творений та керований єдиним безсмертним і — в чистоті своїй — бездоганним божеським чинником; і душі людські є лише тимчасовими «виливами» (еманаціями) того чинника, що рано чи пізно повертаються до свого першоджерела. Слідом за давнім **Гераклітом** (див. «Аванґард», 1952-53, ч. 4-5, ст. 24-25), стоїки ототожнили це першоджерело буття з «світовим вогнем», з якого все походить і до якого по закінченні чергової «світової ери» — все знов повертається: концепція, безперечно, ґрандіозна та навіть певною мірою поетична.

Проте, скільки отой матеріяльний і заразом з тим надматеріяльний «світовий вогонь», очевидно ,не збігається вповні з відомим людству «земним» вогнем ,але й не є від нього вповні відмінним, — це пантеїстичне вчення набуває виразних **містичних** рис, гостро суперечить раціональній послідовності інших складників цілої стоїчної системи. Дійсно, наколи припустити, що зверхнє божество по черзі творить, сказати б, із себе самого матеріяльні світи, а потім неначе «втягає» їх назад у свою власну субстанцію. — то в чому полягає раціональність такої чинности Найвищого Єства? Такого роду уявлення про «вічний колообіг» речей є дуже поширені в давньоіндійській релігійній філософії (зокрема в т. зв. системі Веданта), але ж та ні на який раціоналізм і не претендує.

Деякі стоїки в свому вченні про «вічний поворот» заходили так далеко, що навіть твердили, начебто буквально **все**, що на землі існує або відбувається, вже повторювалось у найдрібніших деталях нескінчену кількість разів і отак повторюватиметься **вічно**; тоді, мовляв — як каже вже згаданий вище Немесій — «знов існуватиме Сократ, і знову — Плятон, і кожна окрема людина постане наново з тими самими приятелями та краянами, переживатиме те саме, потраплятиме в ті самі обставини і робитиме ті самі чини, і кожне місто, село або поле постане знову в той самий спосіб. Але це обновлення всього відбувається не раз, а багато, та навіть безліч разів, і те саме повторюватиметься без кінця.»

Тяжко собі уявити, в який спосіб прихильники цього фантастичного вчення сподівались поєднати його з фундаментальною для стоїцизму релігійною доктриною про всерозумність, всеблагість і всемогутність божественного промисла — отого «світового вогню» та першоджерела всіх речей. Але ще парадоксальна внутрішня суперечність виникає між скрайнім детермінізмом (т.

зв. «фаталізмом» — від лат. «фатум» — доля), притаманним, власне кажучи, всякій пантеїстичній філософії, — бож тотожність Бога і природи (в найширшому сенсі) не залишає ніякої свободи вибору для людської особи — і, з другого боку, повною свободою людської волі, яка, саме за стоїчним **моральним** ученням, несе цілковиту відповідальність за всі свої вчинки та замисли. Бо в цьому відношенні стоїки лишаються вповні на раціональному ґрунті всіх сократичних філософічних шкіл: розум чи то «правдиве знання» і чеснота — те саме, всякий лихий вчинок є браком розуму (або й божевіллям), і всі наші чини — згідно з висловом самого Хрисиппа — «діються залежно від нас і через нас». А з другого боку — все, мовляв, є визначене наперед зверхнім божеством і не потребує, ані не допускає, будьякої спеціяльної зміни. Згаданий вище Клеант каже в одному своєму зверненні до Зевса, (де ім'я власне Зевса, звичайно ж, править — як це скрізь у стоїків — за сам лише «популярний» образний вираз, замість зверхнього «світового розуму»):

Веди ж мене, о Зевсе і ти, Призначення,
Туди, до чого вами я поставлений!
Піду я без вагань; коли ж не схочу йти,
То, ставши злим, піду туди ж однаково.

Ще коротше й виразніше висловив цей абсолютний детермінізм в одному єдиному — чисто цитованому — латинському вірші Сенека: *Ducunt volentem fata, nolentem trahunt* («Веде судьба* охочих, неохочих тягне»).

Хібащо єдиним виходом із цієї нерозв'язаної проблеми, до якої стоїки самі себе запровадили своєю формально блискучою «діялектикою», було б — припустити, що людина є морально відповідальна виключно за свої думки та бажання, тільки не за вчинки; але цієї — знов таки парадоксальної — можливости стоїчна філософія, наскільки знаємо, не використала (бож вона рекомендує людям активне й діяльне життя, відповідне до громадських обов'язків) — як не розв'язала вона й питання про особисте безсмерття душі людської (доки ця остання не зіллється з «божественим розумом» наприкінці чергового світового періоду): Клеант обстоює отаке «тимчасове» посмертне існування всіх душ, Хрисипп — самих лише душ мудреців, Панайтій взагалі заперечує, Епіктет висловлюється щодо цього скептично, Сенека — в різних творах по-різному

А втім, це не заважає нікому з стоїків твердити, що сенс життя полягає в «евдаймонії» — в блаженстві! Тільки ж стоїки обстоюють, що блаженство людське складається з самої **лише** чесноти, і що, крім власної чесноти (або «правдивого знання» — бож це те саме) людина геть нічого не потребує: мовляв, мудрець — чи то морально досконала людина — користується з цілковитого блаженства навіть під тортурами; бо та стоїчна «чеснота» є (як і в ученні кініків), поперше, «самодостатня для блаженства», подруге — «така, що надається до навчання», потретє — «невтрачальна» (Хрисипп щоправда, оце заперечує), і почетверте, але це вже за кініками, а за Плятоном — вона є «без (зверхнього) во-

*) Судьба (старослов'янською мовою) — «доля», «фатум».

лодаря», цебто, мовляв, «Бог не дає чесноту людям, але добро є предметом вільного вибору» (Плютарх). — «Тримайся і стримуйся» (sustinc et abstine) — каже латинський переклад дотичного правила Епіктета — і осягнеш єдиного, що людині потрібне, отієї чесноти, а тим самим і цілковитого задоволення, не залежно ні від яких зовнішніх обставин або внутрішніх пристрастей.

Звичайно ж, у приватному житті навіть і стоїчним «мудрецям» доводилось визнавати, що повне посідання чесноти — річ дуже рідка, що цього осягнули, приміром, Сократ, Антистен, Діоґен, ну й може ще двоє чи троє з основоположників стоїцизму; а всім іншим доводиться тією чи іншою мірою узгляднювати не само лише «блаженство» чесноти та «божевілля» лихости, але й речі, засадниче кажучи, «байдужі» чи то «нерозрізнені», серед яких, проте, можна бодай умовно визначити дещо «радше гідне вибору» — як, от, наприклад, здоров'я, добра родина, любі приятелі тощо. Ступивши на оцей шлях компромісу з зовнішньою дійсністю, вже, очевидно, не знати, де саме на ньому спинитися. Проте, до чести стоїчної моралі, треба зазначити, що в одному певному питанні вона лишилась безкомпромісова і деякою мірою імпозантна: якщо ти, мовляв, не Сократ і не Діоґен, і якась зовнішня обставина завдає тобі страждання, то це ж наслідок твого вільного вибору; бо ти повсякчас спроможний припинити те страждання, припинивши власне життя: «Складаймо Богові подяку за те, що ніхто не може бути змушений жити» — писав Сенека. І справді, в цьому відношенні найнедосконаліша під моральним поглядом людина неначе здатна так само радикально позбавитись усякого страждання, як і найчеснотливіша. «Вони (стоїки), — зазначає пізньо-античний історик філософії Діоґен Ляертій, — вважають за розумне*), щоб мудрий сам себе позбавляв життя, чи то заради батьківщини, чи то за ради друзів, чи то зазнавши надто нестерпного болю, каліцтва або невигойної хвороби». — Що й самогубство може бути поповнене з мотивів радше неповажних — як от, приміром, з пустославства — стоїками, мабуть, не бралося до уваги; а пантеїстичне вчення про божество дозволяло їм не дбати про ту відповідальність перед Богом за власне життя, яку Сократ і Плятон вважали за цілком обов'язкову для кожної, а не для самої лише мудрої людини.

Той самий пантеїзм, очевидна річ, неначе повинен би був ставити стоїків у постійний конфлікт із греко-римською народньою релігією — з офіційним многобожжям (політеїзмом). Проте стоїки такою мірою поважали громадське життя та державний лад, що навпаки — ніколи в такий конфлікт не потрапляли: мовляв, релігія, хоч би яка вона була, конче потрібна суспільству і народові, якому філософічний культ «світового розуму» взагалі не приступний. А поза тим, релігійні обряди та міти можна розуміти порізному — і стоїчна філософія особливо охоче тлумачила всі божеські постаті та міти в **алеґоричний** спосіб, знаходячи в них образний вислів тих чи інших сил та подій природи. В отакий спосіб вона неначе віддавала кесареве кесареві, а Боже — Богові. Що в основі цілої цієї тактики лежала глибока байдужість до духового життя народніх мас — саме цього такі, здавалося б, сповнені гуманністю філософи-стоїки, мабуть, і не помічали.

---

*) А тим самим, і за цілком чеснотливе.

Проф. Г. Ващенко

Хвороби в галузі національної пам'яті

Роля пам'яті в житті особистости

Психіка людини являє собою органічну цілість, в якій діють різні функції. Всі вони міцно зв'язані між собою, так, що втрата або ненормальність якоїсь однієї функції відбивається на всьому психічному житті людини. Однією з таких функцій, на якій ми маємо зупинитись у своїй розвідці, є пам'ять або здібность зберігати і відновлювати в свідомості враження минулого.

Хоч пам'ять психологи не зараховують до вищих функцій психіки людини, а проте роля її в житті останньої дуже велика. Без неї не був би можливий найменший розвиток людини. Ми можемо розвиватись і рухатись вперед, між іншим, тому, що зберігаємо досвід минулого. Завдяки цьому ми можемо розуміти сучасне і навіть передбачати майбутнє. Тому втрата або якісь ненормальності в галузі пам'яті ведуть за собою ряд ненормальностей в усьому психічному житті людини.

Психологія, стисліше психіятрія, знає декілька таких ненормальностей в галузі пам'яти. Із них ми зупинимося на трьох: гіпермнезії, амнезії, парамнезії.

Під гіпермнезією психіятри розуміють загострення якихось окремих спогадів з минулого. Так, наприклад, мати, що загубила улюблену дитину, завжди згадує її, згадує її обличчя, окремі епізоди її життя, обставини, серед яких дитина була загублена і т. ін. Такі спогади, звичайно, супроводяться тяжким почуттям горя і забирають у матері всі сили, в наслідок чого вона не може ні нормально думати, ні працювати. При ширшому розумінні терміну «гіпермнезія» він може означати такий стан психіки людини, коли вона більше живе спогадами про минуле, ніж подіями сучасного і думками про нього. Фактично це не є хвороба, а звичайне явище, що часто буває властиве людям старого віку. Між ними не рідко трапляються люди, що живуть переважно спогадами про минуле. Вони тільки про нього й розмовляють, при чому по багато разів повторюють те саме. Зате такі люди забувають те, що вони бачили або про що чули декілька днів або навіть декілька годин тому, забувають зміст прочитаної книжки, прізвища знайомих і т. ін. Отже у таких людей загострення пам'яті про давно минуле супроводиться ослабленням пам'яті про те, що відбулось недавно. Тим часом, як патологічна форма гіпермнезії трапляється порівняльно рідко, — т. зв. «стареча гіпермнезія» трапляється дуже часто. Її уникають тільки люди діяльні, що до старости зберігли енерґію в галузі наукової чи мистецької діяльности або в галузі практичної діяльности. Багатий досвід минулого стає для них ґрунтом для подальшого руху вперед. Тому іноді бувало так, що люди науки або мистецтва саме в кінці свого життя досягали верховин своєї творчости. Такими, між іншим, були Платон, Ґете, Песталоцці.

Протилежністю гіпермнезії є гіпомнезія або послаблення пам'яті, різкі форми якого мають назву амнезії. Амнезія здебільшого має частковий характер. Вона полягає в тому, що людина забу-

ває і не може згадати якийсь довший або коротший період свого життя, або якісь окремі речі чи події. Це здебільшого буває в наслідок якихось душевних потрясень. Однією з форм амнезії є т. зв. афазія, цебто втрата здібности говорити. Зрозуміло, що всяка форма амнезії згубно впливає на психічний стан людини і унеможливлює подальший розвиток її принаймні в тій галузі, що охоплена амнезією. Що ж до втрати мови, то вона перекреслює майже всі попередні досягнення людини і ставить її в положення новонародженої дитини, що мусить починати свій розвиток з опанування мови.

Нарешті парамнезію можна визначити як перекручення в спогадах. Це є те, що в галузі сприймання має назву ілюзії. Подібно до того, як людина в стані ілюзії сприймає речі не відповідно до дійсности, так в стані парамнезії вона перекручує в спогадах те, що було в дійсності. Форми амнезії, як і парамнезії, дуже різноманітні в залежності від того, які саме процеси сприймання, відновлення в спогадах і узнавання були пошкоджені в наслідок тих чи інших фізіологічних або психічних причин. Ми не будемо зупинятися на них, бо основне наше завдання — висвітлити ненормальності пам'яті не в житті окремої людини, а в житті нації.

Нація і окрема людина

Зрозуміло, що націю не можна розглядати як особистість і переносити на неї всі властивості окремої людини. Але разом з тим націю не можна трактувати як абстракцію або як випадкове обєднання людей. Не ототожнюючи націю з організмом, можна визнати аналогію між ними. Як в організмі, так і в нації окремі члени її виконують певні функції. Про це за часів старовинної Греції писав Платон, а ще раніш його вчили про це індуські браміни. Але помилка Платона, а ще більше брамінів, полягала в тому, що функції певних частин або груп нації вони визнавали за спадкові, а браміни навіть за незмінні і, крім того, обстоювали образливу для людини ієрархію цих функцій. Дійсність заперечує спадковість їх, а справедливий суспільний устрій мусить привести до розуміння того, що всяка суспільна функція окремої людини чи окремих груп людства заслуговує на пошану їх визнання.

До цього ще треба додати, що нації не можна ототожнювати з поколінням даного часу. Нація є цілість поколінь сучасних, минулих і майбутніх.

Можна провести аналогію між періодами в житті окремої людини і періодами в житті нації. Подібно до окремої людини, нація має своє дитинство, юнацтво, дозрілий вік і старість. Історія свідчить про те, що нація не тільки може старітись, але і вмирати. А проте смерть нації не є обов'язковою.

Проводячи аналогію між періодами в житті людини і нації, можна провести аналогію і між властивими їм психічними процесами. Вище ми в загальних рисах окреслили один з таких процесів в галузі психології індівідуума, а саме: процес пам'яті. В національній психології йому відповідають традиції народу, цебто зберігання в національній свідомості минулого: найважливіших моментів його мови, релігії, звичаїв, здобутків культури, матеріяльної і духової, здобутків у галузі мистецтва і науки. Так, як у психології окремої людини, так і в психології нації пам'ять

може бути здоровою і хворою, нормальною і ненормальною. Нормальна національна пам'ять полягає в тому, що народ твердо пам'ятає своє минуле, в першу чергу найважливіші моменти його. Здорова національна пам'ять з'єднується з правильною оцінкою минулого. Славні події своєї історії народ шанує, вони стають для нього предметом національних гордощів, а згадуючи моменти темні, народ засуджує їх і намагається виправити старі помилки. Таке ж саме ставлення здорової нації до традиційних звичаїв. Між ними є такі, що їх слід підтримувати і шанувати. Це перш за все звичаї, зв'язані з релігією, традиційна мораль і таке ін. Але є звичаї, що їх було б шкідливо відновлювати, бо вони можуть затримувати розвиток нації або включають у себе щось ненормальне чи таке, що знижує національну гідність. Наприклад, такими є звичаї, зв'язані з пияцтвом.

Здорова нація з великою пошаною ставиться до видатних діячів минулого: видатних політичних діячів, полководців, діячів у галузі релігії, науки, мистецтва. А головне, здорова нація міцно зберігає свою релігію і мову.

Прикладом здорових націй можуть бути німці, фіни та інш.

Здорова національна пам'ять разом з великою наполегливістю і систематичністю в праці дає німцям можливість вийти з честю з важких ситуацій, що іноді бувають наслідком неправильної політики вождів.

Гіпермнезія в галузі народньої пам'яті

Подібно до того, як можна провести аналогію між нормальною пам'ятю окремої людини і нормальною пам'ятю нації, так само можна провести аналогію і між хворобливими формами пам'яті індивідуальної і колективної. Вище ми зазначили, що психологія поділяє хвороби пам'яті на такі основні три типи: гіпермнезія, парамнезія, амнезія. Всі ці форми хвороби або ненормальності пам'яті можна помічати і в житті нації. Почнемо з гіпермнезії. Це явище полягає в тому, що людину опановують спогади минулого і, будучи в полоні їх, вона не встані сприймати якслід враження сучасностей, а тому і не може рухатись вперед.

Подібне явище трапляється і в житті нації, переважно націй старих, що створили досить високу культуру і живуть майже виключно її традиціями. Яскравим прикладом такої нації можуть бути китайці. Завдяки великій працездатності населення і сприятливим умовам природи, китайці ще задовго до нашої ери створили досить високу культуру матеріяльну і духову. У них виробились свої звичаї, свій досить складний етикет, який европейці звуть «китайськими церемоніями». Ще за 6 віків до Христа великий китайський філософ Конфуцій створив філософічну систему, а через два століття Мунцій поширив і поглибив її. Філософія китайців значно відрізняється від філософії індо-европейських народів: в ній мало метафізики, споглядання, зате вона відзначається великою практичністю. Але створивши, так би мовити, самотужки свою культуру, китайці відгородились від інших народів. Щоб захистити себе від нападів кочовиків, що жили на півночі і на заході від Китаю, китайці спорудили вздовж свого північного кордону довжелезний мур, і він ніби відгородив їх від цілого світу. Вони живуть виключно своїми традиціями, свято зберігаючи їх, і до 20 сторіччя не рухались вперед. Це

відбилось шкідливо на культурному і політичному стані китайців. Коли европейські народи, як німці, французи, англійці, ще на початку середніх віків були варварами порівняно з китайцями, то тепер порівняно з европейцями коли не варварами, то напіввварварами залишаються китайці. Ще більш шкідливо відбилась ця ізоляція і виключна роля в житті китайців традицій на їхньому політичному стані. З кінця 19 і початку 20 століття Китай стає не суб'єктом, а об'єктом у міжнародній політиці. Японці і европейці один перед одним намагаються захопити частини китайської території і використовувати її природні багатства. А останнім часом Китай підпав під вплив большевицької Москви, яка намагається зробити з нього своє знаряддя в боротьбі за опанування світу. Щоправда, помічаються вже ознаки того, що Китай намагається звільнитися від тиску Москви, але чи звільниться він — це покаже майбутнє. А теперішнє політичне становище Китаю зовсім не блискуче, і це не зважаючи на те, що він має більше як 500 мільйонів трудолюбивого народу.

Амнезія і парамнезія в житті народів

В психології народів трапляються ненормальності, подібні до амнезії, що є повною протилежністю гіпермнезії. Це є забуття минулого, забуття або непошана до національних, політичних і культурних діячів, відмовлення або презирливе ставлення до національних звичаїв, зречення своєї рідної мови. Такі явища частіше всього трапляються серед поневолених народів. Живучи під владою чужинців, не маючи можливости розвивати свою власну культуру, одержуючи освіту і виховання в чужій школі, народи поступово забувають своє минуле, засвоюють чужу культуру і мову. Це фактично означає не тільки занепад нації, а навіть смерть для нації тих, хто забув її традиції. А коли таке забуття охоплює цілий народ, то це означає його національну смерть. Тоді народ розчиняється в пануючій нації. Такі випадки, між іншим, мали місце на теренах північної Росії, де злились з москвинами народи фінського походження.

Амнезія в галузі національної пам'яті часто поєднується з парамнезією, цебто перекрученням минулого. Особливо це явище трапляється тоді, коли народ-переможець з метою денаціоналізації і поневолення переможеного народу всякими засобами, особливо через школу, прищіплює йому неправильні погляди на минуле.

(Закінчення в наступному числі)

П. Теодорович

Міжпланетарні станції

Від леґендарного Дедала і Ікара, які були уособленням людської мрії літати, через кравця в Ульмі до Лілієнталя і братів Врайт — далекий шлях, що його пройшло людство. Значно менше часу потребувало людство для того, щоб від примітивного ширяка з бамбусу і полотна перейти до моторового, а відтак до модерного турбінового літака, який пролітає з більшою швидкістю, ніж звук.

Коли недавно молодий американський летун Брідзман, з допомогою ракетного літака спеціяльної конструкції, піднявся на височінь 20.000 метрів і літав із швидкістю 2000 км на годину, мало фахівців звернули увагу на те, що цей факт починав нову еру в історії і розвитку летунства, а може навіть і всього людства.

Цей молодий американський летун, про якого мовилося вище, був практично першою людиною, яка стояла біля воріт всесвіту, бо оточуюча нашу землю атмосфера лежала вже практично за ним, а над його головою лежали безкраї міжплянетарні простори з цілком новими і невідомими для нас умовинами, а може і законами.

Коли погодитися з прогнозами фахівців щодо ракет, то треба сподіватися швидкого і різкого розвитку та поступу у цьому напрямі. Вже будується ракетний літак, з допомогою якого сподіваються піднятися на височину 60.000 м. і літати з швидкістю не менше, як 2700 до 3000 км. на годину.

Колишній директор ракетної дослідної станції в Пенемюнде, дотеперішній технічний керівник американського військового інституту для дослідження ракетних стрілен, д-р Вернер фон Бравн, який вважається під цю пору за найвизначнійшого фахівця з ділянки конструкції ракет і міжплянетарного лету, — заступає думку, що через десять-п'ятнадцять років перші міжплянетарні станції будуть кружляти довкола нашої плянети, подібно, як це діється з сателітами. Він ставить тільки одно застереження, що все це може бути можливим лише тоді, коли будуть потрібні для того грошові ресурси.

У низці наукових статтей, які недавно появилися в американському журналі «Кольєрс Маґазін», а тепер зібрані у виданій книжці видавництвом Фішера у Франкфурті над Майном, — Вернер Бравн, разом із своїми співробітниками, цілком точно і тверезо подав, що наукові підготовчі праці для будови міжплянетарної станції можна під цю пору вважати за закінчені.

Якщо б потрібні чотири мільярди долярів для проєкту Бравна були до диспозиції, можна було б відразу приступити до їхньої реалізації і за яких десять років міжплянетарна станція, подібно, як штучний місяць, кружляла б довкола нашої землі. Від цього моменту почалася б нова ера в житті людства.

Міжплянетарна станція, за плянами Бравна, повинна б мати форму величезного колеса, проміром 75 м. Вона б кружляла довкола землі на височині 1.730 км. із швидкістю 25.400 км. на годину. Її політ довкола землі тривав би дві години.

З цієї височини залога такої міжплянетарної станції бачила б землю лише частково. Білі хмари мінялися б з синіми морями і жовтими, зеленими і бурими кольорами континентів. Покриті вічними снігами полюси виглядатимуть, як сліпучі білі плями.

Сьогодні ми свідомі того, що таку міжплянетарну станцію неможливо побудувати на землі і опісля з допомогою ракет вистрілити на найдогіднішу, вгорі обраховану височину. Її треба частинами, з допомогою ракет, витранспортовувати на потрібну височину, і опісля, там вгорі, з цих поодиноких частин змонтувати станцію.

Час лету ракети від землі до височини, на якій має бути змонтована міжплянетарна станція, цебто, на височині 1.730 км, три-

ватиме 56 хвилин. При цьому тільки протягом 5 хвилин летить така ракета з допомогою погінної сили, а далі, почавши від височини 102 км, це значить — уже поза межами нашої атмосфери, рухатиметься рівномірною швидкістю. Коли ракета досягне височини 1.730 км. пілот змінить положення і напрямок своєї машини, так, щоб вона на цій височині залишилася.

Розвантаження складових частин міжплянетарної станції на цій височині, на думку науковців, буде відбуватися дуже легко. На цій височині не буде вже відчуватися тієї величезної швидкости, з якою ціла конструкція буде рухатися у просторі. Рівнож земне притягання при тій височині і тій швидкості майже не буде діяти. Залога ракет, устаткована відповідними вбраннями і кисневими апаратами, матиме змогу прямо висідати з своїх машин і, позбавлена всякого тягару, вивантажити частини. Люди і частини летять тоді разом з ракетами — поруч них.

Разом треба буде 12 ракет для того, щоб витранспортувати частини на відповідну височину. Найважливішим будівельним матеріялом має бути подібний до нейльону штучний матеріял, який має бути транспортований у складеному стані і щойно по змонтованні всіх частин разом має бути наповнений повітрям. Належне для цього повітря має бути транспортоване у плинному стані також ракетою.

Коли міжплянетарна станція має виповнені всі покладені на неї завдання, вона мусить бути вивінувана у відповідні апаратури. Першою мірою це мусять бути апарати, які забезпечували б можливість життя людей на тій височині. Далі мусять бути апарати для наукових дослідів і спостережень, як от метереологічні апарати, телескопи для обсервації землі, радіоустаткування і фотографічна ляборaторія. Залога зможе користатися цими апаратами щойно тоді, коли звикне до стану, в якому не існує тяжіння.

Щоб запобігти станові, в якому не існує тяжіння, у цій міжплянетарній станції передбачено ракетний моторик, який має надавати під час лету цілій конструкції оборотового руху довкола своєї осі і цим способом штучно створити сили тяжіння.

Реґуляція температури всередині конструкції та забезпечення її енерґією не натрапляють на жадні труднощі, бо до цієї цілі мають бути вжиті соняшні проміння, які на тих височинах дуже інтенсивні. Ціла проблема обдумана і заплянована до найдрібніших деталей, так, що навіть викидання сміття є відповідно влаштоване.

Одначе, справжньою загрозою для такої міжплянетарної станції є метеорити, які на цих височинах є явищем не рідким. Такі метеорити, при своїй величезній швидкості, потрапивши на поверхню станції, можуть її наскрізь продірявити. Виходячи з тих міркувань, цілу цю конструкцію хочуть покрити металевими плитами для охорони перед метеоритами.

З допомогою такої міжплянетарної станції людина зможе пробитися поза кордони, які були визначені їй природою, стаючи на порозі до безкрайого всесвіту.

Хоч прихильники проєкту такої міжплянетарної станції гадають, що з неї легко можна буде здійснити політ до місяця чи інших плянет, — покищо такі оптимістичні твердження видаються досить утопійними.

*

29. квітня 1918 р. Чономорська фльота підняла український державний прапор. Цей день залишиться для нас як невмируще ствердження прагнень до дальшої боротьби за майбутню морську Українську Державу!

А. М.

ЧОРНЕ МОРЕ

Про українські моря, а особливо про Чорне море, ми звикли згадувати тільки 29. квітня, коли Чорноморська фльота піднесла у 1918 році український прапор. Але ми забуваємо одне, що Чорне море визначне не тільки тим, що його фльота задемонструвала перед українським народом невід'ємну приналежність Чорного моря до України, а й тим, що Чорне море є для України величезним економічним та військово-стратегічним багатством. Чорне море пов'язує Україну в нерозривний ланцюг Середземноморського басейну, через нього приходили до нас культурні зв'язки з Візантією, а славні лицарі запорожці відбували історичні переможні походи на Стамбул та Каффу.

Не зменшилась вага Чорного моря і тепер, коли Україна перебуває в жахливому московському поневоленні. Воно відіграє надзвичайно велику військово-стратегічну, політичну та торговельну ролю для Московщини. Тому і лише тому Крим весь час існування комуністичної влади був від України відірваний та приєднаний до РСФСР. Якщо тепер, у 1954 році, Крим немов би Російською СФСР подаровано Україні — це суттю не змінює нічого ані політично, ані економічно. Московщина й далі так само володіє Кримом, як володіє вона і Україною.

Чорне море складає частину Середземноморського басейну та сполучається через Босфорську і Дарданельську протоки з Егейським морем, а через нього з Середземним. Керчинською протокою воно сполучене з Озівським морем.

Течія Чорного моря дуже непомітна, але вона існує і є дуже складна. Колись, у глибоку давнину, Чорне море мало прісну воду, а рівень його був на 150-200 метрів нижчий за сучасний. Ріка Дон впадала в ті часи до Чорного, а не до Озівського моря, десь біля Керчі, а Дніпро впливав десь біля Севастополя. Але у третичний період на землі з'явилась нова складина: Піренеї, Альпи, Балкани, Карпати, Кримські гори, Кавказькі, Гімалаї та інші. Отже перешийок там, де тепер Босфорська та Дарданельська протоки, провалився, в котловину поплила з Середземного моря вода та заповнила собою чорноморську глибину. В зв'язку з тим рівень Чорного моря піднявся і вирівнявся з Середземним. Але вода з Середземного моря пливла й далі у Чорне море, рівень підвищувався, створилося Озівське море та з'єдналося Маничською протокою з Каспійським морем. Та підземні явища про-

довжували свій процес і Каспійське море від Озівського відокремилось Кавказькими горами та Кубансько-Донською рівниною.

Вломлення Середземного моря в одеську та озівську рівнини стало для тваринного і рослинного світів згубною катастрофою. Вони не витримали солоної води, бо звикли до прісної, загинули і пішли на дно моря. Там стали поступово розкладатися, виділюючи з себе сірководні. Отже, в Чорному морі вже на глибині 200 метрів вода насичена сірководнем, який перешкоджає життю різних морських тварин та рослин. На глибинах Чорного моря у воді живуть тільки мікроорганізми типу мікроспіру, які відбирають з води кисень та ним живуть. Інші морські рослини і тварини гинуть через величезну насиченість води сірководнями.

До Чорного моря впливає багато рік і річок: Дунай, Дністер, Буг, Дніпро, Кизил-Ірмак, Ешил-Ірмак та багато інших дрібних. Але хоч воно і одержує щорічно дуже багато прісної води, вона не опріснює воду Чорного моря, пливе по його поверхні та зникає у Босфорській протоці, а в глибинах моря йде далі процес гниття та розкладу.

Поверхня моря становить 420 тис. квадратових кілометрів, а води Чорне море вміщує приблизно 514 тисяч кубокілометрів. Середня глибина його 1 220 метрів, але в трикутникові Одеса-Вилково-Севастопіль глибина не досягає і 200 метрів, тут немає сірководнів, а тому в цьому трикутнику є багато морської риби та на дні ростуть рослини.

За рік течія Босфорської протоки забирає від Чорного моря приблизно до 325 кубокілометрів води, а нижча течія Босфорської протоки, що тече у Чорне море, приносить до нього 175 кубокілометрів теплої, солоної середземноморської води. Більша частина води випливає з Чорного моря через Босфорську та Дарданельську протоки в Середземне море і лише частина її, що не попадає до Босфору, рухається понад берегами Малої Азії. Вода Чорного моря менш солона, ніж середземноморська. В Озівському морі у воді є 1,2% соли, а в Чорному морі — 1,8%, в той час, коли в Середземному морі — 3,6%. Риба, що живе у Чорному морі, припливла до нього з Середземного моря. Вона запливає і тепер та часто гине, бо не може пристосуватись до чорноморської води.

Майже весь глибоководний басейн Чорного моря не надається до життя риби, тому вона скупчується в одесько-севастопільському та озівському водних трикутниках Чорного моря. В одесько-севастопільському трикутнику багато прісної води, що впливає з рік Дунаю та Дніпра. Дно тут вкрите морськими рослинами, рачками, молюсками, мальками, ракушками. Глибина моря не досягає 100 метрів. Особливо на дні моря багато так зв. осетрової трави, яку дуже люблять осетри, камбала, скати. Чорноморські осетри досягають до 300 кгр. ваги та до 2,5 метрів довжини. Скати раніше до їжі не вживано. За совєтської влади підсовєтське населення «научилось» їсти скатів, хоч вони від звичайної риби не відрізняються. В Чорному морі водиться багато оселедців. З серпня по лютий, щорічно величезні косяки оселедців сунуть з Озівського моря у Чорне, а потім навпаки — з Чорного до Озівського. Скумбрія втікає з Чорного моря перед початком зими через Босфорську протоку до Марморного моря. Султанка зимою втікає на глибину, а камса (тюлька або анчуоус) з'являється великими

косяками зимою біля кримських берегів. Крім того на Сиваші багато водиться камбали. Зустрічається в Чорному морі і така риба, як кефаль, лакерда, білуга, бички та інша.

На березі Чорного моря в Сивашах діють великі соляні промисли. Ще в далекі часи наші українці «ходили» чумакувати або «в Крим по сіль ходили». Сіль створюється самоосадком. Вода поступово випаряється і на дні котловини збирається дрібна біла сіль. Ще й до нині в напрямі Кахівка-Перекоп земля укрита смугою окремої трави. Вона немов би на віки закарбувала шлях, яким чумаки «ходили» по сіль. Сіль з возів сипалась на землю, проникала до неї і на тім місці виростала іншого кольору трава.

Чорне море цікаве ще тим, що воно ніколи не замерзає. Отже, українська земля має незамерзаючі морські порти, що працюють цілорічно. Великою перевагою українських портів Чорного моря є те, що вони лежать дуже близько від хліборобних районів, як степова полоса України та Північний Кавказ, а також від потужної металюрґійної та вугільної бази — Донбас, Дніпропетровщина, Криворіжжя. Великий каботаж, тобто плавання між портами різних країн має велике значення через Чорне море. Через порти Чорного моря перевозиться цемент з Новоросійська до Ленінграда та Архангельська, цукор з Одеси до Владивостоку і т. д. Морський транспорт по Чорному морю обслуговує весь СССР, Україну, Крим та Кавказ.

Головні порти Чорного моря — Одеса, Миколаїв, Херсон, Ялта, Керч.

Важливе військово-стратегічне значення в обороні чорноморського побережжя України, а тому й Московщини, має фортеця Очаків, а ще більше — Севастопіль. Севастопіль — це природня морська фортеця, володіння якого відмикає двері до наступу і володіння Україною та панування на Чорному морі. Хто оволодіє Севастополем, той майже наполовину вже захопив Україну і має відкриті шляхи на Московщину. Лише тому з таким галасом святкували в 1954 році москалі 100-річчя севастопільської оборони та нагородили місто «орденом Леніна». В Севастополі має свій постій досить сильна совєтська фльота. Вона складається з великих крейсерів, есмінців, підводних човнів, торпедних катерів та великої кількости морської авіяції.

Севастопіль — замкнутий військовий порт і вступ до нього заборонено. Отже, як торговельний порт він не відіграє ніякої ролі.

Одеса — це порт міжнародного значення. В ньому перебувають кораблі з усіх держав світу. Через Одесу крам відправляється залізницями в усі кінці СССР та на захід.

Отже, як бачимо, Україна володіє таким величезним і не заступним багатством, як Чорне море, яке відіграло і відіграє надзвичайно важливу ролю в політичних, економічних та культурних зв'язках України з західнім вільним світом. Але поки будуть в Україні панувати москалі, доки Чорне море не стане назавжди морем української самостійности, доти воно буде використовуватись москалями, як чинник гноблення України.

Чорне море невід'ємне від Української Держави, воно було, є і залишиться козацьким морем!

Література:

«Лицар Дон Кіхот з Манчі»

(У 350-річчя випуску першої частини твору М. Сервантеса)

В цьому році минає 350 літ від випуску першої частини «Геніяльного лицаря Дон Кіхота з Манчі» Міґеля Сервантеса де Сааверда Знамениті роковини відзначають у цілому світі, і перш за все в Еспанії, науковими сесіями, новими виданнями, розвідками тощо. Це дає також і нам привід, в межах наших можливостей, відзначити ці роковини, вміщуючи переклад одного розділу з книги та добавляючи на вступі, для повнішого образу, коротку нотатку про автора та його неперевершений твір.

Автор, Міґель Сервантес де Сааверда, народився 1546 р. в Алькаля де Енарес, у Кастілії. Жив у початках модерної епохи, в добі, що досі блищить в історії леґіоном святих, винахідників, мистців, відкривників, завойовників, — конкістадорів у ділянці духа й матерії, якими зокрема багата була тодішня Еспанія. Жив духом своєї доби. Ставши на службу Церкві, замолоду побував в Італії. Вернувся до Еспанії та став вояком. Брав участь у блискучій перемозі християнської фльоти над турками під Лепанто (1572), де втратив ліве рам'я. При повороті додому попав у руки мусулманських піратів та зазнав кількакратного полону, з якого, не зважаючи на спроби втечі, визволив його щойно викуп. Розчарований невдячним прийняттям своєї батьківщини та поразками перших своїх літературних творів, хотів еміґрувати до Америки, тодішнього «захисту для зрозпачених». Та вдоволився мізерною посадою державного службовця, й на схилку віку створив безсмертний образ лицаря Дон Кіхота і його джури Санчо Панси, змальований у повісті, якої перша частина вийшла в 1605 р., а друга в 1615 р. Фізично знеможений бурхливими переходами життя, помер у 1616 р. серед біди та майже в забутті.

Коротко перед Сервантесом відійшов до історії світ середньовіччя з цілою системою ідей і вартостей, що ними жила Европа впродовж довгих віків. Сервантес знав цей світ з багатьох лицарських повістей і пісень, що наснажували й поривали тодішню молодь. З них, власне, вичарував він свою постать Дон Кіхота. На перший погляд видається, що Сервантес, у згоді з пануючою тоді на Заході модою, мав на меті прикладом Дон Кіхота викпити не лиш лицарський епос, але й «віджиле» лицарство. Та насправді він переживав ренесанс на еспанський лад, по-консервативному, бо ж як в Еспанії, так і в ньому самому, залишилися живими основні ідеали середньовіччя. Навпаки, з Дон Кіхотом повинні були згинути всі елементи нещирости, перебільшення, поверховости й пустоти, але повинні були зберегтися з ним же високі чесноти героїчного, власне лицарського і християнського.

«Посмішка, з якою спостерігає Сервантес потопаючий світ, — пише Мануель де Монтолію, — це серпанок, що за ним скривається глибоке співчуття та щира симпатія до великодушного ідеалу, який назавжди погасав за овидом людства. Дон Кіхот — це лебедина пісня середньовіччя... Ціла концепція людської гідности, зібрана в лицарських кодексах, у Дон Кіхоті знаходить

останнє «прощавай», скроплене сльозами й прикритою усмішкою, які виникають з невичерпаної симпатії до всього людського.»

З околиць Манчі в Україну дійшов тільки далекий відгомін про «лицаря без плями». В українській літературі, поминаючи Франків віршований скорочений переспів для молоді, переклад Дон Кіхота не набув популярности. Та ми звернемо увагу на вражаючу подібність між поученням Дон Кіхота Санчові та Володимира Мономаха дітям; подібність змістом, обставинами, ба навіть результатами. Згадаємо, що в час, приблизно, коли землями старої Кастілії мандрував незрівняний Дон Кіхот, тоді ж саме на недоступних островах Дніпра заклав свою фортецю орден січового лицарства, що ідеалами своїми знову нагадував свого еспанського побратима. Врешті, ми відзначимо також, що в нашу добу північному велетневі, в якому хочуть бачити вітряка, першою поставила спротив батьківщина січового лицарства і першою його перемогла батьківщина Дон Кіхота. Та й чи не подібна сьогодні до Дон Кіхота країна, яка, обступлена юрбою західніх Санчів, спочуваючих або й байдужих, ставить чоло Драконові самотньою? Віддаючи, тоді шану Дон Кіхотові, ми вшановуємо Вічного Лицаря, а зокрема Лицаря Українського.

Мігель де Сервантес Сааверда

ПОРАДИ ДОН КІХОТА ДЛЯ САНЧО ПАНСИ ПЕРЕД ПЕРЕБРАННЯМ ВЛАДИ ГУБЕРНАТОРА

(Переклад розділу XIII з «Геніяльного лицаря Дон Кіхота з Ля Манчі»)

Княже подружжя лишилось таке вдоволене невинною та граціозною пригодою Долориди, що знайшовши собі відповідного об'єкта, який міг би прийняти жарт за правду, постановило покпити собі ще раз; і так, видавши відповідні розпорядження та вказівки, як слуги й піддані мали заховуватися з Санчом у володінні обіцяним островом, на другий день сказав князь Санчові, аби він привдягнувся та був готовий перебирати владу, бо вже острів'яни його ніби очікували, як майового дощу. Вклонився Санчо низько князеві та промовив так:

— Після того, як я зійшов із неба, як з його висот поглянув на землю і як уздрів її такою малою, трохи змаліли мої бажання великі стати губернатором; бо ж і яка це велич володіти на зернині гірчиці або яка достойність це і влада розпоряджатися півдесятком людей, схожих між собою, як горіхи з горіхами, неначе б їх не було більше в світі? Якщо б ви, ваша світлосте, захотіли дати мені хоч он яку маціцьку частину неба, то, навіть якщо б вона не була більша за півверстви, я прийняв би її з більшою охотою, ніж найбільший острів у світі.

— Дивіть, приятелю Санчо, — відповів на це князь, — я не можу дати частини неба нікому, навіть і величиною нігтя, бо тільки Богові одному доступні ці ласки й щедроти. Те, що вам можу дати, даю, тобто найсправжніший та найзаконніший острів, круглобокий та добре розположений, надзвичайно врожайний та багатий, на якому, як тільки вмієте давати собі раду, зможете багатствами землі нажити собі багатства небесні.

— Добре, — відповів Санчо, — то хай уже буде цей острів, а я буду змагатись за те, щоб стати таким губернатором, що ра-

зом із своєю глупотою пішов би до неба; і то не з моєї жадоби вийти з бідної хати й доступити ліпших, але з бажання самому покоштувати, як смакує воєводування.

— Як тільки скоштуєте, — сказав князь, — то пальці будете облизувати по пануванні, така це солодка річ — правити й зазнавати повинування. І зовсім певно, коли ваш пан стане імператором, а стане без сумніву, судячи з ходу його справ, то ніякі сили не вирвуть йому цього, і буде клясти годину й хвилину, в якій полишив би імператорство.

— Пане, — відповів Санчо, — я уявляю собі, що володіння — це річ прекрасна, навіть над чередою худоби.

— Хай же мене й поховають з вами, Санчо, як ви все це добре знаєте, — відповів князь, — і я сподіваюся, що ви будете таким губернатором, що дорівняє вашій кмітливості. І майте на увазі,

Мадрід, Пляца де Еспанія: пам'ятник Дон Кіхота і Санчо Панси, в дальшому пляні — пам'ятник Міґель Сервантеса

що відразу таки завтра зранку вирушаєте правити островом, а тому сьогодні по обіді вам дадуть одежу, яку вам треба буде носити, й усі речі, потрібні до вашої подорожі.

— Одягайте мене, — сказав Санчо, — як лише вам до вподоби, бо як би я не вдягнувся, то завжди буду Санчо Панса.

— Воно то й правда, — сказав князь, — але все таки одежу треба достосувати до уряду й гідности, що їх посідається, бо ж не було б добре, якщо б суддя вдягався солдатом, а солдат священиком. Ви, Санчо, поїдете вдягненим частинно як бакаляр, а частинно, як полководець, бо на острові, що його вам даю, заодно потрібно як науки, так і військового ремесла.

— Науки, — сказав Санчо, — не маю я багато, бо ще не знаю

навіть азбуки; та вистачить мені запам'ятати херст з обгортки часослова*), аби я був добрим губернатором. А зброєю буду володіти такою, яку мені подадуть, аж до смерти, й нехай судить Бог.

— З такою розсудливістю, — сказав князь, — Санчо не помилиться ні в чому.

В ту мить надійшов Дон Кіхот і, знаючи про те, що діялося, і знаючи невідкладність Санчового виїзду в своє губернаторство, з дозволу князя взяв Санча за руку та повів у свою квартиру з наміром дати йому поради, як йому бути в гідності губернатора. Отож, коли обидва увійшли в кімнату, Дон Кіхот замкнув за собою двері, майже силою посадив Санча поруч себе й спокійним голосом промовив:

— Перш за все, сину, ти повинен боятись Бога; бо в боязні Божій вся премудрість, а будучи розумним, не помилишся ні в чому.

Подруге, поверни очі на себе самого, намагаючись пізнати самого себе, а це є найтяжчим знанням, яке можна тільки собі уявити. З пізнанням себе не станеш надуватися, немов та жаба, що хотіла дорівнятися волові, бо коли приглянешся собі, побачиш всю вбогість глупоти своєї, та й візьмеш до уваги, що в себе вдома ти пас свині.

— Так воно було, — відповів Санчо, — але це діялося ще тоді, коли я був хлоп'ям, а потім, уже як підросток, не свиней, а гуси я пас. Зрештою, мені здається, що це не має нічого до речі, бо не всі, що панують, походять з касти королів.

— Це правда, — відповів Дон Кіхот, — а тому ті не шляхетного походження тяжкі завдання, що їх виконують, повинні покерувати тонкою поміркованістю, а знову ця, ведена розсудливістю, звільнить їх від лихих бурмотань, яких не може оминути ніяка держава.

Пишайся, Санчо, скромністю твого походження й не соромся сказати, що походиш з гречкосіїв; тому, що як побачать, що цього не соромишся ти, то ніхто не буде цим присоромлювати тебе, й ціни себе більше за чесну скромність, ніж за грішну гордість. Нескінченно багато є таких, що, хоч і з убогого роду, дійшли до найбільших почестей архиєрейських та імператорських; і на цю істину я міг би приточити тобі стільки прикладів, що ними привів би тебе в зівоту.

Дивись, Санчо: якщо візьмеш, як мірило, чесноту, як будеш пишатися ділами цнотливости, то не буде тобі чого заздрити тим, що себе вважають панами та князями: бо кров отримується в спадку, а чесноти набувається, й чеснота сама по собі більше варта, ніж кров та походження.

Якщо це так, а воно так є, то коли б часом за твого перебування на острові прибув відвідати тебе котрийсь із твоїх родичів, не відкинь його і не зневаж, а прийми, привітай і обдаруй; бо цим ти позискаєш собі прихильність неба, якому подобається, щоб ніхто не погорджував тим, що воно створило, і поступиш у згоді з твоєю повинністю супроти добре укладеної природи.

Якщо б ти собі спровадив жінку (бо недобре це, щоб люди, причетні до влади, залишалися довший час без своїх власних

*) Тобто, на думку Санчо, віра і пам'ять про Бога для доброго оздоби твого тіла.

жінок), навчи її, просвіти й отеши, з її природньої нетесаности, бо все те, що здобуває тактовний і розумний володар, нівечить і запропащує жінка, нетеса і глупа.

Якщо трапиться тобі повдовіти (це річ, яка може статися) і якщо з висоти твого уряду ти візьмеш собі ліпшу жінку, не бери її такої, що могла б тобі послужити гачком та рибацькою вудкою, і такої, що була б живим запереченням твого суддейського стану; бо по правді тобі кажу, що за все те, що отримує чорним ходом жінка судді, мусить дати одвіт чоловік перед страшним судом, де по смерті вчетверо заплатить рахунки, яких не вирівняв за життя.

Давай більше співчуття — та не більше справедливости! — сльозам убогого, ніж свідченням багатого.

Ніколи не користуйся засадою, що чим замотаніше, тим ліпше, бо ця засада має найбільше застосування серед невігласів, які вдають з себе тямущих.

Старайся розкрити правду однаково поміж обіцянками та хабарями багатого, як і поміж жалями й надокучливістю бідного.

Коли можна й треба застосувати справедливість, проти винного не повертай усієї сили закону з повною безоглядністю; бо не має більшої слави суддя суворий, ніж суддя спочутливий.

Якщо б ти коли і надужив справедливістю, то хай це станеться не силою хабаря, а з уваги на милосердя.

Якщо б тобі довелося розглядати справу котрогось із ворогів твоїх, то стань вище міркувань, що виникають з твоєї образи, та прихились до справедливости ,дорівнюючої справі.

Хай не засліпить тебе власна пристрасть у чужій справі; бо помилки, яких у пристрасті допустишся, в більшості випадків залишаться непоправними, а якщо б і виправилися, то тільки коштом довір'я до тебе, і навіть коштом твоєї скарбниці.

Коли прийде просити тебе справедливости яка вродлива жінка, то примкни очі на її сльози та заткни твої вуха на її голосіння, а старайся здалека вникнути в істоту того, що тебе просить, якщо не хочеш, аби твій розум потонув в її сльозах і твоя доброта в її зітханнях.

Того, кого маєш покарати ділом, не зневажай уже словами, бо йому, нещасливому, вже досить зневаги від виміру кари, й додаткове злословлення тут зайве.

Обжаловуваного, що попав би під твоє правосуддя, вважай людиною нещасливою, жертвою недосконалости викривленої нашої природи, і в усьому, що залежало б від тебе, не чинячи кривди другій стороні, покажись благочестивим, і милосердним; бо, хоч Божі прикмети всі рівні між собою, то все таки в наших очах має більший поваб і більший блиск прикмета Його милосердя, аніж Його справедливости.

Якщо підеш за цими нормами й за цими правилами, Санчо, довгі будуть твої дні, твоя слава буде вічна, твоя нагорода сповнена, твоє щастя буде невисловлене, пожениш та повіддаєш твоїх дітей за власною вподобою, почестями і титулами будуть втішатися вони й твої внуки, жити будеш у спокої серед вдоволення народу, а в останніх хвилинах життя твого тебе настигне смерть серед старости спокійної та зрілої, й замкнуть твої повіки м'які долоні твоїх правнучат. (З еспанської переклав **М. В.**)

Лист батька до сина

(Переклад з твору «Серце» Едмондо де Амічіса)

Едмондо де Амічіс — італійський письменник, який помер у 1908 р. Вславився своїм твором про життя і подвиги юнацтва під наголовком «Серце». Цей твір був перекладений на всі майже мови світу, а в самій Італії перевидано його 600 разів. Український переклад появився у Києві в 1911 р. Це найкращий переклад, який зладили Б. і М. Грінченки.

Через що люблю я Батьківщину — Італію? Напевно в тебе відразу ж знайшлося багато відповідей на це питання.

О, ти ще не можеш тепер глибоко почувати цю любов! Ти повністю пізнаєш це почуття тоді, коли станеш уже зрілим мужчиною, як, побувши довгий час далеко на чужині, побачиш з пароходу далеко на обрії високі, сині гори твого рідного краю; як воно витисне тобі сльози з очей, а з серця радісні вигуки; ти взнаєш це почуття тоді, коли десь у далекому чужому місті, серед юрби чужих людей тебе потягне кинутися до незнайомого тобі робітника лише через те, що, проходячи повз нього, ти почув, як він сказав щось твоєю рідною мовою.

Ти взнаєш це почуття любови тоді, коли великий і гордий гнів спалахне в твоєму серці, коли ти почуєш, як чужинець зневажає твій рідний край.

Ще дужче й глибше взнаєш його тоді, як ворог, мов огненна гроза насуватисьме на твій край рідний і ти побачиш, що молодь збирається звідусіль і йде боронити Батьківщину, що батьки, прощаючися з своїми синами, кажуть: «Будьте відважні!», а матері кричать «Вертайтеся переможцями!»

Ти почуєш його тоді, коли невимовна радість обгорне твою душу, коли ти матимеш щастя побачити, як у твоє місто входять рідні полки, значно менші, ніж були, змучені, обірвані, страшні з погляду, але з блискучими, радісними з перемоги очима, несучи пошматовані кулями прапори, за якими йтимуть лицарі, піднявши вгору позав'язані голови та покалічені руки, а нарід обсипатиме їх квіттям, дякуватиме, бажаючи їм щастя та здоров'я, посилатиме їм поцілунки.

Тоді ти повністю зрозумієш, що це є любов до рідного краю, тоді ти почуєш, що в тебе є рідний край.

Це така велика й свята річ, що якби я колинебудь побачив тебе, що ти вертаєшся живий з бою за рідний край, ти, частина моєї крови й моєї душі, і я довідався б, що ти зостався живий через те, що ховався від смерти, то я, твій батько, що так радісно зустрічаю тебе тепер, як ти вертаєшся зі школи, — я зустрів би тебе тяжко ридаючи, я вже не міг би тебе любити і до смерти не згоїлась би рана в моєму серці.

Твій Батько

Петро Кізко

Сліпий

(Оповідання*)

— Ге, та це ж Сава Шершень. Диви! Що ж він там робить?

На воротях Паливодиного двору Соболєв завважив білу пляму. Присвітивши ліхтарем, він побачив, що то була протибольшевицька листівка.

— Отака ловись! — вирячив очі парторг, обома руками рвонувши листівку. Тим часом Сава, завваживши Соболєва з ліхтарем, крутнув у Паливодин двір, а тоді в городи, вниз, до левади.

Соболєв метнувся, приспішив ходу, погнався за Савою.

— Стій! Стій, стрілятиму!

Чорна постать Шершеня зливалася з небом і землею і, здавалося, от-от зникне з-перед Соболєвих очей.

— Отакий старий, а так біжить, — думав, лютуючи, Соболєв і вже ніби ось ухопить Саву. — Стій же кажу! Стій!

У Паливодиному городі розлягся вистріл. Один, другий, третій. Сава зненацька схопився за плече, зігнувся, і впав на сухе бадилля гарбузиння. Прикипів обличчям до землі, ніби цілував її, обхопивши руками скривавлені груди.

Тоді першою вибігла на двір Ганна. За нею, на постріли, бігли з сусідніх хат, роздягнені й розпатлані, заспані люди, мов на пожарище. Коли Ганна була біля забитого Сави Шершеня, над ним стояв навколішки Соболєв, обмацуючи руками мертве тіло.

Ганна глянула на Саву й закам'яніла.

— За що ви його вбили, товаришу парторг, за що?

Соболєв виймав з-за пазухи Сави скривавлені аркушики списаного зошитового паперу й ховав у течку. Присвітивши ліхтарем, одну таку листівку тицьнув Ганні.

— Ось за що — на, читай.

Ганна читала:

«Сини мої, онуки, і всі люди українські! Не слухайте нікого з радянської влади і комуністів, як не слухали ви Гітлера! Всі вони — вороги наші, гнобителі наші, грабителі. Виступайте за настоящу Україну, вільну, самостійну!»

— Бачите, якого ми старого бандюгу, петлюровсько-бандеровського ізверга мали в себе! — лютився Соболєв.

Ганна стояла мовчки. Вона сама не знала, звідки в цей мент прийшов до неї і вселився в її серці жаль за Савою Шершенем, слова якого промовляли з листівки щиро, задушевно. Хіба ж він був ворогом народу?

В натовпі, що тим часом зібрався, зашелестіло, як у густих житах перед грозою. Потім той шелест перетворився на якийсь стогін, розділившися на частини. Одні обурювалися з поступування старого пастуха, що посмів виступити проти могутности совєтської держави, яка вже аж до Берліну тепер сягнула; інші протестували проти Соболєвого самосуду.

— Та який він бандит, товаришу, коли він он за худобою вже не встереже — немічний такий.

---

*) Продовження. Початок див. ч. 1-2.

— Він не сам повинен бути, його підбурив хтось.

— Хто?

— Не знаєш, то й язиком не тріпай!

— Всеодно, стріляти в чоловіка без суду не годилося б.

— У воєнний час усьо разрешено, товаришу, бей, кого влучиш!

Хтось тихцем:

— Відразу видно, що не наш: «усьо разрешено». Кацапура. Аби тебе так...

— Разійдіться, пожалуста, товариші, громадяни! — гукав Соболєв. — Ми самі тут... Разойдіться!

Одного з своїх помічників, що настигли, Соболєв послав по підводу, а сам заходився розганяти людей. Та люди йшли неохоче. Пхалися одно поперед одного, заглядали до вбитого Сави, хоч темно було і ледве можна було що розпізнати.

Поки над учиненою пригодою в Паливодиному городі ішла товканина, Ганна Паливодівна тихцем вишмигнула з юрби й подалася в село, просто до Карпа Залітного.

— Карпе! Карпе! Тітко Марино! Відчиніть! — стукала вона в шибу вікна Карпової хати.

Чекати на Карпа довго не довелося. Він теж, здається, не спав цієї ночі. Слідом за ним вийшла мати. Вона піддержувала Карпа за руку.

— Тікайте, Карпе! — задихана, мовила Ганна. — Соболєв застрелив діда Саву. В нього знайдено протирадянські націоналістичні летючки. Соболєв напевно буде тут, він шукатиме підбехтувачів до цього, організаторів. Люди не вірять, що це міг зробити сам Шершень.

Потім опустила голову. Щось їй защеміло в серці, але виразно сама не знала, що саме, чого так стискується серце, чому болить душа?

— Але куди ж вам тікати — сліпому? — вимовила по павзі тихо, сумовито.

Карпо взяв Ганнину руку, стиснув у своїй міцній теплій долоні.

— Дякую, Ганно. Я вже якось буду. І подумав про себе: «Бач, комсомолка, а серце за Україну защеміло».

Мати стояла бліда. На фронті вберігся, скільки за життя його молилась, а тут, у рідному мирному селі, пропаде.

— Ганно, — тихо, прохально вимовила Марина.

— Що?

— Мені всеодно задля Карпа не жити. Як візьмуть його, то й мені кінець. Нехай би я вже... Мені менше лишилось віку. А його жаль, Ганно. Може б ти той... допомогла йому?

В Ганни засвітилися очі, затріпотіло серце. Немов би вона сама в цю хвилину про це подумала, тільки сказати якось не сміла.

— Добре! Ходімте, Карпе, зі мною! Я проведу вас, я переховуватиму вас у себе, бо вдома у вас напевно будуть шукати. Ходім мерщій!

Ганна взяла Карпа за руку.

Але Карпо визволився від неї.

— Я нікуди не піду. Я не маю чого тікати. Протирадянські, протибольшевицькі листівки знайдено в Шершеня і я за них відповідати не можу!

Карпо говорив так, ніби перед ним стояла не Ганна, а слідчий

НКВД або, в кращому випадку, Соболєв. Хоч Карпо й не думав, що Ганна робить це з провокативного мотиву, але так само переконливо вірив, що він усе таки відчепиться від нападів за його будь-яку причетність до Савиних летючок. Мало що може бути з людиною?

— Але ж ви з Шершенем говорили про Україну, про...

Ганна немов намагалась нагадати Карпові балачки на політосвіті, аби тим самим вмовити в нього його спричинність до Савиних листівок і тим самим змусити до втечі, до збереження життя, яке ще так багато пригодиться для людей, а, може, й для Ганни. Для Ганни? Ой, що це вона, справді? Чи серце таке легке дівоче, чи доля така, чи воля тверда Карпова? Хто зна, тільки відчула Ганна, що в ту небезпечну хвилину для Карпа, саме в небезпечну хвилину, в її душі збудилися, розбурхалися й попливли стрімкими шумовитими хвилями якісь дивні, моторошні, радісні й сумні почуття. В усякому разі, це не були почуття, які б гнали Ганну від Карпа. Може — навпаки.

— Я говорив вечірникам і Шершеневі про націоналістичних повстанців, які борються за самостійну Україну і з якими боролися ми, радянські вояки. Чи може це бути причиною до арешту? А втім — нехай і арештовують. Буду знати — за що. А з своєї хати не піду нікуди.

— Дивіться, Карпе! Я совітувала б вам берегтися. Береженого й Бог береже! — сказала наостанку Ганна і Карпо відчув, що в її голосі, у вимові кожного сказаного нею слова була справжня людська і дівоча, і українська щирість, а, може, щось більшого, може, й посвята. Кому? Ще ніхто не вигадав ключів, якими можна б було відкривати людські серця.

Ганна пішла, а Карпо вблагав матір, аби вона спала. Важко було їй заснути, але синові слова були сильніші за її волю. Лежала з замкнутими очима й чула, як стугонів недалекий квартал села, де був забитий Сава Шершень, але сама виходити і не наважувалась, і не хотіла. Ліпше в такому випадку бути непоказаним, непоміченим. Принаймні, так її вчив Карпо. Марина дивувалася з його надзвичайного спокою, рівноваги, витривалости. Проте, Карпо багато переживав, але все ховав у собі, всередині, тим більше, що мав перед собою матір, яку не хотів журити своїми завданнями й клопотами.

Найбільше Карпа вразив майже раптовий вибух старого пастуха Сави Шершеня. Щойно пару разів з ним поговорив, лишень самим краєчком нагадав про українських повстанців-борців за справедливість і свободу для свого народу, за звільнення його з-під усякого рабства, — як уже така надзвичайно велика реакція! Значить, у нього, старого Сави Шершеня, як і в багатьох людей, давно вже жевріють у душах вогники незламного гону до волі, до незалежности України. Треба лише ті вогники розпалити дужче, ширше, могутніше. Треба однієї малої краплі пального, аби кинути в ті жевріючі вогники, і спалах вибухне й розіллється страшним вогнем, який до останку спалить, знищить усю засохлу, шкарубку шкаралущу московсько-большевицької облуди, яка скувала великі й багаті землі України.

З тими думками аж над ранком заснув Карпо.

V.

На здивування Залітних та Ганни Карпа не лише не арештували, а навіть не покликали до сільради чи до дільничної міліції. Карпо сам дивувався, що справа Сави Шершеня так «тихо» обійшлася для села. Не було, здається, арештованої й однієї людини. Тієї ж ночі Саву забрали на підводу й кудись вивезли, навіть не поховали в селі; землю, де його було вбито, перекопано й засипано. Тільки поміж селян ходили потай балачки і вже пішли були навіть чутки, що в селі або в його околиці, може, і в сусідніх селах чи лісах є бандерівці, які ведуть приховану, дуже таємну, боротьбу проти влади і партії. Ці чутки долітали й до Карпа і він їх приймав з радістю та гордістю. Він добре знав, що ніде тут немає ніяких бандерівців, що є лише він сам, Карпо Залітний, який до бандерівців ніколи не належав і не був з ними, але який усім своїм єством перейняв їх дух, їхню ідею боротьби за власну українську державу, без німців і москалів, без фашистів і комуністів. І ще він відчув і зрозумів, що цей дух і ця ідея така здорова, така сильна, що вона, пропаґована навіть однією людиною і то приховано, глибоко замасковано, несе широкий відгук, як весняна гроза, і знаходить цупке сприйняття масами, народом.

Але Карпо не міг так само думати й про те, що це відлуння передвесняної грози, це бурхливе рокотання революційної повені могло б бути так байдуже, так легко сприйняте соболєвими і всією іншою владою, партією, колосальною машиною большевицької розвідки й контррозвідки. Той факт, що справа Савиних летючок і його вбивства залишилися «мертвими», викликав у Карпа якусь внутрішню тривогу, передчуття якоїсь незвичайної непевности. Адже ясно кожному, що та справа не могла бути залишеною, покладеною під сукно довгих енкаведівських столів. Десь, звідкись мали йти нитки так само прихованого, таємного слідства у тій справі. Де і звідки це мало йти, Карпові важко було судити. В усякому разі, підступ до нього міг бути зроблений збоку найближчої йому людини, товариша, друга. Цю ж бо систему сексотства Карпо добре знав ще в лавах армії, в передфронтах і на самих фронтах, і, може, саме це жалюгідне донощицтво, підозри, запроданство, усякого роду «слєжки» один за одними, — і штовхнули якоюсь мірою його на інший, здоровий шлях.

Карпові міркування про підступ збулися. Вечором, повернувшися з району, Соболєв зайшов до Карпа. Розмову завів обережно, злегка, «бочком», так, як ловець заходить оподалік на вовка чи борсука, щоб не сполохати його, щоб підійти якомога ближче і бабахнути зблизька. Почав із жалів та болів своїх особистих, а тоді перейшов на громадські й політичні теми.

— Трудновато, товаришу Залітний, жити стало. Метаєшся, як звір, з одного кута в інший, а толку мало. Та ні сім'ї тобі, ні хати своєї. Жінка з дітьми десь там, у Росії, а ти живеш, як собака, по столах сільсоветських та колхозних спиш, не доїси, не доп'єш... Ех, коли б то ще війна скоріш кінчалась!

Карпо слухав і чув, як у грудях його кипіло. «От, гадина, яким нещасним прикидається! На удовиних пухких подушках спить, колгоспним маслом і медом годується, а кисне». А про Соболєве око сказав:

— Важкувато, товаришу парторг. Нема де правди діти. Вам роботи — по горло. А зрозуміння до вас не в кожного.

— О-от, правильно, совершенно правильно, товаришу Карпо. Ніякого тобі сочуствія. Ну, от, бачите, хоча б із тим Шершенем. Хто б подумав, хто б сказав, що і в отакому старику націоналістичний чорт сидить? Ну?

— Е, тепер і рідному батькові не вір, — умисне підливав Соболєву Карпо, розуміючи добре, що тактика підступу на підступ може збити спантелику найдосвідченішого енкаведиста. І ці слова справді забивали баки Соболєву, так, що він у Карпові починав вбачати справжнього большевика. Тому переходив на більш одвертішу й пряму розмову.

— І от знову з Шершенем. Він же напевно не сам вигадав оті листівки, як ви думаєте?

— Думаю, що міг і сам. Що ж тут дивного й складного?

— А все ж таки. Міг би хтось із молодших, ну от, із вашої групи, тобто, я хочу сказати — із ваших вечірніх слухачів. Шершень теж ходив на ваші лекції, правда ж?

Чим далі велася з Соболєвим розмова, тим більше Карпові видавалося, що Соболєв ось-ось підніметься й скаже йому просто в очі: ви були його натхненником!

І Соболєв сказав, правда, інше, але все ж до того подібне:

— Ви говорили на політосвіті про бандеровських повстанців?

— Так, говорив.

— Це недобре.

— Чому?

— Люди повинні якомога менше про те знати. Бо, по-правді кажучи, їм багато не треба, щоб вибухнути. Знаєте, ця проклята Україна...

В Карпа стиснулись долоні в кулаки, які він тримав під столом. «Бач, яка бестія — «проклята Україна!» А хто ж її проклятою робить, гаспидська ваша личина, як не ви, москалі, комуністи, душопродавці, вбивці!» Карпові здавалось, що він не втерпить, що він колись, поки його схоплять, зведеться на весь свій зріст і роздушить Соболєва, як моклицю. Але цим разом він приголомшив Соболєва одним своїм арґументом, не менше, ніж ударом кулаками обох рук. Він сказав:

— Товаришу парторг! Я не знаю, хто кого має вчити, ви наших маршалів і політруків, чи вони вас? І кого ми маємо слухати? Перед нами на фронті виступав з промовою сам маршал Васілевський, який казав нам закликати бандерівських лісовиків із лісу, говорити про них поміж людей, аби ті проголошували їм амнестію! Як я можу мовчати, коли вся армійська преса про те писала, всі політруки нам казали...

Ця промова Карпа справді впала на Соболєву голову приголомшуюче. Він кілька разів мугикнув, ковтнув слину, а тоді вже лагідно:

— Фронт одно, а тил — друге. Воно і так, воно й не так. Усяк може бути. Аби тільки не викликати в людей заколоту. Я це не кажу до вас, товаришу Залітний, ні. Тільки кажу, щоб ви той, придивлялися та прислухалися... І самі не дуже той, про те бандитське підпілля...

Карпові стало душно. Це, як кажуть у народі, ти йому соли в очі, а він тобі — дощ іде. Знову — прислухайся та придивляйся! Ну, сказав би вже прямо— будь нашим сексотом — і крапка. Ні ж, крутить, водить, як кота за хвіст. Карпо вирішив говорити сміливіше:

— Ви, товаришу Соболєв, прямо скажіть, що ви хочете від мене? Я вояк, фронтовик, за Батьківщину кров проливав і — що вам від мене треба? Може, скажете, я за Шершеня маю відповідати, слідити, хто де що робить? Я не здатний на те, бо не можу, не бачу, не ходжу. Розумієте, товаришу парторг?

Соболєв устав і собі й мацнув рукою за кашкета.

— Я нічого не хочу. Я думав, що ви знаєте, хто направив старого Саву Шершеня такі летючки писати?

— Ні, я не знаю, — тим самим тоном відповів Карпо.

— Ну то і все. До побачення. Все! — ніби підкреслив Соболєв, виходячи з хати, але Карпо добре зрозумів, що то ще не все, о, ні, далеко не все! Це ж, либонь, добре знає й отой хитрий, єхидний і підступний москалисько Соболєв.

Але нехай — побачимо.

(Далі буде)

Бій з підводним страховищем

— Туга за морем зростала в мені разом з моїми роками, — почав Віктор Берґе, запалюючи свою коротеньку люлечку. — Вже в 14 році життя я покинув свою батьківщину Швецію і подався блукати по морях. Спочатку був корабельним юнґою, згодом став матросом і проплавав за чотири роки чимало морів. Аж урешті я знайшов те, чого шукав: я став ловцем перлів . . .

Друг Віктора налив у чарки вина і зітхнув:

— Я справді заздрю тобі, Вікторе, — сказав він. — Твоя професія — це чиста романтика.

Віктор поглянув на друга вицвілими від вітрів і морської води очима, оточеними густою сіткою зморщок, і посміхнувся так, неначе б хотів сказати: «І що ж ти, бідолашний земляний щуре, можеш про це знати?». Але він спокійно продовжував:

— Еге ж, я проплавав впродовж 20 років більшу частину південного Пацифіку, як шукач перлів, сотні разів опускався на дно моря, але дуже часто знаходив замість мушлі з дорогоцінною перлиною — жах, чи загрозу смерти. Ти заздриш мені, але попробуй сам опуститися на дно океану, в царство рекінів чи інших морських страховищ. Я, Оляфе, маю вже деякий досвід, знаю, як оберігатися перед рекінами, одного разу я навіть звів боротьбу на життя і смерть з рекіном-тигром, найнебезпечнішим хижаком, який живе в морі.

Але не можеш собі уявити щось більше страшного та осоружного, як морське страховище, яке зветься спрутом чи поліпом, головоногом, а також сепією.

Віктор проковтнув з чарки і витер собі піт з чола.

— Б-р, ще й досі відчуваю неприємний страх, коли згадую свою пригоду з цим страховищем. Тіло цієї потвори було схоже

на великий мішок збіжжя, а вісім її лап, які виростали десь коло огидного рота, мали шість метрів довжини кожна. Ці лапи мають просто неприродню силу і кожна з них ворушиться так швидко і так гнучко, як гадюка. Якщо такий спрут виповзає з печери на дні моря, чи як павук вилазить на підводну скелю, він є уосібленням дикої, крутіжної живучости і рухливости, яка викликає просто неймовірний страх. Раптово він стає непорушним і неначе завмирає. Спрут чатує на добичу. При тому він міняє барву свого ґаляретоватого тіла, щоб пристосуватися до морського оточення — він стає синім, рожевим, червоним, навіть багряним, а деколи дістає темні смуги.

Спідня частина лапи-щупальця спрута покрита двома рядами великих присосків, якими ця потвора може присмоктатися з величезною силою до кожного найбільш гладкого предмету. Охопивши тими лапищами свою жертву, спрут тягне її до свого писка, який є закручений, як велетенський дзьоб папуги. І немає, Оляфе, ніякої сили, яка могла б врятувати живу істоту, що попала в рот спрута. В одній хвилині могутні щоки розірвуть її на шматки, а сильні шлункові кислоти стравлять її моментально. Але найбільший жах викликають очі цієї потвори: вони малі, овальні і косі та мають паралізуючий вираз холодної зненависти супроти всякої іншої живої істоти. Погляд цієї морської бестії можна б сміливо назвати поглядом диявола.

Спрут може сильним поштовхом, як ракета, відбитися назад в глибину води 15 до 30 метрів і то так швидко, що людське око не встигає слідкувати за його рухом. Це справді стрибок тигра, найшвидший, який я тільки бачив у воді моря. При цьому лапи спрута лежать тісно при його тілі і служать йому, мабуть, за керму, щоб опісля, при відповідній нагоді, знову блискавично випростати до переду і схопити жертву. До того ж спрут може викидати з себе сильний струм синьо-чорної, як чорнило, фарби, яка каламутить воду і дозволяє йому сховатися перед його напасником.

Віктор закурив знову і глянув на Оляфа.

— Але повертаймося до тієї потвори, яка напала була на мене. Наш кораблик наближався до побережжя острова Борнео і проходив протоку Макассар. Я пильно вдивлявся в глибину води, шукаючи за слідом перлових мушлів. Тому, що деякі місця вказували на можливість приявности тих дорогоцінних мушлів, ми зупинилися і я, надівши скафандра (одежу нурця), поліз у воду. Вона була досить глибока, яких сорок метрів. Між коралевими скелями я добачив відкрите місце і подався туди. Нахилившися, щоб підняти мушлю, я відчув, як щось торкнулось мого плеча. Інстинкт і досвід морських небезпек врятували мені життя. Не вагаючись, я добув з-за пояса гострого ножа і вдарив з розмахом коло себе. Це було моє щастя: цим ударом відрубав я дві лапи велетенського спрута, який якраз намагався мене зловити і пробував, де б вигідніше вчепитися. Водночас я почув, як дві інші лапи затиснулися навколо моїх ніг. Жахливе шарпання мало не звалило мене на дно моря.

Немає, Оляфе, слів, щоб повністю описати мій страх. Я боровся цілком автоматично, маючи перед своїми очима тільки невиразні зариси велетенського тіла спрута і порух його двох останніх лап. Але, скільки разів я нахилився, щоб ножем звільнити свої ноги

від страхітливих пут, все ж потвора, неначе розуміючи мої заміри, завжди поновлювала шарпання і я заточувався, як малий хлопчина під ударом сильного чоловіка. До того ж шолом і обтяження на грудях мого скафандра били мене по голові і по тілі. Я міг, правда, потягнути за рятункову линву і дати товаришам знак про мою небезпеку, але я боявся, що в цьому положенні мої линви і повітряна рура від шолома замотаються в коралевих виступах скель і при підніманню порвуться і тоді я стану легкою здобиччю спрута.

А тим часом страховище почало пляново перемагати мене. Воно то шарпало мене за ноги, то волокло по кілька метрів по дні моря, обтовкуючи мої боки до скель, то підривало вгору. Боротьба тривала яких десять хвилин, але мені вона видавалася вічністю. Сильні удари шолома по голові приголомшували мене і я чув, що втрачаю свідомість. Врешті мені пощастило вхопитись за рятункові линви. Тому, що спрут тримав мене двома лапами за ноги, а двома ймився скелі, не міг мені перешкодити в цьому, бо обрізані мною дві останні лапи були тільки безпомічними рештками. Я, як божевільний, шарпнув чотири рази за рятункові линви, подаючи знак найвищої небезпеки, і втратив свідомість.

А на горі, на покладі корабля, мій приятель полінезієць Ро бачив, що зі мною щось не все порядку, але чекав від мене знаку. Він тривожно стежив за кожним порухом линв і повітряної рури, які зв'язували мене з кораблем. Коли Ро почув мій тривожний сигнал, він зразу кинувся витягати мене. Але линви тільки натягнулися як струни. Довелося покликати на допомогу ще одного моряка, а врешті третього. Та сила трьох дорослих моряків не могла перебороти сили того «щось», яке тримало мене в глибині води. Тоді Ро наказав омотати рятункові линви довкола машти і натягнути їх ще сильніше. Пригожа хвиля, яка гойднула кораблем, перемогла силу спрута. Рятуючись перед розірванням, спрут пустив скелю, готуючись перемінити місце, але в ту хвилину хвиля винесла нас на поверхню. Моє тіло вистрілило понад воду, як випущений з рогатки камінь. І в цю хвилину я знову очуняв, маючи враження, що мене розірвало навпіл. Під собою я побачив лапи морського чорта, які все ще міцно охоплювали мої ноги; на них висіло огидне тіло спрута і тягнуло мене з неймовірною силою вниз.

Ро стрибнув у воду і двома ударами ножа звільнив мої ноги від лап і тіла спрута. Коли я вже лежав на покладі і приятелі обмивали моє потовчене і скривавлене тіло, мені видалося, що я повернувся з іншого світу . . .

(Переклад з книжки **Віктора Берґе** *„Pearl Diver“*)

УКРАЇНСЬКІ ХЛОПЦІ І ДІВЧАТА! ВСТУПАЙТЕ ДО СУМ-у! ЗАЛУЧАЙТЕ ДО ЙОГО ЛАВ СВОЇХ ДРУЗІВ! ПАМ'ЯТАЙТЕ, ЩО В ЦЕЙ ЧАС ЛИХОЛІТТЯ ВАШ ОБОВ'ЯЗОК — БУТИ В ЛАВАХ ОРГАНІЗАЦІЇ, ЯКА БОРЕТЬСЯ ЗА ЗДІЙСНЕННЯ НАШИХ СПІЛЬНИХ ДУМОК!

З народньої скарбниці:

Дещо з Великодніх звичаїв на Волині та Київщині

Великдень в Україні — це найбільше християнське свято, це справді «Празників празник і торжество із торжеств». Хоч Великодні, як і всякі інші свята мають в собі багато спільного в усій Україні від Кавказу аж по Карпати, все ж таки вони в дечому різняться в окремих українських землях. Причин, мабуть, треба шукати в звичаях старослов'янських племен, з яких походять наші предки.

Тут опишемо деякі звичаї з Новгорода-Волинського та на Житомирщині, які майже суттєві для всієї Волині та Правобережної Київщини. Цикль різдвяних звичаїв кінчається тут м'ясницею з попущеннями, колодками, з першим запрягом молодих бичків (майбутніх волів) та всякими іншими різного характеру звичаями. Ще останню неділю перед постом дозволено їсти молоко і яйця, пити горілку та співати і танцювати. Понеділок — перший день посту звався «жальний понеділок». В цей день піст такий суворий, що тоді звичайних страв майже не їдять. На цей день печуть пісні коржі та й ті вмочують в попіл. З першого дня посту не можна співати жадних пісень аж до Проводів. Біда для тих, що люблять спів, бо піст почався рано, надворі сніг, веснянок не личить, а інших співати гріх.

Та коли пригріло сонечко і показались перші латки на «Лисій Горі» (в кожному селі є своя лиса гора, яка перша очищається від снігу), так її відразу обсідає молодь. Дівчата виводять першого кривого танця або хрещика, а хлопці грають в старі українські спортові гри, найбільше в «поле», або «гілку», і так цілий піст аж до вербної суботи.

Вкінці вербного тижня припиняється все. В вербну суботу всі йдуть до церкви на вечірню з всеночним. На всеночнім під час мирування роздається верба. Є звичай бити вербою своїх родичів чи знайомих, промовляючи: «Не я б'ю, верба б'є, за тиждень — Великдень, недалечко — червоне яєчко. Дай Боже до Паски дожити, а від Паски до Різдва, від Різдва до верби! Є вірування, що коли людину вибити вербою щиро та щиро промовляти, то та людина не помре аж до другої верби.

У Великодній тиждень, який називають «білий», усі тримаються суворого посту. В четвер, коли Христа взяли на муки, під вечір всі гарно вдягаються, перебираються в чисту білизну й одяг і йдуть до церкви на Страсті. Кожен, старий чи малий, тримає свічку, яку запалює в час читання Євангелії. Звичай, який затримався аж до сьогодні в тих околицях, є саме, щоби принести запалену свічку в церкві аж до дому. Коли чиянебудь згасне, то він старається запалити її від іншого, але обов'язково від вогню з церкви. Вогнем свічки випалюють хрест на стелі, щоб тим вигнати нечисту силу з хати, яка могла прийти в хату за минулий рік. А щоб знову не влізла в хату, випалюють хреста на дверях. Свічка мусить бути обов'язково воскова, інша не може бути, бо то «жидівська свічка» і того, хто прийде з такою свічкою, могли

б вигнати з церкви. Є дуже суворий та дотримуваний поговір, щоб ніхто не вбив бджоли, бо вона — Божа муха, вона «Богові свічку носить».

У п'ятницю відбувається винесення плащениці біля 3-ої години. До вносу плащениці ніхто нічого не їсть, не п'є. А старші дотримують того посту аж до неділі. У Великодню суботу всі йдуть до церкви на читання «Діяній Апостолів». Молодь розводить вогонь та оповідає різні релігійні оповідання. Великим гріхом є їсти у Великодню ніч, а навіть спати не можна. Таких не вважають за людей.

У суботу відправа зачинається о пів до дванадцятої. Коли плащаницю заносять у вівтар, у церкві не лишається ніхто, бо перше до неї має зайти Воскреслий Син Божий. При обході, коли священик розкриває хрестом двері в церкву, знову є старовинний забобон: жінка, яка перша візьметься за клямку, матиме рік успіхи в усіх справах. Всі за тим стежать і таку жінку називають відьмою.

Паски святять коло церкви, ніхто не святить їх вдома. Святять усе, що мають вдома. Навіть курці святять тютюн. Перші два дні свят ніхто нікуди не йде в гості. Всі сидять вдома. В ці два дні не вільно ні співати ні гуляти. Дуже гостро засуджують тих, які стараються працювати у Великодній тиждень. Такому, мовляв, на голові виросте ґуля. Шкаралупи від свячених яєць не викидають, а товчуть і дають куркам, щоб добре неслися. Крихти зі свяченого не викидають, дають худобі або кидають у вогонь; кинути під ноги — великий гріх.

На Великдень всі міняються писанками та христосуються. Цілий Великодній тиждень царські врата у вівтарі не закриваються, бо в них входить Христос. Третій і останні дні Великоднього тижня дівчата і хлопці виводять біля церкви гагілки. Гагілки є різноманітні; деякі з них сягають ще поганських часів.

ОЛЕКСА ВЛИЗЬКО

ТУМАН

І тут, і там вітрила волохаті, —
Суцільний дим від моря до небес,
І тільки іноді прорвуться з плес
Далеких сонць проміння кострубаті.

І зірвуть млу, де піняться прибої
Та крутять хвилі виром карусель,
А десь летить сп'янілий корабель
Між двох морів, — і під, і над тобою . . .

. . . І знову, знову . . . Сторогатим чортом
Охрестить все похмурий капітан
І вдарить в дим, одчайно, мов таран,
Сирени тон над портом.

НАША МОВА

Десять рідномовних заповідей для українського еміґранта

1. Тільки рідна мова найсильніше в'яже тебе з Батьківщиною, а тому вживай цієї мови скрізь, де можливо, і де того не забороняє тобі місцеве право.

2. Хто забуває чи не шанує рідну мову, той рве зв'язок із Батьківщиною, і тим дошкульно зраджує її.

3. У себе вдома розмовляй тільки рідною мовою. Це принесе тобі душевний спокій і насолоду в житті.

4. Шануй земляка свого і розмовляй з ним та пиши до нього тільки рідною мовою.

5. Зберігай своє особове ім'я й родове прізвище в національній формі, і ніколи не міняй їх на чужі. Найменша зміна їх — то вже крок до винародовлення.

6. Сумлінно навчай дітей своїх рідної мови й рідномовних обов'язків. Пам'ятай, що невиконання цієї заповіді стане найбільшим непрощеним гріхом твоїм супроти Батьківщини.

7. Сумлінно подбай, щоб закласти рідну школу для дітей твоїх, яка навчила б їх не тільки рідної мови, але й рідномовних обов'язків.

8. Пам'ятай, що побратися з чужинкою чи з чужинцем — це початок забування рідної мови, непрощеної зради Батьківщини.

9. Закладай «Гуртки плекання рідної мови» і сам діяльно працюй у них. Кожного року конче уряджуй «Свято рідної мови».

10. Завжди пам'ятай, що наймиліша мова в усьому світі — це твоя рідна мова.

Проф. І. Огієнко

(«Віра і культура» ч. 4, 1955)

СУМІВСЬКИЙ МАРШ

Горять серця для Тебе, Україно.
Любов у грудях полум'ям пала, —
Віддать життя для Тебе, Батьківщино,
Щоб Ти воскресла й вільною була!

Горять серця для Тебе, Україно,
У нас усіх мета лише одна —
З ярма звільнити свою Батьківщину,
Щоби була соборна і вільна!

Горять серця і духа рвуть до чину,
Серця юнацькі б'ються в унісон:
Вперед, вперед за волю України,
Її добро — найвищий наш закон!

Спроби молодого пера:

Маруся Козачуківна

Не забуду я

Не забуду село я ріднесеньке,
Білу хату і пишний садок,
Що зістався на рідній Волині, —
Мій любимий, веселий куток.

Хоч так мало її пам'ятаю,
Та все родичі кажуть мені,
Що так любо ніде нам не буде,
Як було там, на рідній землі.

У неділю, як сонечко сходить,
Дзвони кличуть до церкви людей.
Із хаток господині виходять
І ведуть із собою дітей.

Також я ще усе пам'ятаю,
Як із мамою в церкву ішла.
А було це на свята Різдвяні
Як до хат заходила зоря.

Ах! Щоб крильця, як пташка, дістати,
Полетіла б в ріднесенький край.
Коли б знищити лютого ворога,
Щоб важких не було там кайдан.

Кармен-дель-Парана (Параґвай)

Пригода з чаєм

В англійському домі панує звичай, що в неділю господиня дому тільки готує обід і подає його на стіл. Збирання зі столу порожнього посуду належить до господаря дому. Наївшись і погуторивши з членами родини, господар закачує рукави, чіпає хвартух та береться до праці — до чищення стола і миття посуду.

Але це ще не біда. Гірше, і то багато гірше, це його недільний обов'язок обслужити цілу родину чаєм.

Господар дому, про якого тут буде мова, недавно пережив цікаву подію. В склад англійської родини попав він (ох, це серце!) недавно, хоча перед тим уже він цікавився англійським родинним життям.

Як звичайно, співжиття почалося взаємною інформацією про родинно-побутові звичаї тут і там. І він, знаючи багато про родинні церемоніяли в англійців, а передусім про ранній чай і миття посуди, старався за всяку ціну оминати розмови про подібні теми. Коли ж його таки притиснено до кута і розмова зійшла на

чай, він вдавав, що читає книжку, що її дістав зі столика майже останньої хвилини. Коли і це не допомогло, він таки вимотався від простої відповіді на поставлені питання. Але прийшла субота і розмова зійшла знову на цю тему.

На дворі гуляв вітер, сусідні дерева шуміли, а дрібненький дощик сік об вікна. Було темно і непривітно. Коло «фаєрплейсу» розсілася родина і завела розмову. Собака звився в клубок в кошику і лише час від часу підносив ліниво голову в бік вогню, споглядаючи досить зажурено на дотліваючі куски вугілля. А родина дебатувала! Посторонньому слухачеві могло видатися, що цей вечір протягнеться аж до ранку і порозуміння не буде. Однак, до такого порозуміння дійшло. Господар дому запропонував льос, який мав би визначити людину для зготовлення і подачі до ліжка чаю в недалекий ранок. Усі з охотою пристали на це. Швидко знайдено старий капелюх, витято три однакових куски паперу, на одному написано — чай, докладно складено їх і вкинено до капелюха. Три руки пішли туди. Господар дому взяв свій льос у руки і, не розвиваючи його, обсервовував обличчя інших. Хвилинка — і на обличчях появилася радість.

— Пропало, — подумав собі господар дому, і почав розвивати свій льос. Він встав і промовив урочисто:

— Завтра рано о годині 8-ій рано я зготую і подам чай до ліжка.

Швидко минула ніч. Господар дому прокинувся тільки один раз і хотів змінити позицію, але при тому глянув на годинник, що за десять хвилин буде восьма. Він сказав щось до себе і таки хотів продовжити ніч бодай на кілька хвилин, але голос його дружини перекреслив це відразу.

— Дорогий, за десять восьма, — сказала вона.

— Я бачу, — відповів господар дому, і висунувся тихенько з ліжка. За хвилину він був у кухні. Відчинив двері і заглянув на двір.

— Брр, яка погода, — подумав, зачиняючи двері і наливаючи води до чайника. Перевіривши, чи все в порядку, він з найбільшою обережністю взяв носилки в руки і подався з ними до дверей, які вели до «гол-у», а пізніше сходами нагору. В «гол-і» було напів темно, господарем час до часу злегенька потрясав ранній холод. Горнятка чомусь вистукували на підставках, але він віднайшов сходи і подався ними угору, радіючи, що скоро скінчить свою роботу і ще якої пів години — і він буде хропіти в ліжку.

Піднявшись на якийсь четвертий схід, у його носі завертіло так сильно, що він мало не пчихнув. Пристав на хвилину, здушуючи в собі повітря, і зробив черговий крок угору. В носі завертіло знову. Гбсподар почав оглядатися за рятунком, бо вже знав, що нагору не вийде з горнятками і підставками, чайником, цукром і молоком, без якоїсь поважнішої пригоди. Поглянув угору — задалеко. Поглянув униз — також далеко. А повітря тисне! Хотів поставити носилку на східці, але це було вже запізно. Як чхнув! — то здавалося, що всі вікна і двері повідчинялися. Ціле тіло, включно з руками, що держали носилку з посудиною, затряслося на всі боки.

Двері обох кімнат відчинилися, а на порогах появились — мати і дружина. Оклик — а-а-х! — вирвався з грудей обох жінок, а потім цілий «гол» і обидві спальні наповнилися реготом.

На сходах стояв господар дому, однією рукою тримав носилку, а другою витирав очі, які зайшли сльозою від сили вибуху і сміху. На долівці «гол-у» лежали черепки, а нагорі стояли жінки і реготалися, реготалися!

Коли пізніше він знову зійшов униз і поглянув крізь відчинені двері на двір, там помалу випогоджувалося.

На родинному засіданні, яке відбулося в час сніданку, авторитетно устійнено, що господар дому не робитиме більше чаю у неділю рано, бо це ніяк не оплатиться. Сьогоднішній чай коштував господині дому один фунт, дванадцять шилінґів і дев'ять пенсів.

Але до прибирання стола і миття посудини його таки кличуть!

І. Д-в

Несистематизовані поради молодим белетристам

1. Перш ніж писати — подумай.

2. Рахуй завше на розумнішого за себе читача.

3. Маючи 19 років віку, не пиши романів на 40 аркушів — все одно нічого не вийде, а коли й вийде, то сміття.

4. Ніколи не друкуй уривків, шкіців, поезій у прозі, нарисів — вони нікому не цікаві.

5. Пиши оповідання тільки тоді, коли маєш розроблений сюжет. Не надійся на «якось то буде».

6. До великих речей берись тоді, коли тобі мине принайменше 28 років і ти написав уже 10 гарних оповідань. Техніка новелі — основа белетристичної техніки.

7. Не описуй, а показуй у динаміці.

8. Не пиши, коли не маєш чого сказати.

9. Пам'ятай, що читач хоче мати автора розумнішого за себе.

10. В жадного генія перші оповідання не були геніяльні, тому, коли тебе за перші оповідання критик називає «Гомером» і «видатною силою» — знай, що критик той або дурень, або шахрай...

11. Найуважніше стався до критики, що наминає тобі вуха, навіть тоді, як ти переконаний, що критика несправедлива. Критик з «ворожого» табору — найцінніший критик.

12. Приятелюй з цікавими людьми, оминай міщан і штампових обивателів; письменникові оточення — як рибі — вода.

13. Пишучи, ти мусиш мати виправдання для кожного вжитого слова. Слова і речення, що не мають виправдання і без яких можна обійтися, викреслюй без жалю.

14. Завше намагайся написати не так, як писали кращі письменники, а краще, цікавіше, розумніше за найкращих письменників. Виправдання, що, мовляв, «ще й гірше друкують» — виправдання для дурнів і бездар.

15. Покладайся більше на багатших досвідом письменників, аніж на критиків, — сучасні критики ще не довели своїх прав громадянства.

З літ.-мист. журналу «Ваплітє» ч. 4, 1927 р.

Вбивці на волі!

Англійський автор про Є. Коновальця і С. Петлюру

Так називається книжка, яку видало друком англійське В-во 1951 року англійською мовою. Автор її, Нидо Девар, як і сам зазначає в передмові, на підставі документів доводить злочинну діяльність червоної Москви та її ГПУ-НКВД-МВД за кордоном.

Він приводить цілий ряд фактів політичних убивств, у тому числі і про вбивство сл. п. полковника Євгена Коновальця на вулиці Роттердаму 1938 року.

Про славної пам'яти полковника Євгена Коновальця автор розповідає таке:

«На головній вулиці Роттердаму стоїть кафе — Атлянтік. Одного гарного травневого дня, коли вулиці Роттердаму були переповнені перехожими, вийшла з цього кафе одна людина, яка несла невеличкий пакуночок, загорнутий в пакунковий папір. Але ця людина не зайшла далеко, пакунок несподівано з великою силою вибухнув, вбиваючи цю людину та ранячи перехожих. Пашпорт, що був найдений при вбитому, показував, що цей чоловік був голляндець і називався Йозеф Новак, який прибув до Голляндії кілька днів тому. При перевірці цього пашпорта поліцією виявилось, що він був фальшивим.

Але справжність цієї особи скоро була вияснена.

Швидко по цьому страшному випадку з Відня літаком приїхав один чоловік на ім'я Бора, що в тому готелі, де замешкав «Йозеф Новак», питався за ним. Він негайно був заарештований поліцією. Побачивши забитого «Йозефа Новака», п. Бора був дуже вражений і прибитий горем та голосом, повним сліз, повторяв: «Мій вождю, мій вождю!» Пізніше п. Бора, правдиве прізвище якого було п. Барановський, оповідав, що «Йозеф Новак», якого він був секретарем, був ляйтнант-полковник Євген Коновалець — провідник Українського Націоналістичного Руху.

Євген Коновалець (за словами п. Барановського) приїхав був до Голляндії в справі друку та транспорту української націоналістичної пропагандивної літератури на терені Совєтського Союзу.

Євген Коновалець був людиною, що перейняла провідництво Українського Націоналістичного Руху після вбивства Симона Петлюри на вулицях Парижу, 25. 5. 1926 року.

Євген Коновалець був офіцером австрійської армії і під час першої війни бився на російському фронті, де й був взятий в полон 1915 року.

Коли Українська Рада проголошує незалежність та самостійність України в листопаді 1917 року, він формує вільні корпуси, як військову підтримку Генералові Симонові Петлюрі.

Пізніше на вигнанні, вже як голова УВО провадить різні терористичні акти проти членів польського уряду, які особливо відзначилися своєю опозицією до українського націоналізму. УВО вело також активну кампанію в Совєтській Україні за незалежність та відокремлення від Совєтського Союзу.

Смерть Євгена Коновальця була чисто політична. Але хто ж був його убивця і які сили були за ним?

Згідно з повідомленнями, що їх дав голляндській поліції п. Барановський, бачимо, що більше, як рік часу Євген Коновалець мав зв'язки з одним чоловіком, який видавав себе за ревного прихильника українського націоналістичного руху. Цей чоловік давав фінансову підтримку рухові і зробився довіреним у Євгена Коновальця, хоч інші члени організації не цілком довіряли йому.

Ця людина називалася Валюх і мала кілька побачень з Євгеном Коновальцем в Голляндії. На кожне з цих побачень Валюх приносив малий пакунок.

Після вдалого виконання своєї місії, Валюх зник і слідів за ним пізніше не було знайдено.

За чиїми наказами він діяв? І знову ми маємо питання, на яке конкретної відповіді немає.

В кожних таких убивствах політичний мотив є показником, хто стоїть за вбивцею. І знову і в цьому випадку ми бачимо, що ГПУ мало велику причину до знищення Є. Коновальця.

Цікавим фактом є те, що після вбивства Є. Коновальця всі совєтські газети зовсім замовчали цю подію, в той час, як майже до самої його смерти, всі совєтські газети, а особливо на Україні, вели надзвичайно люту кампанію проти Євгена Коновальця. Дивно, чому про смерть Євгена Коновальця не згадано ніде в газетах? Можемо думати тільки те, що ті, хто керував совєтською пресою, знали або догадувались, що ГПУ і в цьому випадку брало участь.

Можна говорити, що польські чинники мали причину до знищення Євгена Коновальця. Але як бачимо, що Польща не мала жадних груп, що займалися вбивством за її кордонами. На той час (1938 рік) відносини між польським та німецьким урядами були приязні. Головна ж кватира Євгена Коновальця була розташована в Берліні. Якщо б діяння Євгена Коновальця були виключно проти польського уряду, то вони були б не толеровані і припинені.

Тож бачимо, що польському урядові не потрібно було доходити аж до такої крайньости, як політичне вбивство.

Совєтський Союз в той самий час був дуже занепокоєний проблемою українського націоналізму. Чистка опозиційних елементів особливої великої сили набирала в Совєтській Україні і головне обвинувачення було — зв'язки з УВО за кордоном. Що совєтська влада мала причину до занепокоєння цим рухом, бачимо під час другої війни, як українські військові формації — партизани вели війну і проти Гітлера, і проти Сталіна.

Совєтський Союз мав найсильніший мотив, щоб знищити Євгена Коновальця.

Вбивство Євгена Коновальця, а також Симона Петлюри, було зроблене лише однією рукою — червоною Москвою.

Переклала **Олена Ліщинська**

Проф. Н. Полонська-Василенко

Відрадне явище в літературі

Проф. О. Оглоблин. Українсько-московська угода 1654. Організація Чотирьох Свобід України. Ліґа Визволення України. Ню-Йорк — Торонто, 1954. 100 стор., з портретом гетьмана Богдана Хмельницького і автографом його листа до курфюрста Бранденбурзького.

Поява книжки О. Оглоблина, відомого історика України і зокрема української державности, є дуже важливим явищем в нашій літературі.

В передмові автор підкреслює, що два моменти призвели до маси різнородних тлумачень подій 1654 року: поперше — брак автентичних джерел договору 1654 р., подруге — поява «переяславської легенди», за висловом В. Липинського, яку творили з двох боків — на Україні і в Москві, і яка затушкувала правду Переяславської угоди. Позитивним явищем наших часів, пише він, зокрема на еміґрації, є те, що «з українських очей спала полуда Переяславського об'єднання». Наші видатні історики «відкрили нам таку величну картину української національно-визвольної революції XVII ст., і будівництва Української Козацької Держави, що в світлі її нове покоління української історіографії не тільки мусить, а і може з'ясувати й розв'язати проблему Переяславської угоди 1654 р.»

Умовам, які зробили цю угоду між Москвою і Україною в 1654 р. конечною, присвячено перший розділ праці О. Оглоблина. Автор, з одного боку, малює велетенські зусилля українського народу під проводом Богдана Хмельницького — здобути незалежність і збудувати державу, а з другого — Москву, коли вона, за висловом російського історика Ключевського, «приглядалася, як пустошилася Україна, і вичікувала, коли вона знищиться...» Москва пішла на угоду лише тоді, коли допомога її стала конче потрібною Україні, бо з цієї допомоги сподівалася вона мати якомога більше користи.

2. розділ присвячено самим переговорам в Переяславі і в Москві. Автор підкреслює надзвичайну сухість Богдана Хмельницького відносно послів: гетьман поставився до них офіційно, не було жодного прийняття ні в гетьмана, ні у переяславського полковника. Автор докладно зупиняється на кардинальному питанні: чи була присяга з боку московських послів, чи ні? Він розв'язує це питання так: українська традиція з самого початку, з 1654 р. (запис у гродських книгах Луцька) і до «Історії Русів» твердить, що присяга була обопільна, в той час, як московські джерела відкидають припущення про московську присягу; проте голова посольства боярин Бутурлін кілька разів покликувався на царське слово, яке тверде й «непреложне», тим він створив акт, рівнозначний присязі. Так розумів його і гетьман.

Переходячи до характеру переговорів у Переяславі, О. Оглоблин звертає увагу на те, що в них — торкалися вони міжнародньо-політичних чи військових справ, — ініціятива ввесь час була в руках українців. В цілому ці переговори розв'язали два го-

ловні питання: 1) створення військового договору і 2) ґарантії збереження царем всіх прав і вольностей України. Але вони не дали українському урядові жодного документального акту. Це мали дати в Москві.

Московський уряд бажав, щоб до Москви приїхав сам гетьман, проте не поїхав він сам, не вислав і Виговського. Посольство, що приїхало в березні до Москви, привезло грамоту гетьмана, в якій виступав він, як репрезентант української держави, та інструкцію послам з 23 статтей: так трактує ці статті О. Оглоблин. Після кількаразових обговорень справ з представниками московського уряду, українських послів відпущено на Україну. Вони одержали три грамоти царя, одну з них гетьманові та військові Запорозькому, другу — українській шляхті і третю міщанам Переяслава, — привілей Богданові на володіння Гадяцьким староством, грамоту гетьманові на чигиринське староство, статті (числом 11) з українськими пропозиціями й резолюціями царя і «відпускну грамоту посольству». Московські переговори в березні 1654 р., закінчує розділ проф. Оглоблин, дали правне оформлення Переяславській угоді і ратифікацію її царем. Українсько-московський союз був завершений.

3. розділ присвячено розглядові самого українсько-московського договору. Всупереч проф. А. Яковлеву, О. Оглоблин вважає що «23 статті» були не частиною остаточного тексту договору, а українським проєктом договору й лишилися в Москві; на підставі їх була складена жалувана грамота царя та «11 статтів», які були передані українським послам; вони являли московський текст договору 1654 р.

Жалувана грамота царя врочисто стверджувала не тільки конституційні права Війська Запорозького, а вкупі з жалованими грамотами станам цілої України, але зобов'язання царя визнавати й дотримувати цих прав. Це була та ґарантія, якої вимагав український уряд в Переяславі. Специфікація цих грамот, пише він далі, цілком відповідала тогочасним поняттям про державу й становий устрій «в цих грамотах і зокрема в грамоті Військові Запорозькому, не зважаючи на їх форму . . . було визнано і стверджено суверенні права України». Але ратифікований на Україні він не був, і Богдан Хмельницький його не оголосив.

4. останній розділ присвячено оцінці Переяславського договору. Торкнувшись розбіжності в цьому питанні в російській історіографії, проф. О. Оглоблин приходить до висновку, що за останні часи в українській історіографії панують майже одностайні думки, не зважаючи на розходження в деталях, як до акту протекторату чи мілітарного союзу. Договір нічого не змінив у становищі України, яка залишилася самостійною державою з своїм головою — гетьманом, власним урядом, військом, зовнішньою політикою, суспільним і економічним ладом, культурою, законодавством і церквою. Головна ознака суверенности держави була особа гетьмана. Влада його зростає, і це відбивається в його титулах; «як цар у своїй землі цар, так гетьман у своїм краю князь або король», — казав Виговський московським послам.

Автор спиняється на шанобливій пошані, з якою ставилися до Богдана Хмельницького за часів Мазепи, а зокрема Пилип Орлик. В «Виводі прав України» р. 1712 він дав блискучу характеристику

доби Хмельниччини: «Найсильнішим і найпереконливішим арґументом і доказом суверенности України є урочистий союзний договір заключений між царем Олексієм з одного боку та Гетьманом Богданом Хмельницьким і Станами України — з другого», писав Орлик.

Дуже цінною є думка проф. О. Оглоблина про новий титул царя — «Великия и Малыя Росии», який вживається після 1654 р. у відношеннях з Україною, так само, як і нова печатка з цим титулом. Разом з В. Прокоповичем він вважає, що тут може бути аналогія з практикою цісарів Священної Римської Імперії, які вживали окремі печатки для зносин з королями Богемії та Угорщини.

Вся дальша історія взаємовідносин України та Москви пішла шляхом намагання Москви інкорпорувати Україну й знищити Переяславський договір. Першим важливим актом порушення мілітарного договору були сфальшовані Москвою «статті Богдана Хмельницького» р. 1659, які Москва оголосила автентичними статтями 1654 року. Поступові порушення договору закінчила Катерина II.

Але, підсумовуючи наслідки договору 1654 р., проф. О. Оглоблин не вважає самий факт його за неґативний: «Бо навіть зфальшована, спотворена, знівечена, й зламана Москвою «Переяславська конституція» залишилася назавжди, кажучи словами великого українського патріота державника XVIII ст. (Орлика — **Н. П.-В.**), «найсильнішим й найпереможнішим арґументом і доказом суверенности України.»

Такий стисло переданий зміст цієї багатої на факти, думки і висновки книжки проф. О. Оглоблина.

Голос читачів:

До появи книжки „Якої молоді хоче Бог і Батьківщина?“

Від Редакції: У зв'язку з появою книжки Всч. о. П. Мельничука, Редакція дістала від поодиноких читачів листи, в яких вони реаґують на деякі думки Автора. Порядком дискусії передруковуємо в скороченому вигляді одного листа. Цим ми не займаємо жадного становища до згаданої книжки, бо вона була видана приватно Всч. о. П. Мельничуком. Ми лише хочемо підкреслити, що завданням СУМ-у є виховувати його членів згідно з основним гаслом нашої організації — «Бог і Батьківщина».

СУМ є організація не лише глибоко ідейна, соборницька, а і політична. Тому Спілка Української Молоді не пропаґує і не пропаґуватиме такого чи іншого віровизнання. В лавах СУМ-у місце для всіх молодих українців-християн, незалежно від їх віровизнання.

Книжка Всечеснішого Отця Петра Мельничука «Якої Молоді хоче Бог і Батьківщина» — є безумовно глибоко моральний і

цінний твір, написаний живими, яскравими фарбами, надзвичайно цікавий і до того легко читається.

Книжка могла б бути дуже корисна, виховуюча, а навіть будуюча, коли б автор, присвячуючи її Спілці Української Молоді, писав справді до всієї української молоді, що приналежна до віровизнань, які практикують члени Спілки Української Молоді.

Автор порушив моменти, які з одного боку є може драстичні та недвозначно торкаються релігійних переконань і справи совісти молоді одного обряду, натякаючи на його релігійну нижчість, а з другого боку переповнюють духом релігійної вищости молодь другого обряду. Щось таке хібащо могло б бути допущене в середовищі членів одного лише обряду, скажімо під час релігійних навчань тощо, але ніяк в спільному середовищі, яким є СПІЛКА УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ і тому в розумінні загального державно-українського виховання — подібного підходу не треба практикувати

Адже ж справи свободи віровизнань, слова і т. п. не є застережені Конституцією Сполучених Держав Америки, де ми живем і є громадянами цієї Держави, а також маємо певність, що не будуть застережені у вільній Українській Державі, для якої намагаємось виховати українську молодь.

Чому ж ми в рямцях Спілки Української Молоді не можемо читати книжку, до речі добре написану, про «МОЛОДЬ, ЯКОЇ ХОЧЕ БОГ І БАТЬКІВЩИНА» у світлі загально-об'єктивному, без більших чи менших натисків чи навіть делікатних натяків, що ані трішки не заторкують того чи іншого обряду, що було б сприйнято всіма членами без різної натури хвилювань і спокійно та дало б певні наслідки виховного порядку, іншими словами — була б досягнена мета, яка стоїть побіч інших на порядку програми діяння Спілки Української Молоді.

Чи ж завданням СУМ є виховувати молодь на релігійних шовіністів, чи на українських патріотів та практикуючих добрих християн своєї Церкви?

Правда, пізно про це все говорити, бо книжка розіслана до осередків безпосередньо з Німеччини і ще лишалася б можливість порушення цієї справи в пресі.

До вияснення справи всі примірники згаданої книжки затримані в управі осередку, але не дивлячись на те, деякі члени некатолицького обряду (є їх у нас 35%) купили цю книжку в Чікаґо і, прочитавши, заявили членам управи просто: «Ця книжка виключно призначена для сумівців-католиків, а нас там потрактовано не по-сумівськи». От це є заява звичайних рядових сумівців, що мають від 20 до 23 років життя. До того маємо на увазі, що книжку читатиме ширше громадянство.

Сам автор зазначив на початку своєї книжки (стор. 8): «В єдності сила! Покажімо це на ділі! Ми ж одного народу діти».

Гадаємо, що нам — членам СУМА, краще б не входити в душі нашої молоді для того тільки, щоб зачіпати та тривожити їх релігійні переконання, сприйняті від батьків, та їх релігійну совість, якою мають право володіти тільки вони. Погодьмося і признаймо, що цього порядку речі не підлягають контролі та критиці не тільки в межах організації. Любім і практикуймо своє, але шануймо й чуже.

Місійні проповіді чи навертання мають своє місце, що загально

відоме, та в спеціяльній церковній пресі, а не в книжці, призначеній для вживання членів загально-української організації.

Допускаючи такі речі, ми забуваємо про загально-українську справу, про ті ідеали й Акти, за які українці проляли свою кров і через душі не так численних на еміґрації православних сумівців входимо непрошені в душі принайменше 30 мільйонів православних українців, яких сподіваємось найти, як вернем в Україну. Такі ось розумування деяких сумівців, що прочитали згадувану книжку.

Ми не хочемо і не будемо дискутувати на теми, заторкнені в книжці про правдиву чи неправдиву віру, про кращий чи гірший обряд, про церковні канони, про можливість спасіння чи оправданя, бо це не наша справа, але як люди зрілі та маючі деякі поняття про громадські організації та громадське виховання, — ми підходимо і розцінюємо книжку з всеукраїнської громадської точки зору.

ЧЕСТЬ УКРАЇНИ — ГОТОВ БОРОНИТИ!

Управа Осередку СУМА
в Мілвокі

На протиросійському відтинку:

М. Залізняк

Хто допомагає росіянам білим і червоним

Російські комуністи ніколи не залишають в спокою політичної еміґрації. Аґентура російських комуністів старається провадити свою злочинну роботу серед еміґрантів, які у вільному світі є представниками поневолених народів. Політична еміґрація своєю працею допомагає західньому антикомуністичному світові докладно пізнати зміст російського комунізму, а зокрема ролю російського народу. Політичні антикомуністичні діячі вільного західнього світу щораз більше починають розуміти, що російський народ переважною більшістю є імперіялістами, а комуністична диктатура, оперта на терорі, є виявом російської духовости.

Російська еміґрація, яка себе реклямує демократичною і антикомуністичною, за вийнятком кількох одиниць, є імперіялістична. Всі російські еміґраційні партії стоять на засаді, що всі поневолені народи в майбутньому мусять належати до Росії і над ними вона має верховодити, експлуатувати і засилати непокірних на Сибір. Коли ми ближче придивимось росіянам на еміґрації, то побачимо, що росіяни — білі на еміґрації і червоні в Москві — мають одні й ті самі цілі і вмілими методами до них прагнуть. Кожний росіянин, білий чи червоний, хотів би, щоб Москва була столицею світу, а росіяни провідною верствою. Ніхто з росіян, білих чи червоних, не хоче навіть думати, щоб народи, яких москалі гноблять віками, отримали самостійність. Росіяни прагнуть,

аби всім накинути свою віру з патріярхом в Москві, при тому зручно ховаються за православіє.

Коли ми приглянемося пропаґанді росіян на еміґрації і в Москві, то побачимо, що ціль одна, а саме: єдина неділима Росія. Тому по закінченні другої світової війни з Франції до СССР виїхало понад 10 тисяч росіян старих еміґрантів, які погодилися з большевизмом, бо він продовжує давні царські імперіялістичні завойовування.

Серед головних верховодів російської еміґрації ми маємо змогу бачити ряд совєтських аґентів, як Трухновіч, Хорунжий і інших; також між ними зустрічаємо російських священиків. Кожну таку аґентурну аферу російські еміґранти стараються швидко забути, а знову росіяни (червоні) з Кремля про ті речі зовсім не згадують, немов би вони не існували. Знову, коли знайдеться один такий виродок в іншій національності, то про нього еміґраційні і кремлівські росіяни дуже широко розписують і роблять такому зрадникові рекляму великого діяча. Наприклад, в українців знайшовся аґент Москви соціяліст Крутій. Крутія, за винятком його партійних робітників, як Феденко, Довгаль і ще кілька осіб, більше ніхто не знав. Українська еміґрація про існування того зрадника довідалась з роздутої московської пропаґанди. Отже, чому так для нас ця справа ясна? Бо росіян аґентів промовчується, і то тому, щоб Захід не насторожувати до росіян і аґентам російським дати змогу якнайглибше пролізти в західній демократичний світ. Аґентів іншої національности, які ніколи не відогравали жадної ролі в житті даної національної групи, білі і червоні москалі подають як великих діячів, очевидно, щоб до тих національних груп наставити неприхильно і недовірливо західні антикомуністичні кола.

Дуже часто росіяни свого «человека», який виконував ролю аґента Кремля, уміють приписати іншій національній групі на еміґрації, і в тому росіянам допомагає так званий Американський Комітет, в якому сидять люди з американським громадянством, а душею російською. Це можна ствердити на підставі їхньої роботи, яка йде впарі з російськими вимогами. На нашу думку ті люди дуже багато приносять шкоди американському суспільству, яке гаряче старається здійснювати ідеї великого Лінкольна. З допомогою тих людей росіянам вдається втискатися до різних антикомуністичних установ і впроваджувати необізнаний світ в блуд і тим самим приносити користь Кремлеві. Для прикладу можна навести дуже багато доказів з роботи Інституту, який знаходиться в Мюнхені, де видавано книжки, в яких фальшиво подані партизанські рухи під час другої світової війни.

Ще для прикладу наведемо історію совєтського аґента Василакія, якому уможливили кар'єру члени Американського Комітету Дон Левін, а пізніше Ісаак Пейч. Коли аґент Василакій пішов до червоних, то радник Американського Комітету Пейч почав відмовлятися від Василакія, ніби він нічого з ним спільного не мав. Василакій з українським громадським, політичним життям ніколи спільного нічого не мав. Сам Василакій походить з Кіровоградщини, був там вчителем, а пізніше закінчив ще курси і переїхав до Харкова. До вибуху війни був вислужником партії і НКВД. З приходом німців деякий час сидів спокійно, аж пізніше пішов до Власова, де писав спеціяльну історію України, в якій доказу-

вав, що українці і рускіє «ето всьо равно». По капітуляції Німеччини замешкав в Баварії на передмісті Авґсбурґу. Василакій весь час перебував у російському середовищі. Василакій був також майстром інтриґ проти тих українців, які почали організовувати українське життя і освідомлювати деяких малоросів. Василакій перебував з людьми, які пізніше виїхали на «родіну». До 1950 року Василакій цікавився лише російським громадським і політичним життям, ходив до російської церкви і хвалив Власова. Коли до Німеччини приїхав Дон Левін з США, як представник т. зв. Американського Комітету, і почав збирати різних авантюрників типу Ґулая для створення партії під назвою «українська», то побіч Ґулая опинився Василакій. Тут власне є яскравий момент, який доказує злочинну роботу людей типу Дон Левіна, які шкодять американському суспільству. Дон Левін дав гроші Ґулаєві і Василакієві на диверсію проти єдиного українського антиімперіялістичного фронту. Таким чином Американський Комітет не посилив антикомуністичного фронту, а лише дав змогу аґентам Кремля здобути вигідні позиції, прикриті політикою Американського Комітету, поборювати антикомуністичний український фронт. По виїзді з Европи Дон Левіна Василакій тримав зв'язок з Ісааком Пейчом, з яким плянував усі свої політичні акції. Василакій створив бльок під назвою ЛАОНСС, почав видавати газету «Антибольшевик» і газету українською мовою «Нова Україна».

Ще наведемо цитату, яку Василакій писав в той час, коли ціла українська еміґрація протестувала проти святкувань Москвою Переяславської угоди. «Нова Україна» ч. 1 (4) березень, 1954 р., в статті «Позбудемося сумної спадщини» Василакій писав:

«. . .Колись, в найбільший критичний час історії, Богдан Хмельницький своїм проникливим, широким зором справжнього дипльомата й діяча на користь улюбленого народу, збагнув усі вигоди цього союзу і спрямував потяг українських мас до росіян, оформивши його Переяславською угодою 1654 р.»

Василакій цілий час був головним редактором тієї провокативної газети, а від червня 1954 р. по усуненню Ґулая, Василакій почав очолювати ту цілу політичну авантюру, яку на користь большевикам створив Американський Комітет руками Дон Левіна і Ісаака Пейча. Перших днів квітня 1955 р. Василакій в Берліні перейшов до большевиків і почав оповідати різні провокації проти української еміґрації. Большевики і еміґраційні москалі почали вести пропаґанду, що Василакій був «українським діячем». Також Американський Комітет видав комунікат, в якому заявляє, що Американський Комітет з Василакієм нічого спільного не мав. Тут з аґента, який нічого спільного з українською справою не мав, стараються зробити українського діяча. Наша сумівська молодь, яка вкладає на еміґрації дуже багато праці для добра нашої самостійницької справи, повинна бути чуйна. Треба пам'ятати, що Москва за юдиний гріш старається пропхати між наші лави аґентів, які мають за завдання нас обезголовити і знищити. Коли ми будемо чуйні, то всяка робота Москви, білої і червоної, для нас не буде страшна.

Спілка Визволення України та Спілка Української Молоді

Матеріял для доповідачів

Спілка Визволення України (СВУ) та її органічна частина, що об'єднувала молодь, Спілка Української Молоді (СУМ) були єдиними в Україні (східній) великими, широко розгалуженими політичними організаціями, які будували свою працю не на партійних, а загально-національних засадах.

Підготовка до організування СВУ-СУМ тривала впродовж 1923-1925 рр., коли академік Єфремов і його ближчі друзі збирали прихильників ідей СВУ по всій Україні та нав'язували зв'язки з рештками українських організацій визвольного руху у Харкові, Одесі, Дніпропетровську, Чернігові, Житомирі, Полтаві, Миколаєві, Вінниці та в інших містах і селах України. СВУ-СУМ рахували себе спадкоємцями БУД (Братства Українців Державників) і продовжували українські визвольні змагання 1917-1921 років.

У червні 1925 року відбулися перші організаційні сходини проводу СВУ. Напротязі 1925 року влаштовувалися збори організаторів СВУ в ріжних містах України. У 1925 році було оформлено Спілку Української Молоді.

25 травня 1926 року було визнано датою вступлення СВУ в дію, як вже зформованої організації.

СВУ була організована видатними українськими науковими, громадськими та політичними діячами. Першими організаторами СВУ були: відомий український вчений, академік Сергій Єфремов, відомий діяч УАПЦ, колишній прем'єр уряду УНР Володимир Чехівський, відомий український педагог Володимир Дурдуківський, проф. Йосиф Гермайзе, відомий журналіст та письменник, колишній міністер закордонних справ УНР Андрій Ніковський, відома українська письменниця та громадська діячка Людмила Старицька-Черняхівська, співробітник ВУАН, відомий педагог Олександер Ґребенецький. Провідну ролю в СВУ відігравали професори медичного Інституту в Києві: Олександер Черняхівський, Володимир Удовенко, Володимир Підгаєцький, професори київського ІНО Всеволод Ганцов, Григорій Іваниця, Василь Дога і десятки інших видатних українських вчених, кооперативних робітників, вчителів та церковних діячів.

Організаторами і провідними діячами Спілки Української Молоді були Микола Павлушков, Борис Матушевський, Юрко Виноградов та інші, переважно студенти Інституту Народньої Освіти та Медичного Інституту в Києві.

В умовах совєтської тоталітарної, терористичної системи, рух СВУ-СУМ-у діяв суворо конспіративно. Основою руху були так звані п'ятки, непов'язані між собою жадними організаційними зв'язками, а лише через керівника п'ятки з другою, вищою ієрархічною п'яткою. Навіть керівні органи СВУ-СУМ-у та провідники їх знали лише обмежене коло осіб. Більшість членів СВУ працювали індивідуально, проводячи свою працю у ріжних легально-існуючих установах та організаціях, дотримуючись загальних ідеологічних настанов СВУ-СУМ-у. Форумом праці СВУ, крім установ, були школи (середні та вищі), ріжні наукові, культурно-освітні, хорові гуртки, кооперативні установи, видавництва, цер-

ковні парафії. Більшість членів таких гуртків втаємничені в те, що вони є прихильники СВУ-СУМ і що вони працюють за вказівками всеукраїнського центру.

За короткий час рух СВУ-СУМ охопив Всеукраїнську Академію Наук, з усіма своїми розгалуженнями, вищі школи та просяк і охопив своїми впливами ріжні кооперативні організації, видавництва, створив гуртки у великій кількості середніх шкіл та технікумів, домігся організації груп прихильників по селах та частинах Червоної Армії.

Основними завданнями СВУ-СУМ були:

а) визволення України з-під московсько-большевицької окупації, відірвання її від Росії і відновлення Незалежної Соборної Української Держави нормального европейського типу. (Більшість проводу СВУ-СУМ схилялась до утворення демократичної республіки, але серед членів СВУ-СУМ бути також прихильники гетьманату),

б) боротьба з матеріялістичним, марксо-ленінським світоглядом — інтернаціоналізмом, денаціоналізацією. (СВУ-СУМ стояли на позиціях християнського ідеалізму, зокрема підтримували розвиток УАПЦ, підкреслювали потребу національної боротьби і патріотизму, ставили інтереси нації в цілому вище інтересів окремих станів),

в) мобілізація всіх патріотично наставлених елементів в Україні, підготовка цих елементів до повстання проти існуючого комуно-большевицького ладу та очолювання української визвольної революції,

г) СВУ-СУМ стояли на позиціях широкої громадської, економічної та духової волі людини, на засадах демократії, оборони вільного розвитку людської духовости на захисті свободи слова, совісти, зборів, друку та інших демократичних свобід, на засадах рівноправности людей, клясів, станів.

Соціяльно-економічна програма СВУ-СУМ передбачала захист приватної ініціятиви та обмеженої приватної власности, приватну власність на землю, при чому земля мала належати тим, хто її обробляє, тобто селянам. Велика промисловість, залізничний, водний, повітряний транспорти, ліси та надри мали б бути удержавлені. Плянувалось проведення широких соціяльних реформ, які б охороняли інтереси народу в цілому, зокрема старших віком та дітей, безплатне навчання в школах, державна охорона здоров'я та соціяльне обезпечення.

Методи праці СВУ-СУМ-у були такі:

а) провадження роз'яснювальної роботи серед людности про історію України, боротьбу українського народу за волю, зокрема боротьбу з відвічним ворогом — Москвою,

б) інформація людности про ріжні політичні події під національно-українським кутом зору,

в) систематична пропаґанда ідей визволення і усамостійнення України,

г) політичне та національне виховання широких народніх мас у патріотичному та протитоталітарному дусі, підготовка кадрів для можливих активних виступів,

ґ) агітація проти совєтської влади на ґрунті господарських та політичних труднощів останньої.

У останній період діяльности СВУ-СУМ, під впливом більш активних членів СВУ, зокрема членів СУМ-у, запроваджені були такі методи:

а) розповсюджування нелегальної літератури, закордонних українських видань, листівок та проклямацій,

б) військовий вишкіл членів СВУ-СУМ, озброєння активних членів СВУ-СУМ,

в) організація повстанчих загонів,

г) проведення ріжних диверсійних виступів проти комуно-большевицької влади, як зрив продподатку, саботаж на підприємствах, спротив колективізації.

Дискутувалося питання запровадження терору проти найбільш жорстоких виконавців совєтської влади, зокрема проти чекістів, високих партійних достойників і урядовців, тощо.

Наслідки праці СВУ-СУМ були надзвичайно успішні. За короткий час, згідно далеко неповних відомостей, впливами СВУ були охоплені сотні шкіл, вищих учбових закладів, десятки кооперативних установ, багато українських видавництв. Організації СВУ-СУМ у тому чи іншому вигляді існували у Києві, Харкові, Дніпропетровську, Полтаві, Чернігові ,Одесі, Вінниці, Миколаєві, Херсоні та по інших містах та селах України. Окремі групи СВУ-СУМ працювали на Кубані, в РСФСР та на Далекому Сході.

В останній період існування СВУ-СУМ осередки СВУ були засновані у ріжних частинах Червоної Армії, головно в Києві, Харкові, Вінниці, Чернігові та Полтаві.

Поширення діяльности СВУ-СУМ та подекуди відверті виступи СВУ-СУМ з пропаґандою серед широких мас людности **привели до проникання в окремі осередки СВУ-СУМ комуно-большевицьких аґентів.** В 1929 році почались арешти провідних і другорядних діячів СВУ-СУМ. Впродовж 29 і 30 років велося слідство у справі СВУ-СУМ.

17 лютого 1930 року заступник народнього комісара юстиції та старший помічник генерального прокурора УССР Михайлик **передав під розгляд найвищого суду УССР справу «контрреволюційної організації, що іменувалася Спілка Визволення України, яка готувала повалення радянської влади шляхом збройного повстання.»**

Під суд віддано було за артикулами 54-2, 54-3, 54-4, 54-8, 54-11 карного кодексу УССР такі особи: С. О. Єфремов, В. М. Чехівський, В. Ф. Дурдуківський, Й. Ю. Гермайзе, А. В. Ніковський, Л. М. Старицька-Черняхівська, О. Г. Черняхівський, О. З. Гребенецький, В. М. Ганцов, М. П. Павлушков, Б. Ф. Матушевський, Ю. К. Трезвинський, Н. С. Токаревська, Г. М. Іваниця, А. П. Заліський, В. М. Дога, К. С. Шило, З. Г. Марґуліс, М. Є. Івченко, Г. К. Голоскевич, Г. Г. Холодний, М. В. Кривенюк, В. М. Страшкевич, В. В. Шарко, В. Г. Дубровський, К. Т. Туркало, В. Я. Підгаєцький, М. А. Кудрицький, М. Н. Ботвиновський, М. М. Чехівський, П. О. Єфремов, М. П. Білий, Л. Є. Біднова, К. І. Товкач, В. О. Щепотьєв, П. С. Близнюк, М. А. Лагута, А. О. Барбар, В. В. Удовенко, А. Д. Болозович, Й. Р. Карпович, В. Д. Отамановський, М. Є. Слабченко, Т. Є. Слабченко, К. М. Панченко-Чаленко.

Від 9. березня до 19. квітня 1930 року у місті Харкові відбувся відкритий голосний процес СВУ-СУМ. Склад суду був такий: голова А. Приходько, члени суду: Коробенко, Волков, Соколянський, Одинець, запасні члени суду: Муха й Корженко, секретар суду Лозман. Як державні обвинувачі виступали: заступник наркомюста*) УССР Павло Михайлик, заступник прокурора найвищого суду Ахматов, прокурор наркомюсту Якимишин, київський окрпрокурор Бистрюков. Як громадські обвинувачі виступали: Панас Любченко, проф. Соколовський, письменник Слісаренко. Мав виступати також від ВУАН академік Кравчук, але він на суд не з'явився. Як оборонці виступали: Ратнер, Вілінський, Пухтинський, Гродзинський, Рівлін, Обуховський, Потапов, Виноградський, Волкомирський, Вознесенська, Ковалівська, Юровський і Шац.

Не зважаючи на те, що слідство в справі СВУ-СУМ-у велось відомими методами ГПУ з застосуванням фізичних та моральних тортур, більшість підсудних вели себе на процесі гідно. **Всі обвинувальні намагання довести, що СВУ-СУМ були протинародніми, аґентурними організаціями, успіху не дали.** Навпаки, процес показав усій українській людності та чужинцям незламність українського народу у його боротьбі за свою волю та самостійне державне існування.

Обвинувачених на процесі присуджено було до таких кар: 13 осіб, С. Єфремова, В. Чехівського, Дурдуківського, Гермайзе, Ніковського, Старицьку-Черняхівську, Гребенецького, Черняхівського, Ганцева, Удовенка, Підгаєцького, Барбара та Павлушкова, на кару смерти, яка замінена була з уваги на політичну і господарську могутність радянської республіки, на кару в'язниці 8-10 років. Решту обвинувачених засуджено на кару в'язниці 2 і 5 років.

Без суду було заслано або знищено в роках 30, 31, 32, у зв'язку зі справою СВУ-СУМ біля 30 тисяч осіб з ріжних верств людности України. Арешти були проведені по всіх без вийнятку містах і селах України. Репресували переважно духовних осіб, серед них всіх єпископів і майже всіх священиків УАПЦ, наукових та культурно-освітніх робітників, письменників, журналістів, мистців, вчителів середніх та нижчих шкіл, професорів вищих учбових закладів, а навіть репресії охопили були також українських агрономів, кооператорів, лікарів, інженерів, військовиків, робітників та селян.

Не зважаючи на розгром СВУ-СУМ-у у 1930 році, СВУ-СУМ не припинили своєї праці. Про це свідчить низка фактів, як от повстання в Україні в роках 30-32, виступи проти колективізації, активна участь членів СВУ-СУМ у ріжних протисовєтських організаціях у роках 32-41, праця членів СВУ-СУМ під час німецької окупації, участь членів СВУ та СУМ-у в Українській Повстанській Армії тощо. Низку фактів про діяльність СВУ-СУМ на Батьківщині не можна публікувати і досі з міркувань конспірації.

Роля СВУ-СУМ у боротьбі українського народу з московським окупантом є надзвичайно великою. Діяльність СВУ-СУМ показала волю українського народу до самостійного існування, непере-

*) Народній Комісаріят Юстиції.

можність визвольної української акції, тяглість українських визвольних змагань.

В 1946 році активна українська молодь відновила на чужині діяльність Спілки Української Молоді, поставивши у засаду своєї праці ідеологічні настанови СУМ-у на Батьківщині.

У 1951 році група українських наукових і громадських діячів вирішили відновити діяльність Спілки Визволення України на чужині. 25. травня 1952 року в Мюнхені було створено Центральний Тимчасовий Організаційний Комітет СВУ, а в червні-серпні 1953 року відбулося перше Велике Віче СВУ на чужині, на якому демократичним шляхом, шляхом таємного, загального голосування виборчими бюлетенями, обрано першу Головну Раду СВУ на чужині, Головну Управу, Головну Контрольну Комісію та Голову СВУ на чужині.

Тепер у всьому вільному світі існують осередки СВУ та СУМ-у. До цих організацій належить біля 10 тисяч активних членів та десятки тисяч прихильників.

Основні ідеологічні засади СВУ-СУМ на чужині залишились ті самі, які були в цих організаціях на Батьківщині, а саме:

а) боротьба з комунізмом і будь-якими прокомуністичними течіями,

б) боротьба за визволення України і українського народу з-під московсько-большевицької окупації та за відновлення Незалежної Соборної Української Держави,

в) об'єднання українців на чужині до спільних акцій в єдиному українському визвольному фронті,

г) підтримка визвольних змагань українського народу на Батьківщині,

ґ) підготовка політично-національних кадрів для майбутньої української держави.

Для доповідачів рекомендуємо ще таку літературу:

1. В. Плющ — Спілка Визволення України та Спілка Української Молоді (Видання Загально-Національного Комітету для відзначення річниць СВУ-СУМ) Мюнхен 1955.

2. Спілка Визволення України, Збірник ч. 1. Видання СВУ, Мюнхен 1953.

3. Бюлетені СВУ (Орган Головної Управи СВУ на чужині), всі числа за 1952-1955.

Вище зазначені видання можна одержати від Головної Управи СВУ: *SWU, bei I. Halushka, München 2, Lazaretstr. 11 a., Germany.*

4. В. Плющ, Спілка Визволення України, її мета та ідеї. (Брошура видана ТЦОК СВУ, Мюнхен 1952). Можна одержати: *Mr. W. Husak, 49, Linden Gardens, Notting Hill Gate, London W. 2. Gr. Britain.*

5. «Аванґард» (Орган ЦК СУМ-у) статті Я. Деременди про СВУ-СУМ у числах: 6-7 — 1953, 8-9 — 1953, 10-11 — 1954 і ч. 1-2 — 1955 (стаття О. Калиника: «Продовжуємо визвольну справу наших попередників»). Статті про СВУ-СУМ. В. Річицького в Фотоальбомі ЦК СУМ-у. Можна одержати: *C. K. SUM, München 8, Zeppelinstr. 67/0, Germany.*

Як вчитися грати відбиванку?

Не один з юнаків хотів би навчитися гарно грати у відбиванку. Не одному подобалося, як інші юнаки добрими поданнями чи гострим стрілом з високого підскоку запевняють перемогу своїй дружині.

Щоб досягти таких умілостей, треба вміти грати, в першу чергу треба добре володіти головнішими елементами гри. Без того відбиванка стає замало бойова, не мужеська і не дає учасникам змоги виявити свою тілесну спроможність, а потім стає нудна і нецікава. Без опанування подач, а головне гострих стрілів з-понад сітки (т. зв. стинань) виграна залежить від того, котра дружина зробить похибку. І так обидві дружини ждуть на похибку противника. Це нетерпеливить і знеохочує. Юнаки дивляться тоді з погордою на відбиванку і рвуться до копаного м'яча. Коли ж його немає, вкінці знеохочуються до змагових гор.

При науці треба вправляти поодинокі основні рухи гри так довго, аж навчимось виконувати їх відрухово. У грі нема часу думати, яким рухом слід відбивати той чи інший лет м'яча, — це мусить діятись відрухово.

Треба укласти собі плян рухів постепенно від легких до тяжчих і вчитися виконувати їх спочатку поволі, а відтак чимраз скорше, аж дійдеться до відрухового їх виконування. Та така наука може дуже легко стати нудною. Тому ті вправи треба переводити тільки короткий час, прим., 10 хвилин перед грою, а опісля вже вести саму гру. Впрочім навіть науку рухів можна зробити цікавою, коли обидві сторони будуть взаємно старатися, щоб краще виконувати рухи, як противна сторона.

Таким першим основним рухом є відбивання м'яча двома руками і то рівночасно, одним ударом, а не стусаном (пхаючи), чи веденням. Долоні слід тримати близько себе з розхиленими дещо пальцями, але не сміють вони творити заглубини, гнізда, де міг би м'яч довше затриматися.

При відбиванці м'яч має бути відбиваний, а не відпиханий і тільки дуже короткий час стикатися з долонями. Не можна теж чекати, аж м'яч упаде на долоні, подасть їх назад і щойно тоді його відпихати; м'яч треба відбивати коротким гострим випростом рук проти лету м'яча, так, щоб долоні стрінули його ударом по дорозі в леті. Засадничо розрізняємо два роди подач: а) горішня, б) долішня. Горішня, коли м'яч відбиваємо вище пояса руками, спрямованими догори; долішня, коли м'яч є нижче пояса і відбиваємо його руками, спрямованими вділ; так іноді м'яч «береться» (відбивається) від самої землі.

При горішніх подачах долоні мають бути звернені до переду на височині чола, палюхи коло себе, пальці легко зігнуті й розхилені, рамена розхилені на бік. М'яч відбиваємо пучками пальців, випростовуючи рамена проти лету м'яча. Горішні подачі є найпевніші і найцільніші, тому, що можемо раменами довільно порушити і надавати м'ячеві бажаний напрям. З тієї причини зма-

гуни, як лишень мають час, повинні так уставлятися, щоб відбивати м'яч горішньою подачею.

Якщо м'яч є нижче пояса, тоді треба відбивати його руками, опущеними вдолину, звернувши їх долонями вгору, а палюхами назовні, б'ючи знизу вгору. Цей удар є менше певний, бо свобода рухів рук обмежена. При виконуванні обох цих рухів постава ніг грає дуже велику ролю. Від цього залежить, чи можна виконати швидкий добіг до м'яча, стрибок убік чи вгору, або глибокий присід. Найкраще уставлятися у викроці, згинаючи легко коліна, руки зігнені в ліктях тримаємо на височині пояса, звернувши долонями до себе, щоб їх можна кожної хвилини уставити до горішньої чи долішньої подачі.

Усіх цих рухів найкраще вчитися в той спосіб, що стаємо перед великою гладкою стіною хати чи стодоли й відбиваємо м'яч до стіни, щоб він до нас знову вертався. Для кращої вправи можна навіть на стіні назначити виразною лінією височину сітки. Вправляти треба всі рухи, але пляново, а не як випаде, прим. вправляємо горішню подачу, то мусимо старатися так цільно відбивати м'яч, щоб він до нас вертався високо й ми могли його відбивати горішньою подачею. Якщо ж маємо багато людей, а лише один м'яч, то мусимо уставитися в коло 2-3 кроки один від одного, а один стає в середині. Цей середній подає по черзі м'яч усім змагунам і вони мусять правильно й влучно його відбивати. Середній мусить теж перестерігати, щоб усі відбивали правильно й таким способом, яким вправляється, а не іншим. Можна теж уставити юнаків у коло подавати м'яч один до одного, раз вправо, раз вліво, але все влучно й правильно.

Із записника мандрівника

Як обрахувати час мандрівки?

Коли зміримо точно на мапі довжину дороги плянованої мандрівки, мусимо обрахувати час, потрібний на те, щоб перейти цю дорогу. Щоб зробити це приблизно точно, мусимо знати свої сили й мандрівницьку заправу своїх друзів. При довших мандрівках треба конечно старатися підбирати мандрівників приблизно з однаковим мандрівницьким виробленням. Немає нічого гіршого, як на довшу мандрівку вибереться гурт неоднаково вироблених мандрівників. Змучений новак з мандрівки нічого не скористає, бо з перемучення навіть не має охоти підвести голову, щоб щось оглянути. При новакові заправлений мандрівник нудиться, бо остаточно мандрівка є на те, щоб мандрувати, а не вічно спочивати.

Швидкість, з якою можуть мандрівники перейти один кілометер, залежить першою мірою від їх вироблення, дальше від кількости кілометрів, яку вони думають в той день зробити, скільки днів уже йдуть, від погоди, обтяження та вкінці від терену, в якому пересуваються. Середньо вироблений юнак-мандрівник може пройти 1 км. в кількаденній мандрівці, при обтяженню 10-15 кг., по битій дорозі, в час 12 до 15 хвилин. Під час спеки, сніговію чи сильного вітру, швидкість ходи зменшується і може дійти навіть до 3 км. на годину. Швидкість маршу залежить великою

мірою теж від величини відділу, що маршує. Малий гурт — 10-20 людей — іде в поході 5 км. на 1 годину, а відділ, складений з 500 людей, в тих самих умовах і по тій самій дорозі, лише 4 км. на годину.

Правильна швидкість маршу має бути 120 кроків на хвилину.

Під час довшої мандрівки робиться кожних 50 хвилин 10-хвилинну перерву, без огляду на те, чи хтось змучений чи ні. і чи хтось хоче відпочивати, чи ні. Для початкуючих мандрівників буде це смішне і незрозуміле, але досвід виявив, що так само, як чоловік повинен їсти й спати у відповідній порі, без огляду на те, чи він хоче чи ні, так само мають бути перерви в марші. Здасться, що хвилева перерва не має значіння, але без неї змучення приходить куди скорше й сильніше. Перший відпочинок заряджується в пів години по вимарші з нічлігу; він триває чверть години і є призначений на те, щоб поправити собі виряд (погано спакований наплечник, а найголовніше — погано натягнене взуття!). Очевидно, що в час сильного дощу чи сніговію відпочинок робиться тільки у випадку крайности, а краще піти ще 1-2 кл. до якогось затишного місця. На відпочинку треба по-змозі лягти або сісти й укласти випростувані ноги на дещо вищому рівні, ніж решта тулуба, щоб кров легше могла відплисти з надмірно обтяжених кровоносних посудин.

Середньо вироблені мандрівники можуть робити денно на довшій мандрівці 30-40 км., дуже добрі 50, а навіть 60 км. Мандрівка понад 60 км. денно — це вже не мандрівка, але виснажуючий марш, який з мандрівництвом не має нічого спільного. Такі марші робиться дуже часто при військових вправах чи на війні, де єдиним чинником, який про все вирішує, є воєнна необхідність.

По перебуттю більшої частини дороги, робиться на обід довший відпочинок, дві — до три години, по можливості в сусідстві води до пиття й миття. В час спеки добре в перерву викупатися, а щонайменше — вимочити й вимити ноги.

Через кожних шість днів треба зробити цілоденну перерву в мандрівці, щоб учасники мали час випрати й направити білизну, взуття й виряд, відновити харчові припаси та й зібрати свої враження.

ЯР

Голова КК СУМ-у Австрії, Петро Головінський під час вправ їзди мотоциклем придбаним з допомогою СУМ-у в США. Цей мотоцикл призначений для зв'язку з сумівцями на терені Австрії

З життя СУМ-у:

Петро Кізко

Проти атомізації СУМ-у

(ГОЛОС ДО ЧЕРГОВОГО КОНҐРЕСУ СУМ-у)

Від редакції: Друкуємо статтю колишнього довгорічного редактора журналу «Аванґард», члена ЦК СУМ-у і референта преси й пропаґанди при ЦК Петра Кізка, голос якого, сподіваємось. буде зважений та взятий до уваги недалеким майбутнім Конґресом Спілки.

Чую усні й письмові голоси, присвячені різноманітним проблемам організаційно-сумівського життя, що мають бути порушені на черговому V. Конґресі СУМ-у в Канаді. Саме порушення і обговорення цих проблем свідчить про динамічність організації, що є наскрізь позитивним явищем. Але на мій погляд деякі голоси спрямовані не у властивий бік справи та мають у собі явно неправильні, помилкові й шкідливі для СУМ-у тенденції, незалежно від того, чи висуваються вони свідомо, чи несвідомо. Маємо на увазі насамперед питання централізації чи децентралізації спілки, питання організаційної сполуки та організаційного керівництва згори донизу. В тому пляні висувається навіть думка ліквідації Центрального Комітету Спілки Української Молоді, як такого, та заміни його іншим якимсь «тілом», без попереднього огляду на те, чи це «тіло» мало б під собою якийсь реальний ґрунт, чи ні. В найкращому випадку дотеперішній ЦК СУМ-у мав би залишитись, як «традиційний», «історичний» фактор, який би грав ролю виставленого на стіні образу.

З цього приводу варта уваги ніким непідписана, а значить «офіційна» передова стаття органу Спілки Української Молоді в Канаді «Трибуна Сумівця» з 21. травня ц. р. під наголовком «Перед черговим Конґресом СУМ-у». В статті написано так:

«З уваги на те, що СУМ діє у різних країнах світу, із різними їх законами, життьовими умовами, перед Конґресом стоятиме питання збереження організаційної єдности та організаційної дисципліни. В аспекті так поставленого питання, цей Конґрес буде історичним. Коли ми говоримо про єдність сумівської громади, то ніяк не можемо поминути і форм тієї єдности, які повинні б задоволити не тільки інтереси центру, але в першу чергу інтереси поодиноких країн, яким приходиться переносити **на своїх плечах основний тягар нашої праці.** Досягнути такої єдности буде абсолютно неможливо без існування **репрезентативного центру** (підкр. скрізь моє — **П. К.**), який би координував працю поодиноких країн (?) і репрезентував сумівську організацію перед своїм і зовнішнім світом, дбаючи одночасно за те, щоб не було відхилень від основних постанов програми й статуту СУМ-у.» І далі: **«Керувати організаційною працею поодиноких країн (?) такий центр не міг би і такого завдання не треба б на його плечі накладати. Практика виказала, що забезпечення за Центральним Ко-**

мітетом керівних завдань якраз і було причиною багатьох непорозумінь поміж ЦК та окремими країнами. А кожне таке непорозуміння — це затримка розвитку організації, це витрата дорогого часу на узгіднення справ, які не можуть бути узгіднені через різність поглядів на одну і ту саму проблему організаційного життя.»

Отже, що тим самим хотів сказати автор, чи, радше, автори з «Трибуни Сумівця»? Як я розумію: 1) Якщо не формальне, то фактичне зведення ролі ЦК СУМ-у до нуля, до отієї ролі, як я сказав вище, «образу на стіні». 2) Створення на те місце «координаційно-репрезентативного центру», який би займався зовнішньо-репрезентативною діяльністю, але в жадному випадку не організаційним керуванням Крайовими Комітетами. 3) Надання таким чином повної автономії Крайовим Комітетам, які б самі, за власним розсудом і уподобанням керували б місцевим СУМ-ом, скільки їм, Крайовим Комітетам, «відомі умовини життя, закони і т. д. країни, в якій існує даний Комітет».

Яка до цього мотивація? Неможливість узгіднення справи через віддаль осідку ЦК і КК? Через «незнання умов і законів країн», де існує СУМ, «центром» СУМ-у? Чи які ще причини можуть бути?

Всі ці «арґументи», без сумніву, смішні і висмоктані з пальців. За теперішньої техніки зв'язку віддаль грає зовсім незначну ролю. За чотири дні Крайовий Комітет Канади, скажімо, може з листа слухати ЦК, а ЦК — Крайовий Комітет. А коли додати до цього систематичну інформацію Крайовими Комітетами свою централю, то тоді відпаде й «незнання умов». Зовнішня репрезентація? Чому ж Центральний Комітет не може виконувати ті самі функції репрезентації, які мав би виконувати вимріяний «репрезентативно-координаційний центр»? Звичайно міг би й може, ба навіть він зобов'язаний це робити. Бо як би це виглядало, скажімо, аби за Головну Пластову Старшину репрезентувала український пласт якась окрема рада чи ще що там, якби за Провід ЗЧ ОУН виступав на зовні якийсь комітет, за ЦК УРДП — комісія і т. д.?

На мій погляд справа полягає в чомусь іншому і причин деяких «неузгіднень» в організаційній системі СУМ-у треба шукати деінде. Ці причини лежать, насамперед, у відриві деяких Крайових Комітетів від своєї централі, в зарозумінні деяких керівників Крайових Комітетів, які, опинившись на місцях нового поселення, засмакували всі привілеї та вільготности «самоуправління», автономного керування Спілкою в тій чи тій країні, перетворюючи КК в окремий свій «ЦК», ведучи свою власну, відповідно до тих «умов» працю, розбудовуючи своє власне крайове господарство, до якого ЦК не лише не має вгляду, а тією ж «самоуправною» політикою деяких КК і не може мати. Корінь лиха лежить у тому, що дехто з крайових керівників СУМ-у, замість самим здисципліновано виконувати розпорядження Центрального Комітету, намагаються від себе «керувати» ЦКомітетом, його розпорядження трактувати «по-своєму» й «по-своєму» вести роботу. Так замість підтримки своєї централі, деякі КК СУМ-у обзавелися своїм власним господарством, своїми видавництвами, домами, фінансовою базою, лишивши ЦК на «підножному корму». Через те, влас-

не, весь тягар в кількакратно разів більше спадає саме на ЦК, бо він, позбавлений деким послуху й підтримки, самотуж повинен вести і видавничу, і зовнішньо-репрезентативну, і іншу працю. З приводу того цілком слушними є слова заст. голови ЦК СУМ-у О. Коваля в його статті в «Аванґарді» ч. 1-2 за цей рік — «Чи потрібна зміна в структурі СУМ-у», в якій він між іншим сказав: «В той самий час СУМ-Америки своєю непідпорядкованістю Центральному Комітетові і відосередньою дією збуджує певні побоювання щодо цілости сумівського руху... Подібні явища, хоч дещо іншого порядку, можна було запримітити у взаємовідносинах Крайового Комітету Канади і ЦК СУМ-у.

Це явища не лише ненормальні, а каригідні, бо вони розхитують та ослаблюють організацію. Усякі думки й пропозиції щодо зміни чи підміни ЦК іншими назвами або «тілами», як також відсепарування декотрих КК від свого центрального керівництва, означало б ніщо інше, як перетворення СУМ-у з його дотеперішнім Крайовим характером, тобто, характером, який він мав на Рідних Землях, на характер суто еміґраційної, загумінкової організації, діяльність якої звелася б до пристосуванської праці до отих «умов» і «законів» чужих країн.

Виступаючи за принципове збереження всієї дотеперішньої структури СУМ-у на чужині, ба навіть за її більше зміцнення, автор цих рядків далекий від того, аби закривати недоліки в роботі самого Центрального Комітету і його поодиноких керівників. І на мій погляд саме в тому напрямі слід вести мову. Можливо, дотеперішню кількість членів і референтур ЦК треба звести до меншої кількости, ущільнити обов'язки і сконденсувати працю. Але які б не були організаційні заходи, проведені на Конґресі, головною передумовою успіху цілої організації можуть бути лише здисциплінованість, чітке і безговірне виконання постанов, доручень та розпоряджень керівних органів, послух і підпорядкованість цим органам. Гріш ціна тим керівникам, які вимагають послуху й підпорядкованости від низових клітин організації, але якої самі не слухають і не підпорядковуються своїй централі. Вже не кажемо про противиховну сторінку такої практики. Не менш важливим чинником у співдії і взаємовідносинах між «горою» й «низом» є дружнє ставлення до справи, такий підхід до виконуваної роботи, коли помилка одного не мусить зражувати чи знеохочувати до праці іншого, або давати привід іншому на тому робити свою власну, особисту кар'єру і т. д. Допомога один одному; взаємне розуміння і заступництво одного одним з-поміж середовища самих керівників — тільки за таких обставин можна досягти того, до чого прагне організація молоді.

ОБОВ'ЯЗОК КОЖНОГО УКРАЇНЦЯ — ДБАТИ ПРО ПОШИРЕННЯ ЛАВ СУМ-у, ЄДИНОЇ ЗАГАЛЬНО-НАЦІОНАЛЬНОЇ, ГЛИБОКО-ІДЕЙНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДЕЧОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ. ДОПОМОЖІМО СУМ-ові ОХОПИТИ СВОЄЮ ОРГАНІЗАЦІЄЮ ВСЮ УКРАЇНСЬКУ МОЛОДЬ!

У Центральному Комітеті

Засідання ЦК СУМ-у відбулося 13. березня ц. р. з участю голови О. Калиника, голови контрольної комісії В. Олеськова, секретаря Я. Деременди, керівника фінансів І. Федчиняка та членів І. Крушельницького і В. Микули.

На засіданні обговорювано справи конґресу СУМ-у, Европейського Здвигу, фільмової секції, видавничі справи, поширення фотоальбому та ін.

Інформуючи про справи конґресу СУМ-у, голова ЦК О. Калиник ствердив, що стан Центрального Комітету вимагає приспішеного скликання конґресу, а зокрема важке фінансове становище ускладнює працю і є перешкодою у виконанні важливих постанов. Учасники засідання вирішили, що доцільним є відбути конґрес у Канаді, під час відбуття Зустрічі українців Канади і Америки, бо це дасть змогу делеґатам обидвох країн взяти в конґресі участь. На випадок труднощів вирішено відбути конґрес в Парижі під час Европейського Здвигу СУМ-у в липні поточного року. З цією метою доручено І. Федчинякові негайно зайнятися виготовленням плянів для зорганізування фондів на проведення Конґресу.

За відомостями підготовчого Комітету для переведення Европейського Здвигу французька влада погодилася, щоб такий здвиг відбувся в Парижі на площі в Бульонському ліску. У порозумінні з церковними властями, крім відзначення 30-ліття відновлення і 25-ліття процесу СУМ-у і СВУ, Здвиг відбудеться під загальним гаслом «Тисячоліття Християнської України». Заплянoвано також після здвигу відбути спільну прощу до Люрду. Велике зацікавлення здвигом виявили сумівці з Великої Брітанії, Бельґії та Франції.

СУМ-фільм проявляє свою діяльність в Америці і Великобрітанії. Відповідальним керівником СУМ-фільму при ЦК є В. Коваль, який рівночасно є керівником СУМ-фільму Америки. На розбудову СУМ-фільму він вклав багато фінансів і зусиль. Доцінюючи належно вагу фільму у виховній сумівській праці, а також як пропаґандивно-організаційний засіб, ЦК СУМ-у вирішив переслати до головної управи СУМ-у в Америці сто альбомів, прибуток з розпродажі яких повинен бути призначений на фонд СУМ-фільму.

Інформуючи про стан адміністрації і кольпортажу «Аванґарду», голова ЦК ствердив незадовільний стан. Крайові Комітети і сумівські кольпортери замало присвячують уваги для поширення «Аванґарду». Розчислення проводиться не солідно та з великим запізненням. Якщо б такий стан потривав далі, то є поважна загроза, що треба було б припинювати видання «Аванґарду», який на сьогоднішній день є єдиним сумівським журналом. Голова ЦК СУМ-у поінформував, що почато вже акцію збільшеної передплати «Аванґарду» в Бельґії, Канаді та Англії, і розглянено всі вигляди на його поширення. Тому, що не можна довести до припинення видання «Аванґарду», члени ЦК СУМ-у на засіданні однозгідно схвалили:

Зобов'язати Крайові Комітети вести постійну акцію передплат за кольпортажу «Аванґарду» до

тієї міри, щоб кожний сумівець був передплатником, або набував у кольпортера.

Визначити представників адміністрації «Аванґарду» в країнах, де КК не в силі вести кольпортажу самі. Однак Крайові Комітети і надалі є відповідальними перед ЦК за поширення журналу.

Крайові Комітети подбають, щоб в «Аванґарді» були широкі відомості про їх клітини. Тому повинні припильнувати висилку матеріялів та знімок до редакційної колегії «Аванґарду».

З уваги на заінтересування чужинецької молоді діяльністю СУМ-у, як також з метою ведення систематичної інформаційної праці в питанні СУМ-у і взагалі української молоді в Краю і на чужині, члени ЦК вирішили видавати кожного місяця інформаційний бюлетень англійською мовою друкований на цикльостилі на чотирьох сторінках. Це видання будуть фінансувати за пляном керівника фінансів Крайові Комітети Великої Брітанії, Канади, Австралії і Головної Управи СУМА. Бюлетень буде розсилатися безкоштовно.

Беручи до уваги, що під сучасну пору ведеться особливе загострення та ідеологічна боротьба між прихильниками ідеалізму і матеріялізму, ЦК вважає, що сумівці мусять бути особливо підготовані й вишколені у цих питаннях. Для уможливлення підготовки таких вишколених кадрів ЦК вирішив видати «Довідник».

Члени ЦК СУМ-у ствердили, на своєму засіданні, що стан кольпортажу сумівських фотоальбомів є незадовільний. Дотепер кольпортаж вели тільки Крайові Комітети. Тому треба кольпортувати альбом всіма можливими шляхами, включно через українські книгарні.

Беручи під увагу чисельний стан української молоді в Бразілії, а разом з цим дотеперішню працю СУМ-у на цьому терені, ЦК вважає, що там є далеко кращі перспективи праці як виявлено дотепер. Для підсилення цієї праці конечним є повести ширше листування зі СУМ-ом згаданого терену.

ЦК СУМ

ПОВІДОМЛЕННЯ

Згідно з статутом Спілки Української Молоді (пар. 4 і 5 в додаткових розділах), Центральний Комітет повідомляє остаточно, що 5-ий Конґрес СУМ-у відбудеться 4, 5, 6 серпня 1955 року в Торонті, Канада, з наступною програмою:

1. Відкриття.
2. Вибір Президії.
3. Привіти.
4. Вибір Мандатної, Резолюційної та Фінансової Комісій.
5. Відчитання і прийняття протоколу 4-го Конґресу.
6. Звіти уступаючого Центрального Комітету.
7. Звіти Центральної Комісії і Центрального Товариського Суду.
8. Звіт Мандатної Комісії.
9. Дискусії над звітами і уділення абсолюторії.
10. Звіт Статутарної Комісії і прийняття статутових змін.
11. Вибір нових органів.
12. Доповідді і дискусія.
13. Схвалення бюджету.
14. Прийняття резолюцій.
15. Внески та запити.
16. Закриття.

Господарем Конґресу є Крайовий Комітет СУМ-у в Канаді. Адреса Комітету: *Ukrainian Youth Association, 140, Bathurst St., Toronto, Ont., Canada.*

Честь України —

Готов боронити!

Центральний Комітет СУМ-у

НОВА АКЦІЯ ЦК СУМ-у

13. березня ц. р. ЦК СУМ-у ухвалив видавати англійською мовою «Бюлетень» про життя і діяльність СУМ-у на чужині та про українську молодь в Україні. Редактором призначено члена ЦК СУМ-у В. Микулу, а заступником І. Федчиняка.

«Бюлетень» ч. 1. вже виданий на циклостилі за квітень, в якому коротко інформується молодь західнього світу про цілі і завдання СУМ-у в Европі і за океаном. Далі подається інформації про життя і умови української молоді в Україні. Окремо коротко інформується про СУМ Англії, Бельґії, Америки, Канади, Параґваю і Австралії.

«Бюлетень» вислано безкоштовно до 51 країн на 260 адрес молодечих організацій.

В травні виходить «Бюлетень» ч. 2.

ВІДГУКИ НА МЕМОРАНДУМ ЦК СУМ-у

В кінці лютого ц. р. ЦК СУМ-у вислав англійською мовою Меморандум до 40 країн для міжнародніх організацій молоді західнього світу в обороні української молоді під совєтами, яку російсько-комуністичний окупант примусово висилає на цілинні землі в Казахстан і ін. краї. На адресу ЦК СУМ-у поступили листи від організацій молоді про одержання того Мемурандума. Подаємо один з листів, адресований на ЦК:

«Лондон, 29. квітня 1955 р.

«Керівник відділу для міжнародніх справ, Пані Ґібс, доручила мені відповісти Вашому Комітетові на Меморандум з 21. лютого ц. р., який ми тільки тепер одержали.

Ми дуже були пригноблені, читаючи про тяжке життя членів Вашої організації і пересилаємо Вам наші співчуття та побажання для Вашої праці.

— підпис

Секретаріят Інтернаціоналу»

ПОДЯКА ВІД ПРЕЗИДЕНТА Д. АЙЗЕНГАВЕРА

14. травня ц. р. голова ЦК СУМ-у, автор відомої книжки «Комунізм — ворог людства» Олекса Калиник, офіційним листом одержав подяку від Президента Д. Айзенгавера за книжку, в якій подані автентичні документи про методи і практику російського комунізму в окупованій Україні.

ПРИКЛАД, ГІДНИЙ НАСЛІДУВАННЯ

Цього року ЦК СУМ-у видав дуже цінну працю англійською мовою О. Калиника «КОМУНІЗМ — ВОРОГ ЛЮДСТВА», в якій подано таємні документи про злочини Москви в Україні.

ЦК СУМ-у разом з КК СУМ-у Англії вислали частину книжок до бібліотек, організаціям та визначним політичним діячам в Західньому світі. На адресу автора вже поступають подяки і добрі відгуки на цю книжку.

Кожний патріот зобов'язаний придбати цю книжку і розповсюдити серед чужинців для розкриття суті Москви.

На адресу видавництва СУМ-у поступив лист від п. М. Тихого з США такого змісту:

«Прошу Вас вислати на мою адресу 5 примірників книжки Олекси Калиника «Комунізм — ворог людства». Одну книжку хочу дати тут в Палайтайн до американської бібліотеки, а інші чотири дам двом знайомим лікарям, одну своєму босові (керівникові фабрики) і одну знайомому адвокатові.

По одержанні книжок негайно висилаю належність. За висилку щиро дякую.

Остаюсь з привітом

Слава Україні!

М. Тихий, Палатайн, 4. 5. 55 року, США.»

Вітаємо ініціятиву патріота з США.

ДИТЯЧА ТАНКОВА ГРУПА В РОЧДЕЛІ

«Осередок СУМ-у в Рочделі (Англія) може бути гордий за своїх юних сумівців, які виступали з танцями для англійців», — так пише наш дописувач, залучивши англійську газету «Рочдель Обсервер» від 18. травня ц. р., в якій вміщено велику світлину, танець юних сумівців в національних строях, а далі подано ширший допис про програму виступу українців для англійців.

Танкова група юнаків-сумівців, виступила під мистецьким керівництвом п. М. Максимовича, а хор «Луна» під керівництвом п. М. Стек.

Треба їм побажати доброго успіху надалі і, хай наше юнацтво здорове росте на потіху батькам, а на славу Україні.

ДИТЯЧА ТАНКОВА ГРУПА В НЮРЕНБЕРЗІ

За активної допомоги МПУЕН і УСХС станиці в Нюренберзі, в Бернардус-Заль 24 квітня ц. р. виступила танкова дитяча група з Реґенсбурґу під керівництвом Галини Тір.

В програмі були показані українські народні танки з співами, а також клясичні танки на мелодію Шопена і Штрауса. Всіх точок було 15.

Понад чотириста глядачів заповнили залю і багато бракувало місць. Треба відмітити, що цей виступ дітей був несподіванкою для глядачів, більше половини серед яких були чужинці.

Вже наступного дня в газеті «Нюрнберґер Цайтунґ» був вміщений більший допис про цю дитячу танкову групу з позитивними відгуками.

Завдяки жертвенній праці Галини Тір, наші діти з успіхом популяризують ім'я України. Бажаємо їм успіху. **Ж.**

ЗОВНІШНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ СУМ-у

Центральний Комітет і Крайовий Комітет СУМ-у в Англії в травні ц. р. розіслав до англійських бібліотек та визначним політичним діячам понад 1000 примірників книжок англійською мовою, в яких документально розкривається методи і практику комуністичного окупанта в Україні. Зокрема вислано книжки: О. Калиника — «Комунізм ворог людства», О. Воронай — «Дев'яте коло» та Ф. Пігідо — «Голод ім. Сталіна».

Як відгук на це, одержано листи-подяки від окремих осіб і бібліотек: Нюпорт, Дарвен, Ліверпуль, Блакберн, Кастлефорд, Нортгамптон, Свінтон, Нюбері, Вардвік, Бірмінґгам, Донкастер, Ковентрі, Оксфорд, Соутпорт, Брадфорд та ін.

Подаємо лист в Нюбері:

«Дуже дякуємо за надіслані Вами для нашої бібліотеки три книжки з ілюстраціями, в яких зображено умови в Україні в тих роках.

Ми передали ці книжки до відповідного відділу нашої бібліотеки для вжиття всім, хто зацікавлений комунізмом та його наслідками.»

З пошаною до Вас (підпис)»

ЗВІТУЄМО ЦЕНТРАЛЬНОМУ КОМІТЕТОВІ:

Відділ ЮСУМ-у «Львів» в Амберзі. Стан членства — 31.

«Сходини відбуваються нормально. Крім цього, Відділ бере завжди активну участь в різних академіях. Наприклад, програму свята Т. Шевченка і Т. Чупринки виповнили майже самі ю-сумівці. Відділ має свій власний хор та першорядних декляматорів. До успіху Відділу спричинились всі друзі, але в першу чергу Референт ЮСУМ-у Дмитро Гіча та член-дорадник СУМ-у Михальський».

Відділ ЮСУМ-у «Кременчук» в Гайденав. Стан членства — 30.

«...Спішу поділитись з Вами успіхами праці, що була пророблена в минулому місяці. Сходин з молодшою групою було 2. Я розповіла коротко біографію Л. Українки, Т. Шевченка і О. Басараб, пізніше були гутірки, доповнення і пояснення до біографії та творчости Л. Українки і Т. Шевченка. Юначка Соня продеклямувала вірш Л. Українки »Ні долі, ні волі у мене нема«. Ми вивчили пісню »Думи мої, думи мої«. Відділ ЮСУМ-у на академії, присвяченій героям Крут і О. Басараб, влаштував з молодших юнаків інсценізацію, скомпоновану з пісень: »Там при окопах, при долині« і »Заквітчали дівчатонька«, а старша група ЮСУМ-у з допомогою сумівців на ту ж академію дала рецитацію »Мати« — поема Марка Боєслава. Присутнім людям дуже сподобались пописи наших наймолодших. Крім того, розказала я такі казки: Еліса, Орися і купецький син. Це було б коротко про працю в нашому ЮСУМ-і в цьому місяці...»

Відділ ЮСУМ-у «Канів» в Мюнхен-місто. Стан членства — 25, з того 11 юначок і 14 юнаків.

«...Відділ поділено на дві ланки: Ланка юначок називається — »Білка«, а ланка юнаків — »Орли«. Сходини відбуваються кожної суботи. В програму сходин входять: читання казок і історичних оповідань, гри, забави і спів. 6. 3. ц. р. відбулась прогулька до замку »Німфенбурґ«. Юнаки з великим захопленням оглядали історичні пам'ятки. Приготовляємось до відзначення «Свята Матері».

Відділ ЮСУМ-у «Київ» в Нюрнберзі. Стан членства — 14, з того 9 юначок і 5 юнаків.

«Ви пишете нам щодо ЮСУМ-у. Але направду ми робимо все можливе, а найбільше, то таки просимо учительку школи і це все майже робимо її руками, бо не маємо приміщення, друга трудність це те, що всі працюють»...

Відділ ЮСУМ-у «Берестечко» в Пассав. Стан членства — 16.

«Сходини проробляємо своєчасно. Програму опрацьовують спільно друзі М. Видра і Салабай. На останніх сходинах обговорювано поїздку до літнього табору, тобто, як треба себе заховувати, як вивішувати прапор і що це є прапор та інше. На пророблений матеріял були два рази іспити...»

Відділ ЮСУМ-у «Станиславів» в Реґенсбурзі. Стан членства ЮСУМ-у — 17; 9 юначок і 8 юнаків.

«Через виїзд референта, друга Г. Литуса, керівництво над Відділом перебрав М. Сметанюк. Сходини відбуваються один раз на тиждень, а це тому, що холодно. Решту часу юні сумівці присвячують підготовці до різних свят, академій і імпрез...»

Ланка ЮСУМ-у «Перемишль»

в Мальсгаймі. Стан — 6 юнаків.

«Дуже перепрошуємо за нашу так довгу мовчанку. Помимо того, праця у нас продовжується. Наші юнаки пляново 2 рази на тиждень сходяться на сходини і під проводом пані учительки підготовляються до попису . . . »

Відділ ЮСУМ-у «Крути» в Фалькенберґ. Стан членства — 27, з того 13 юначок і 14 юнаків.

«Сходини відбуваються один раз на тиждень. Пророблено такі речі: гутірка на тему творчість в житті Т. Шевченка, підготовка до академії Т. Шевченка та Т. Чупринки, в яких юнацтво взяло активну участь (деклямації). Крім того Відділ підготовляється до посвячення сумівського прапору та до свята першої річниці заснування Осередку СУМ-у в таборі Фалькенберґ. Свято запляноване на місяць травень. У вільний час юні сумівці забавляються в копаний м'яч».

Відділ ЮСУМ-у «Січ» в Інґольштадті. Стан членства — 16, з того 8 юначок і 8 юнаків.

«Сходини відбуваються один раз в тиждень в такому порядку: 1) привіт, 2) молитва, 3) гутірка. Додатково було зачитано життєпис Лесі Українки, оповідання »Козацька дитина« та »Чарівний кораблик«, чим юнаки були дуже захоплені.

Було б побажаним, щоб присилали побільше виховних матеріялів, а головне просимо прислати матеріяли на свято »День Матері«. Ваші прислані матеріяли були повністю використані, при великому задоволенні юнаків.»

Відділ ЮСУМ-у «Білогорща» в Шонґав. Стан членства — 11, з того 2 юначки і 9 юнаків.

«Сходини були проводжені згідно з поданим пляном праці. Найбільшу увагу присвячено підготовці до свята Т. Шевченка і Т. Чупринки. В святах юнаки взяли активну участь Кожний член з цієї нагоди одержав портрет Т. Шевченка та тризуб. Юнацький доріст наліплював на картоні колекції українських карток (з Різдвяних і Великодніх свят). Ще інші члени складали поштові значки до альбому та витинали різні українські краєвиди і наклеювали їх на картоні. Все це юнаки робили з великою увагою та зацікавленням. Крім цього всі юнаки дуже пильно слухали читання журналу »Веселка«.

«Юнаки виявляють велике зацікавлення гутірками. Вони дуже радо слухають оповідання з козацьких часів. Крім »Веселки« ми придбали »Наш приятель«. Програма Крайової Управи є дуже помічна для ведення сходин. Побажаним є подавати побільше гор і забав . . . Наш Відділ закупив матеріял на однострої, так що в короткому часі юнаки будуть мати юнацькі однострої».

НІМЕЧЧИНА

Переборовши у 1954 р. підступи групи розкольників, які намагалися розвалити СУМ по таборах, Крайовий Комітет СУМ-у в Німеччині повів ширшу виховну творчу працю і може вже похвалитися певними успіхами. У перших місяцях ц. р. КК Німеччини почав видавати «Вісті», в яких поміщує добре опрацьовані напрямні праці СУМ-у, а зокрема праці серед юнацтва СУМ-у. Сьогодні юнацтво в Німеччині активно проводить свою працю майже по всіх скупченнях українців цього терену.

КК Німеччини допомагає йому в цій праці, опрацьовуючи

пляни, які висилає до осередків. Це є великою допомогою в теоретичній і практичній праці керівників юнацтва СУМ-у. Якщо навіть в деякій місцевості бракує досвідчених виховників юнацтва, то користуючися матеріялами «Вістей» КК, старший сумівець чи сумівка можуть самі попровадити виховну роботу серед доросту. У травні ц. р. КК Німеччини розпочав акцію за влаштуванням літніх таборів. Табори мали б відбутися в мальовничій місцевості Шонґав, 80 км. від Мюнхену. Одночасно ЦК СУМ-у плянує організувати в Шонґав літній вишкільний табір для майбутніх керівників юнацтва СУМ-у. На цей табір має прибути молодь й з інших европейських країн.

СУМ у Німеччині стоїть на правильному шляху у своїй праці і це є запорукою його ширшого зростання.

ВЕЛИКА БРІТАНІЯ

12 березня 1955 р. в м. Брадфорді відбувся 7-й Крайовий З'їзд Спілки Української Молоді. Уступаючий голова Крайового Комітету Я. Деременда подав звіт з річної праці СУМ-у у Великій Брітанії.

В своєму вступному слові Я. Деременда підкреслив, що цей 7-й З'їзд припадає в 30 річницю постання СУМ-у в Україні та 25-ті роковини відомого процесу СВУ-СУМ-у в м. Харкові.

Всі делеґати і гості однохвилинною мовчанкою вшанували пам'ять загиблих членів СВУ і СУМ-у за волю України.

У звітовому діловому році праця КК СУМ-у велась подібно, як і за минулі роки, в двох напрямних: внутрішньо-організаційному, зовнішньому та видавничому. Сумівці виявили багато ініціятиви, ідейности і жертвенности. Все це дало можливість Крайовому Комітетові виконати значну роботу.

Буденною працею членів СУМ-у, КО, ланкових і КК сумівці Великобрітанії вдержали в організованих лавах при національній роботі найактивніший елемент української молоді, прикладом праці і активности приєднували до СУМ-у ту молодь, яка дотепер не була в лавах СУМ-у; додержуючись моралі, зберігаючи та плекаючи українську традицію, відзначуючи національні роковини, гамували вплив еміґранщини і денаціоналізації; кваліфікували суспільно-громадських працівників, вишколювали кадри СУМ і готовили кадри для державного будівництва; творили пригожий ґрунт для організаційного оформлення Юного СУМ-у; ширили правду про Україну шляхом розсилання англомовних книжок тощо.

На день звітування було 2.231 член СУМ-у у Великобрітанії. В діловому році вписалися в члени 117 людей; вибуло на власне бажання, виеміґрувало, померло і виключено з членів 54 осіб. Осередки СУМ-у в Болтоні, Брадфорді, Ольдгамі, Лондоні, Мідлетоні, Гаддерсфільді, Іртлінґборо, Аштоні і Редінґу збагатили своє членство в діловому році. За звітний період з різних причин (розв'язання таборів, переїзд тощо) розв'язано 7 клітин СУМ-у так, що на день звітування було 49 діяльних клітин.

Культ-освітня праця СУМ-у велась Комітетами Осередків і ланками. Організованого навчання по осередках, на жаль, не проводилось. Не існувало ні одного самоосвітнього гуртка.

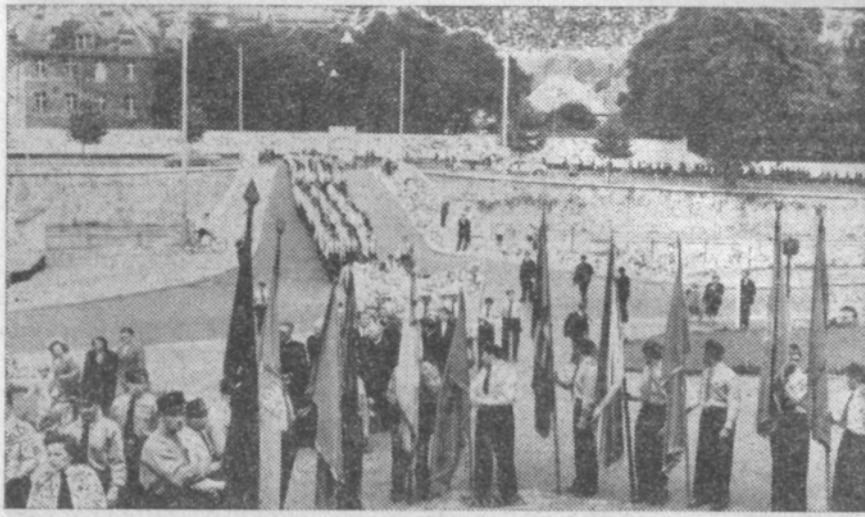

Колони сумівців у Великобрітанії маршують вулицями Болтону

Добре розвивались гуртки мистецької самодіяльности. Треба відзначити репрезентаційний сумівський хор у Рочдейлю і сумівську духову оркестру у Редінґу. В цьому ж Осередку організовано старанням **М. Телюка** капелю бандуристів (14 бандур), яка розпочала навчання.

Немале число членів СУМ-у самодіяльно вивчають українознавство, але є й такі члени, що за винятком газети, не беруть у руки жадної книжки.

На окрему увагу заслуговують Осередки в Аштоні, Брадфорді, Мідлетоні, Болтоні, Ковентрі, Сток-он-Трент, Лондоні, Ньюґейт Ст., Лідс, які силами своїх драматичних гуртків збагачували наше культурне життя.

У вищих англійських школах навчається 9 членів СУМ-у, на вечірніх державних курсах — 35, на вищих курсах ІЗН — 45, на популярних курсах ІЗН — 33, в школах Українського народнього університету (при ЦК СУМ) — 24 членів.

На терені діяння КК СУМ-у є тільки 5 сумівських спортових гуртків.

Власними силами і фінансовими засобами СУМ влаштував минулого року табір для юнаків СУМ «Юна Україна». В діловому році існував один осередок юнаків СУМ-у.

У звітовому році КК видав 14 тисяч примірників різних видань, а в тому книжки: «Виховання любови до Батьківщини», «В 9-тім крузі» (англ. мовою), «Голод ім. Сталіна» (англ. мовою), Альбом «СУМ на чужині» (разом з ЦК), заходами Окр. Ком. в Манчестері видано «Любов батьківщини».

Загальний прихід на 20 лютого становив 4.208 фунтів, а розходи на ту ж дату — 3.685 фунтів.

Над звітом, з якого ми подали основніші дані, розгорнулася дискусія, в якій взяли участь друзі **Папроцький, Ленківський, Литвин, Жупанський, Павлик, Цебрій, Б. Кульчицький, Мілянич, Пук, Гусак** і інші. Дехто з делеґатів просив вияснень, а інші ж висказували свою думку про певні справи. Після остаточних вияснень і відповідей на висловлену критику референтом фінансів і головою КК, звітувала Контрольна комісія (п. **І. Федчиняк**), яка знайшовши діяльність КК задовільною, поставила внесок про уділення йому абсолюторії, що делеґати З'їзду одноголосно зробили.

Учасники З'їзду затвердили існуючу висоту членської вкладки, а саме 1 ш. місячно, і схвалили бюджет, якого повинен дотримуватися КК в своїй діяльности. Присутні висловили подяку Я. Деременді за довголітнє головування, від якого в цьому році він відмовився у зв'язку з виїздом із Лондону.

Після прийняття делеґатами резолюцій та ряду рішень на поточний рік, 7-ий Крайовий З'їзд закінчив свою працю пізно вечором. Голова ЦК СУМ-у Олекса Калиник, який брав участь у З'їзді, підкреслив в прощальнім слові до делеґатів, що він був у 1950 році на їхньому З'їзді і тепер, і тішиться тим, що своєю працею за ці роки сумівці багато здобули практичного і теоретичного знання і досвіду. Виступ делеґатів був на високому рівні, в діловій дружній атмосфері виявили вони свої осяги і знання та виробленість у виховній і політичній праці.

Відспіванням національного гимну закінчився З'їзд. Сумівці свідомі своїх завдань для справи визволення України, від'їжджали до своїх осередків з піднесеним і бадьорим настроєм.

РЕЗОЛЮЦІЇ

схвалені 7-им Крайовим З'їздом Спілки Української Молоді у Вел. Брітанії, який відбувся 12 березня 1955 р. у м. Брадфорд, Йоркшір.

1. Загальні ствердження:

7-ий Крайовий З'їзд СУМ у Вел. Брітанії стверджує, що діяльність СУМ на терені Вел. Брітанії велася в умовах зростаючої загальної еміґраційної пасивности і збільшених труднощів. Помимо цього основні завданя і намічені пляни виконувалися більшістю членів СУМ задовільно, засвідчуючи свою жертвенність і відданість великим ідеям Бога і України.

2. Напрямні діяльности на майбутнє:

а) 7-ий Крайовий З'їзд СУМ-у доручає новообраному Крайовому Комітетові продовжувати дотеперішню акцію приєднання позаспілкової молоді до СУМ-у;

б) З'їзд вважає, що на майбутнє основну увагу звертати в напрямі виховно-освітньої праці, шляхом організування курсів, влаштовування доповідей і посиленого заохочування сумівців до самоосвіти. Організування бібліотек повинно стати важливим допоміжним чинником у культ-освітній праці;

в) З'їзд доручає розгорнути інтенсивну працю для включення українського доросту, юнаків і юначок, в ряди Юного СУМ-у. Крайовий З'їзд доручає Крайовому Комітетові підготувати виховників ЮСУМ-у, організовуючи курси, уважає за доцільне створення Виховної Ради ЮСУМ-у і продовження організовувати відпочинково-виховні табори ЮСУМ-у;

г) Крайовий З'їзд доручає Крайовому Комітетові, Осеред-

кам і всьому членству розбудовувати надалі зв'язки з чужинцями і їхніми організаціями та при допомозі книжок у чужих мовах ширити правду про Україну;

ґ) З'їзд уважає, що видавничу діяльність треба провадити під кутом зору доцільности, щоб вона служила для розширення світогляду, піднесення освітнього рівня і зміцнювала ідейні основи загалу членів СУМ.

З'їзд закликає всіх членів однодушно піддержувати видання СУМ, а особливо журнал «Аванґард»;

д) розуміючи потребу і важливе значення фізичного виховання в молодечій організації, якою є СУМ, З'їзд зобов'язує членів зактивізувати себе на спортовому відтинку.

3. Привіти:

7-ий Крайовий З'їзд СУМ у Вел. Брітанії, що відбувається у 30-ліття заснування і 25-ліття процесу СВУ-СУМ, клонить голови перед пам'яттю основоположників СВУ-СУМ, що понесли велику жертву для невмирущої ідеї України.

З'їзд шле гарячий привіт українському народові на Україні, а особливо незламним борцям-революціонерам у підпіллі і бажає їм сили й твердости витримати тяжке лихоліття московської неволі і діждатися визволення.

З'їзд щиро вітає високих Ієрархів обох українських Церков, Центральний Комітет, Крайові Комітети і членів СУМ, всі українські національні установи й організації та все патріотичне українське громадянство у цілому світі.

4. Окрема постанова:

7-ий Крайовий З'їзд СУМ у Вел. Брітанії висловлює глибоке обурення і протестує якнайгостріше проти насильного вивозу ворогом українського народу, особливо молоді, на каторжні роботи в азійську частину московської імперії.

ОСЕРЕДОК СУМ-у в РЕДІНҐУ

Хоч не велика кількістю своїх членів українська громада в м. Редінґ, але яка ж рухлива і активна вона в порівнянні до інших, навіть з більшими можливостями. Не входячи в зміст, перелічимо в хронологічному порядку працю мистецьких гуртків української громади в Редінґу, як це було подано в звіті культ-освітнього референта Осер. СУМ на загальних зборах Осередку, які відбулися 27 лютого ц. р. За час від 14. 2. 1954 до 27. 2. 1955 р. було:

Відсвятковано 5 національних свят з академіями. 21. 2. 54 р. влаштовано приняття для всіх матерей з дітьми, на якому вибрано з-поміж дітей княгиню краси, яка 26. 2. 54 репрезентувала українських дітей на фестивалі «княгинь краси» в міській ратуші. При цій нагоді наші діти вручили посадникові міста 6 фунтів на допомогу сиротам. 28. 3. 54 поставлено п'єсу «Шлях до свого дому». 26. 4. 54 англійські приятелі українців влаштували чайний вечір для нашої громади. 18. 5. 54 проф. **П. Олійниченко** зробив доповідь про СВУ та її діяльність. 27. 6. 54 громада взяла участь в католицькім поході в місті. 15. 8. 54 відбулось окружне свято колишніх вояків. 9. 10. 54 відкрито суботню школу для укр. дітей. 14. 11. 54 засновано капелю бандуристів. 28. 11. 54 відбулось окружне Марійське свято. 20. 12. 54 влаштовано св.-миколаївський вечір для дітей. 7. 1. 55 спільна свят-вечеря з участю голови міста.

Участь «редінців» в інших

місцевостях: 27. 2. 54 частина членів взяла участь у відзначенні 50-ліття гетьманича **Д. Скоропадського** в Лондоні, 11. 4. 54 взято організаційну участь в протестаційній маніфестації в Лондоні в роковини переяславського договору. 31. 6. 54 р. організована участь в сумівському Здвизі в Ноттінґамі. 7. 3. 54 дано концерт в гостелі Бістер. 26. 6. 54 в Флаквел Гет також концерт. 15. 7. 54 на запрошення англійців концерт в Ґрезлей Ґрін. 7. 10. 54 знову концерт для англійців в Редінґу. 24. 10. 54 концерт для американців в Ньюбері. 15. 8. 54 концерт в часі окружного свята колишніх вояків.

КУЛЬТУРНО-ОСВІТНЯ ПРАЦЯ ОКРУЖНОГО КОМІТЕТУ СУМ-у В МАНЧЕСТЕРІ

Культурно-освітня праця зайняла особливе місце в щоденному житті членів СУМ, як це видно із звіту керівника культурно-освітнього відділу при Окр. Комітетові СУМ у Манчестері **В. Голиша.** Друг Голиш говорить, що в загальному діяльність його відділу проходила в двох напрямках: влаштування імпрез навчально-виховного і репрезентативного характеру, видавання різного роду матеріялів, які б сприяли поширенні знання і світогляду сумівців.

В роковини проголошення самостійности і соборности України було влаштовано, у 1954 і у 1955 роках величаві академії з участю великої кількости українців і визначних гостей з-посеред інших національностей. Академії перетворювались у могутню маніфестацію нашої єдности й вірности ідеї самостійности України й терплячому під московським чоботом нашому народові на батьківщині.

Широко було розгорнено видавничу діяльність, щоб забезпечитися матеріялами для різних потреб, як ось поширення політичного світогляду членів, для влаштування святочних сходин, дискусійних вечорів тощо. Окружний Комітет видав друком книжку п. **М. Ломацького** «Любов Батьківщини» і цикльостилем велику кількість рефератів і сценічних картин на різні теми того ж автора. За відомом Крайового Комітету СУМ ці матеріяли були розіслані до всіх Осередків СУМ. На жаль, не всі Осередки спромоглися повернути Окр. Ком. належність за одержані матеріяли, чим утруднили видання свіжих.

Ланка ЮСУМ-у в Рубе (Франція)

ЗБІЛЬШЕННЯ ЛАВ СУМ-у, ЗГУРТУВАННЯ НАВКОЛО НЬОГО ВСІЄЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ НА ЧУЖИНІ — ПОЧЕСНИЙ ОБОВ'ЯЗОК КОЖНОЇ ДУМІВКИ І КОЖНОГО СУМІВЦЯ!

Сумівці в Бельґії чіткими кроками маршують на відкриття Здвигу СУМ-у 1954 р. На передньому пляні — голова КК СУМ-у О. Коваль та М. Когут

БЕЛЬҐІЯ

VIII. Крайовий З'їзд СУМ-у в Бельґії, що відбувся 27. березня 1955 в Брюсселі, дав нагоду для пороблення підсумків праці за останній діловий рік та обговорення важливіших питань роботи СУМ-у в загальному. В порівнянні з попередніми роками, на З'їзд прибуло невелике число сумівців, а це з уваги на урядову заборону приїзду до Брюсселю в зв'язку з християнськими шкільними маніфестаціями.

Перед З'їздом в церкві св. Володимира, о. Костенобль відправив Богослуження в наміренні СУМ-у та Панахиду за поляглих сумівців.

З'їзд розпочався молитвою, яку провів присутній на З'їзді капелян КК СУМ-у о. Д. Дзвоник. Письмові й усні привіти наспіли від гр. кат. духовенства в Бельґії, ЦК СУМ-у, КК СУМ-у Великої Брітанії, ГРУГОБ, УДК, СУРБ, ОУБ, УНОТ, Кооперативи «Дніпро», ТБУВ і НаСУС. В привітах, як письмових так і усних, в загальному висловлювано, що впродовж нашої історії українська молодь дала багато доказів незрівняного геройства й любови до України. Молодь на еміґрації має допомагати в боротьбі, яку веде сьогодні Україна і в духовій єдності з Батьківщиною

Приступивши до офіційної частини З'їзду, делеґати оплесками обрали Президію в складі: о. Д. Дзвоник та проф. І. Витязь — почесна президія; О. Коваль — предсідник, Ф. Михайлишин — заступник, Б. Витязь і В. Яремкович — секретарі. Після того обрано комісії: мандатно-верифікаційну, номінаційну та резолюційну.

Звіти з діяльности за діловий рік здавали всі члени КК. Перший почав звітувати голова КК О. Коваль. В своєму звіті він зазначив, що якщо йдеться про реалізацію нашого основного завдання, то треба щиро сказати, що наші зусилля були заслабі, щоб осягнути якісь тривкіші і більш помітні результа-

ти. Але все ж таки маємо заслуги в тому, що нашою працею, нашою активністю зберігли і скріпили наші попередні осяги та дали основи організації Юного СУМ-у, що має прийти нам на зміну. Наш побут на чужині і наша Батьківщина ставлять перед нами вимогу репрезентувати і пропаґувати українське ім'я перед зовнішнім світом. Про це виразно говорить звернення Воюючої України, вимагаючи від української молоді і всієї еміґрації ширити правду про Україну та її боротьбу за свободу. СУМ щорічно бере участь в різних маніфестаціях та організує власні Здвиги, чим привертає на себе увагу чужинців. Через те ми добре відомі і то до тієї міри, що бельґійці вже не одноразово запрошують нас до участи в своїх маніфестаціях. СУМ в Бельґії є також в тісному контакті з іншими громадськими установами.

Із звітів членів КК СУМ-у слід занотувати, що в звітному році вибуло з рядів СУМ-у в Бельґії біля 100 осіб, виїжджаючи на еміґрацію та до Вартівничих Сотень. Таким чином стан сумівців обнизився до 300 членів.

В звіті з культурно-освітньої праці Е. Гановський відмітив, що тяглість діяльности Крайового Комітету, як також поодиноких осередків, спричинилась до того, що в нас витворився особливий стиль праці й певні традиції. Окрему увагу культурно-освітнього референта було звернено на систематичне виучування українознавства, вивчення та поглиблення знання ідеологічних основ СУМ-у і ін.

В культурно-освітній ділянці, хоч в загальному праця послабла через відплив частини активних кадрів, все таки ведено нормальну працю, відзначувано національні свята, влаштовувано імпрези та проведено два обласні свята молоді і величавий сумівський Здвиг з багатою програмою в Намюр. Два десятки сумівців склали іспити першого ступеня і склали приречення на Здвизі. Найкраще працювали осередки: Вам, Ейзден, Шарлеруа, і початково Льєж.

Відплив одної частини сумівського активу спричинив також бюджетовий недобір КК на 2.832 фр., бо з самих членських вкладок замість запланованих 18.000 приходів, вплинуло всього 14.935 фр. Очевидно, що цей стан був спричинений також послабленням обов'язковости деяких осередків. Дуже добре випала цьогорічна коляда СУМ-у, що принесла 27.185 фр.

Послаблення праці серед дорослих сумівців, а особливо їх відплив до інших країн, вдалося поповнити в цьому році молодечими кадрами — Юним СУМ-ом. В цій ділянці пророблено поважну роботу, як серед виховників так і серед юнацтва. Щоб забезпечити юнацькі Відділи відповідними виховниками, КК перевів перший курс для виховників Ю СУМ-у. В загальному відбуто 5 вишкільних днів з 25 годинами навчання. Участь в тих курсах брало 11 виховників від 9 Осередків СУМ-у. Викладачами були: о. Д. Дзвоник, пані Іванна Петрів, проф. О. Кульчицький, д-р В. Попович та пп. Г. Ощипко і Микола Когут. В цілому випущено 42 сторінки вишкільного матеріялу.

До сьогодні зорганізовано 9 Відділів ЮСУМ-у, з чого 6 активних. Разом охоплено в ряди ЮСУМ-у 160 дітей шкільного віку. Найкраще працює Відділ ЮСУМ-у Вам, де виховникові д. Закорчемному допомагають п. В. Шостаківський та о. Мітр. Прот. І. Бачинський. Далі треба

відмітити працю Відділів ЮСУМ-у Льєж, Ейзден, Вотем, а останньо Ватерсхей.

Вибраний новий склад Крайових Органів СУМ-у:

О. Коваль — Голова, М. Когут — Заступник і Керівник ЮСУМ-у, І. Левицький — Секретар і Організ. Керівник, Г. Ощипко — Культурно-Виховний Керівник, Е. Гановський — Фінансовий Керівник, Б. Витязь — Керівник Зовн. Зв'язків, Я. Петрух — Керівник Преси і Спорту, М. Корнійчук, Ф. Михайлишин і В. Яремкович — Заступники. Контрольна Комісія: д-р В. Попович — Голова, Б. Ващук і Я. Сорока — Члени. Товариський Суд: А. Гончарів — Голова, Г. Ковто і С. Бойко — Члени.

Після вибору нових Крайових Органів СУМ-у, прийнято загальні резолюції і ряд рішень стосовно дальшої праці.

Відспіванням «Не пора» закінчено VIII З'їзд СУМ-у. Кожний присутній сумівець виходив із З'їзду з ясним образом завдань і рішучою поставою до дальшої праці на обраному шляху.

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ОСЕРЕДКІВ СУМ-у ЛЬЄЖ І ВОТЕМ

Крайовий Комітет СУМ-у, в висліді здекомплетування КО Льєж і неактивности осередку Вотем, взяв ініціятиву скликання спільних Загальних Зборів обидвох осередків на неділю 20. 3. 55.

Звіти з діяльности КО Льєж були неповні, через відсутність голови і кількох членів КО, хоч в загальному робота була проведена доволі інтенсивна. Виїзд більшости сумівців до вартівничих сотень припинив ту діяльність. Осередок Вотем, хоч і доволі чисельний, не проявив належної діяльности, на що склалися різні причини. Одначе, в активи обидвох осередків треба вписати організацію відділів ЮСУМ-у, що виявили жваву діяльність. Відділ Вотем нараховує 25 дітей, а Льєж 15. В першому керує В. Назарів і Наталія Красюк, а в другому Ольга Лубська і Михайло Кузьо. Балетом провадить М. Корнійчук. При КО Льєж був активний спортовий гурток, що взяв був перше місце в відбиванці на Здвизі СУМ-у.

Тому, що не було проведено контролі діяльности обидвох КО, предсідник Зборів О. Коваль поставив внесок на умовне уділення абсолюторії уступаючим членам КО, яке ввійде в силу по переведеній провірці новою Контрольною Комісією при умові, що все знайде впорядку.

Відтак проголосовано злуку осередків Льєж і Вотем в один осередок. Новий КО вибрано в наступному складі: Осип Вархола — голова, Олекса Бабовал — заст. голови і організаційний, Іван Харів — секретар, П. Чубик — скарбник, В. Хімчак — культ.-освітній і Б. Сверид — спортовий.

Контрольна Комісія: Борачок — голова, Грет і В. Савчук — члени.

На закінчення Зборів до присутніх промовив о. капелян Д. Дзвоник, завзиваючи сумівців до християнського життя і здійснювання гасла «Бог і Батьківщина». Збори закінчено відспіванням «Не пора».

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ОСЕРЕДКУ СУМ-у ВАМ

Збори відбулися 27. 2. 55 в присутності голови КК СУМ-у О. Коваля, який керував Зборами.

Звіти уступаючого КО виявили велику активність Осеред-

ку, головно в культурно-освітній ділянці і в організації Юного СУМ-у. Всі національні роковини і свята були відмічені урочистими академіями, або святочними сходинами. Більшість членів Осередку брали участь у всіх важливіших маніфестаціях крайового порядку. Спільно з Філією УДК влаштовано Свят-Вечір, де взяло участь понад 120 осіб своїх і чужих гостей. СУМ провів коляду, що, враз і з ланкою в Помероль, дала понад 4.500 фр. доходу. На всіх 48 членів Осередку ще 10 не здали іспитів українознавства і не зложили причення. Відмічено одначе, що частина сумівців занедбується у своїх обов'язках, не приходячи на сходини і не читаючи сумівської та взагалі української преси. Мало прочитано книжок з місцевої бібліотеки. Дуже потішаючим явищем є оформлення Юного СУМ-у, який нараховує вже 37 хлопців і дівчат. За несповна півроку праці з Юним СУМ-ом відбуто 35 сходин. Діти творять окремий драматичний гурток, яким керує В. Шостаківський.

КО СУМ-у справлявся совісно зі своїх обов'язків, як щодо роботи серед членства, так і щодо звітности до КК.

Збори перевибрали на голову КО — Василя Закорчемного. До складу КО ввійшли: Ст. Бойко — секретар, Д. Лозинський — культ-освітній, Коцко — скарбник, В. Бордун — спортовий; голова Контр. Комісії: Михайло Дуда.

На закінчення Зборів винесено рішення застосувати дисциплінарні санкції супроти необов'язкових сумівців, включно до виключення з СУМ-у.

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ КО СУМ-у В ЗВАРТСБЕРГ-у

20. березня ц. р. в приміщенні місцевої домівки УДК відбулись чергові Загальні Збори. Збори відкрив голова КО д. В. Козицький привітавши представника КК, членів осередку та гостей. Збори пройшли в діловій атмосфері. Від КК СУМ-у був присутній Я. Петрух.

До складу КО СУМ-у увійшли: Василь Козицький — голова, Михайло Лупик — заступник голови і організаційний, І. Галабурда — секретар і керівник ЮСУМ-у, Михайло Корнійчук — культурно-освітній реф., Василь Куриляк — скарбник, Василь Синичак — керівник спорту. До Контрольної Комісії вибрано: Федор Мамутенко — голова, Параскевія Петрик, Володимир Козій — члени.

Після зборів відбулася проба ЮСУМ-у під проводом пані П. Галабурди. Юні сумівці приготовляються до попису, який відбудеться незабаром в новій домівці. Між іншим приготовляється інсценізація «Зустріч побратимів».

АМЕРИКА

Спілка Української Молоді Америки є однією з найчисленніших організацій не лише американського континенту, але й з-поміж інших країн українського поселення.

Можна сміливо ствердити, що колишні противники СУМ-у з різних середовищ української громади повністю скапітулювали перед розвитком і працею СУМ-у Америки. В той самий час, коли відбувся перший організаційний з'їзд СУМ-у Америки, цебто літом 1950 р., відбувся і перший організаційний з'їзд іншої організації молоді — ОДУМ, створеної в противагу

сумівському рухові. За п'ять років діяльности СУМ Америки має 35 осередків та понад 3.500 членів, а крім того здобув собі десятки тисяч приятелів і друзів серед всіх українців американського терену. За ці ж роки ОДУМ абсолютно не виявив своєї діяльности. А шкода, бо напевно молодь, яка пішла до ОДУМ-у, могла була спричинитися до ще більшого розгорнення праці, якщо б її політичні керівники не мали на меті тільки конкуренційну працю.

СУМ Америки має сьогодні свої власні кадри керівників і активу, які прибули з Німеччини, Англії, Бельґії. Має також велику матеріяльну базу. Провідний актив СУМ-у виробився у практичній роботі на досвідчених керівників, які керують працею у великих маштабах цілих стейтів. Своєю наполегливою працею СУМ Америки здобуває чимраз більше довір'я в українській спільноті. Для ширшого розгорнення праці та реалізовання всіх задумів сумівські осередки почали купувати будинки. І так, напр., у Чікаґо осередок ім. Павлушкова купив будинок за 15 тисяч долярів, у Бофало осередок ім. Лесі Українки набув будинок за 28 тисяч. Головна Управа СУМ-у Америки вирішила придбати юнацьку оселю недалеко Ню-Йорку. Знайдено відповідну місцевість, розташовану біля гір і серед лісу з річкою поблизу. Оселю куплено за 50 тисяч долярів. Таким чином сумівська молодь Америки має змогу провадити літо у своєму власному таборі, в українському оточенні та виховуватись на добрих громадян і патріотів нації.

Ось у скороченні «Звернення» ГУ СУМ Америки до громадянства в США в справі набуття сумівської оселі.

Українці й Українки!

«Американські українці можуть бути горді за своїх дітей, які можуть бути зразком фізичного й культурного виховання» — таку думку про Спілку Української Молоді Америки висловив голова Вільних Заложень Американської Преси п. Стон, ознайомившись з життям СУМА.

Про діяльність СУМА для справи визволення України найкраще промовляють телеґрами Президента США Д. Айзенгауера, які він був надіслав Першому й Третьому Здвигам СУМА, та привіти від тридцяти сенаторів і конґресменів, які отримав Третій Здвиг у 1954 році.

Це лише два приклади з багатьох осягів СУМА в ширенні правди про Україну в американському світі.

Але поза цією зовнішньою роботою в СУМА йде напружена внутрішня праця сповнена боротьби за душу й тіло української молоді, за збереження українського покоління.

Ви, Батьки й Матері, з власного досвіду знаєте, як важко на чужині виховати свою дитину в українському дусі, зберегти її для нації. Українська дітвора народжена в США в більшості вже не говорить рідною мовою, відчужується від своїх батьків, а значить і від української громади.

Спілка Української Молоді Америки, якраз пильну увагу присвячує вихованню української молоді, а зокрема цієї дітвори. Широко розгалужена сітка Осередків СУМА по цілій Америці уможливлює охопити лавами юнацтва велику кількість дітей.

Сьогодні в юнацтві СУМА нараховується біля 1 500 юнаків і юначок у віці від 6 до 18 років, серед яких багато вже наро-

джених па еміґрації. Це число постійно зростає!

Вже тепер вихованці Юної СУМА ширять правду про Україну — виступають по телевізії, на антикомуністичних конференціях американської молоді в школах.

Виховувати українську молодь на корисних і національно-свідомих українців є завданням СУМА!

В той час, коли Москва масово вивозить українську молодь в Середню Азію з метою денаціоналізувати її, ми тут у США повинні приділити максимальну увагу збереженню української молоді. **Це завдання не є лише обов'язком самих організацій молоді, але всього українського громадянства!**

У своїй виховній роботі Спілка Української Молоді Америки натрапляє на цілий ряд проблем, які без підтримки всього українського громадянства в США подолати не зможе.

Спілка Української Молоді Америки потребує власної хати — власної Оселі!

Якщо хочемо втримати нашу молодь в українському оточенні, мусимо для неї бодай у межах можливого створити такі умовини, в яких знаходиться молодь американська.

Вже три роки СУМА влаштовує в літні місяці відпочинково-вишкільні табори для молоді й доросту, але вони не є тим, чим мають бути. Бо на чужому — туди не йди, того не чіпай, там не ступай... А молодь хоче займатися спортом, розважатися, вчитися й таборувати!

Спілка Української Молоді Америки вирішила розбудувати свій власний культурно-виховний і відпочинковий центр з власним спортовим майданом, з човнами на ріці чи озері, з власною школою, з власним лісом і господарством!

Саме тепер, для її придбання, серед членства СУМА провадиться збір потрібних коштів. Для цього змобілізовані всі сумівські сили. Збірку очолюють спеціяльно покликані при Осередках Комітети Купівлі Оселі, до складу яких входять також представники Батьківських Комітетів та Виховних Рад. Збірковою акцією керує Комітет Купівлі Оселі при Головній Управі СУМА в Ню-Йорку.

Для збіркових цілей випущено спеціяльні жетони вартістю в 5, 10, 25, 50 і 100 долярів, які вручатимуться жертводавцям. Жертводавці, які складуть по 25 долярів, будуть поміщені в пропам'ятній книзі Оселі СУМА, як її фундатори, а прізвища жертводавців по 100 дол. крім запису в книзі запроєктовано вирізьбити на пропам'ятній дошці, яка буде вмурована на в'їздній брамі Оселі.

Адресуючи це звернення до українського громадянства, Спілка Української Молоді Америки певна, що серед американських українців не знайдеться таких, які б відмовили власній молоді в допомозі!

Хай збірщики СУМА будуть бажаними гістьми в кожній українській родині!

Пожертви можна також надсилати на адресу:

P. O. Box 211 Cooper Sta., New York 3, N. Y.

Деякі осередки СУМ в США змогли зорганізувати свої власні радіопередачі, програми яких є на дуже високому рівні. Також за свої власні кошти винаймали на деякий час радіоавдиції. Сумівці організують різні конференції, з'їзди, аматорські виступи, імпрези, не зупиняючись перед ніякими матеріяльними витратами. Так напр. прапороносний осередок СУМ-у ім. Лесі Українки в Бофало вирішив придбати власну

лами поповнюються М-у в США. Члени СУМ-у в одностроях на Всеамериканський СУМ-у в 1954 р.

нт із викладів для май- виховників ЮСУМ-у при ку ім. Лесі Українки в . Проф. З. Саган читає (Фото Леоніда Царика)

духову оркестру. Не маючи гроша, Управа осередку позичила 300 долярів серед свого активу і скликала 25 членів осередку на нараду. На нараді Управа подала свій плян купна інструментів, заявляючи, що має лише 300 долярів, а щоб купити інструменти на виплату, треба готівки 2.800 долярів. Голова осередку запропонував 25-ом членам принести завтра по 100 дол. кожний, щоб післязавтра мати власні інструменти. Наступного дня 22 сумівці принесли по 100 долярів. Тепер осередок має власну оркестру і своїми виступами по містах США здобув потрібні фонди на сплату інструментів. Осередок в Бофало є найактивніший і став прапороносним. Але змагання за прапор продовжується, бо й інші осередки вирішили здобути переходовий прапор.

Є дуже багато позитивів у праці осередків СУМ Америки. Бо життя в США є багате і дає змогу розгорнути всі свої сили. Але є ще багато і недоліків. До них можна зарахувати і помилки провідного активу СУМ-у. А саме: за наявности великої мережі сумівських осередків у США, стан членства в цих осередках не є ще задовільний. Пропорційно до української патріотичної громади членство СУМ-у і Юнацтва є незадовільне. На нашу думку і Головна Управа і Управи осередків СУМ-у слабо працювали на організаційному відтинку серед молоді, бо СУМ в Америці повинен подвоїти число членів. Другою непросимою помилкою провідного активу СУМ в Америці є те, що він не зумів зацікавити широкі ряди сумівців у придбанні літератури, книжок, газет, журналів. Сумівці беруть активну участь в різних імпрезах, акціях, маніфестаціях, провадять різні харитативні збірки, але замало цікавляться сумівськими виданнями. Подібне явище є і в Канаді.

Придбання домівок, оркестр, творення драматичних гуртків, хорових, спортових і інших гуртків є необхідністю в системі виховної роботи молоді, **але невільно занедбувати освітню ділянку.** А якраз в багатьох осередках СУМ-у Америки найгірше стоїть справа з придбанням виховної літератури. Прикладом може послужити хоч би кольпортажа журналу «Аванґард», або «Крил», чи книжок, які ЦК СУМ-у друкував і висилав до осередків. З прикрістю мусимо ще раз підкреслити, що сумівці, як передова наша сила, занедбали матеріяльну допомогу друкованого українського слова. Буває таке, що сумівці витрачають за один вечір десятки долярів на різні товариські забави, навіть не завжди потрібні, але купити за пів доляра журнал чи яку книжку — це вже вважають за «викинення гроша». СУМ видав книжки про голод в Україні, про колективізацію і розіслав ці книжки по осередках. Але тільки два чи три осередки придбали й розповсюдили ці книжки, безкоштовно по чужинецьких бібліотеках. А десятки осередків СУМ-у досьогодні тримають у себе нерозпечатані посилки книжок і не кольпортують.

Тому успіхи якогось осередку СУМ-у треба оцінювати не тільки по тому, що він придбав оркестру та створив самодіяльні гуртки, але в першу чергу треба брати на увагу те, як даний осередок кольпортує літературу, як він нею цікавиться та який культурний, загальноосвітній рівень мають сумівці.

Ж. В.

НАША ОСЕЛЯ

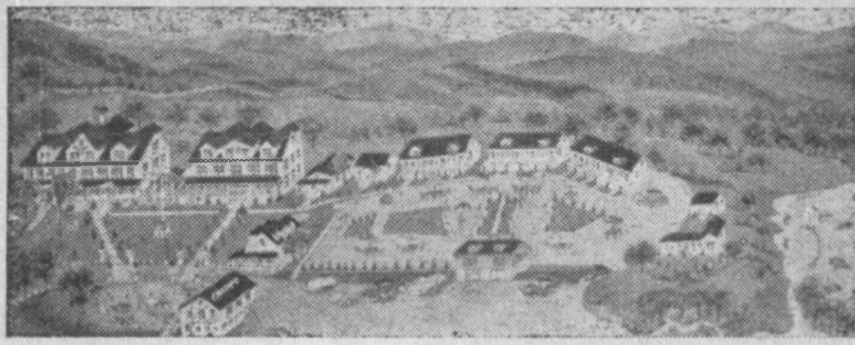

СУМ Америки придбав за 50 тисяч долярів в ц. р. цю велику Оселю для літніх таборів. Вид Оселі

З-поміж сорока об'єктів, запропонованих Головній Управі СУМА під Оселю, Комітет Купівлі Оселі зупинився на відпочинковій посілості Fountain Manor в стейті Ню-Йорк, яка віддалена на 80 миль від Ню-Йорку у північному напрямку. За вісім миль від Оселі проходить автострада ч. 17, а попри саму її браму бічна ч. 209. Посілість знаходиться в місцевості, де є безліч відпочинкових місць та таборів. В цій околиці вона є найбільшою та славиться, як одна з найкращих.

Після детального ознайомлення з посілістю членів Головної Управи СУМА та членів Комітету Купівлі Оселі, довершено її купно вартістю 50 тисяч долярів. Правну сторону купна від СУМА провадить адвокат Гаврилко.

Відтепер господарями Fountain Manor є Спілка Української Молоді Америки, про що з приємністю повідомляємо все наше членство.

Наша Оселя положена на рівній височині біля стіп гірського хребта Кетскил. Сто п'ятдесят акрів землі у формі прямокутника простягаються від дороги ч. 209 до підніжжя згаданих гір.

Найбільшою цінністю Оселі є її забудови. Основних будинків є 11. З них 2 триповерхові, 1 двоповерховий, 6 одноповерхових та касино з невеликим майданцем для танців. Триповерхові будинки з центральним огріванням придатні для вжитку також в осінні та зимові місяці. У всіх будинках є понад 80 кімнат, переважно на дві особи кожна. В кімнатах повне устаткування: ліжка, столики, комоди, шафи, люстра, матраци, подушки, простирала і т. п. При багатьох кімнатах є лазнички й душі. Велика кухня з просторою їдальнею готова для обслуги таборовиків чи відвідувачів. На її полицях гарнітур різного посуду на 200 осіб.

Є дві залі з відповідним умеблюванням, а в одній з них — кіноекран та прожектор для висвітлювання звукових фільмів. Оселя радіофікована і має безпосередній телефонний зв'язок з довколишнім світом. Вода і електрика є в кожній кім-

наті. Оселя також має власне особове авто.

Оселю куплено, як кажуть, «на ходу», включно з різним спортовим устаткуванням та спортовим знаряддям.

В напрямі гір, за милю від забудов, пливе бистра невеличка річка, що перерізує посілість. З цієї річки наповнюється водою глибоке двоакрове озеро. Вона з озера витікає в іншому кінці також в річку. Озеро придатне для купання, водного спорту та рибної ловлі.

Місцевість між забудовами та річкою гориста, поросла лісом і травою. Є сад, який потребує відновлення та фахового догляду. В багатьох місцях на поверхню землі просочується підземна вода, що свідчить про джерельну воду, яка шукає виходу в напрямі озера. Від річки до самого підніжжя гір росте густий ліс.

Зі сторони Ню-Йорку доїзд до Оселі СУМА дуже зручний. З самого міста постійно курсують автобуси, які мають зупинку біля брами Оселі. Автобус з Ню-Йорку до Оселі коштує 6 долярів і проходить віддаль за 2 год. 30 хвилин.

У цій короткій характеристиці немає змоги подати вичерпні дані про куплену Оселю СУМА, однак і цих загальних досить, щоб зорієнтуватися в її вартості і переконатися, що вона цілком відповідає тим вимогам, які ставить до Оселі Спілки Української Молоді Америки.

ОСЕРЕДОК СУМ-у В БОФАЛО

Весною 1955 відбулися 5-ті річні Загальні Збори Осередку СУМА ім. Л. Українки в Бофало.

Збори відкрив голова Анатоль Гайдар. Представники поодиноких членів і 68 членів Юного вітали Збори.

Осередок начисляє 129 дійсних членів і 68 членів Юної СУМА.

27-го червня 1954 року Осередок влаштував величаве «Свято Молоді», на яке прибули Осередки з Клівленду, Рочестеру й Сиракюз. Організовано поїздки на сумівські свята до Клівленду й Рочестеру, на зустріч українців Америки й Канади в Торонто та на 3-ий Всеамериканський Здвиг сумівської молоді в Бавнд Бруку. За звітовий час одержано 327 листів, а вислано 2.304. На терені Осередку діють гуртки самодіяльности: духова оркестра, чоловічий хор, драматичний гурток, танцювальна група, струнна оркестра й жіночий квартет. Балянс їхньої праці — 40 виступів на терені Бофало в Рочестері, Сиракюзах, Клівленді, Торонто, Сент Кетринс і на Здвизі СУМА в Бавнд Брук. Драматичний гурток поставив п'єсу І. Тобілевича «Суєта», яка пройшла з повним успіхом в Боффало, Сент Кетринс і Рочестері. При Осередку щомісяця виходила стінгазета «Наш Шлях». В зимові місяці проваджено курси українознавства. Загальний оборот Осередку виносив 30.885 долярів. Дуже рухливим був Відділ Юного СУМА «Батурин», поділений на 6 ланок. Кожна ланка провадила свої сходини раз на тиждень, за програмою, узгідненою з Виховною Радою Осередку. Виховницями в поодиноких ланках були дівчата із старшої ланки юначок. Особливим успіхом користувався танцювально-драматичний гурток Юного СУМА. Виключно силами нашого до-

росту влаштовано 15 травня 1954 року «Свято Матері», а 18 грудня виставлено дитячу п'єску «Дарунок Святого Миколая». Великою популярністю втішались наші молоденькі танцюристи. Своїми виступами перед українською, а особливо перед американською публікою здобули вони признання своїх і чужих. Не можна теж проминути згадки про літній табір Юного СУМА, де 42 юних сумівок і сумівців з Бофало і Рочестеру, таборювали два тижні над озером Онтеріо. Та найбільше призначення прислуговує відділові Юного СУМА за проведення різдвяної збірки для юних сумівців — залишенців в Німеччині й Австрії, яка принесла близько 1.300 дол.

Щоб задовольнити пекучу потребу у власному приміщенні і щоб створити нашій юносумівській молоді гідні обставини до праці, Осередок спільно з місцевим відділом ООЧСУ закупив великий, репрезентативний дім.

Кінчаються звітування й починається дискусія над звітами. Критики мало, бо, як сказав почесний голова Осередку п. проф. Саган, «праця була направду велика» і Збори одноголосно уділюють абсолюторію уступаючій Управі. Нову Управу очолює вже втретє Анатоль Гайдар, Контрольну Комісію Я. Морозевич, а Товариський Суд, друг О. Була. Загальні Збори кінчаються. Праця йде далі. Подруги і друзі сумівці, коли доля закине вас колись до Бофало, прийдіть до нас і подивіться, як працює Осередок, який вже двічі одержав переходовий прапор Головної Управи. Прийдіть і огляньте наш дім, гордість українського Бофало. В тихій, часом і незамітній праці здобуває наш Осередок щораз то більше признання серед нашого і чужого громадянства. Працею над собою для доброго імени нашої Батьківщини здобуваємо ми «собі честь, а СУМ-ові славу». **І. Ч.**

ГЕРОЯМ КРУТ

Осередок СУМА у Вашінґтоні влаштував у залі «Найтс оф фитіяс Голл» Академію в честь героїв Крут, яку відкрив керівник культурно-освітнього Відділу Управи Р. Боднар.

Американський гимн відспівала п. Віра Задоренька, а доповідь виголосив д-р М. Кушнір. У концертовій частині виступив жіночий хор Осередку СУМА з Балтимору. Під керівництвом п. Анни Стельмах хор виконав дві пісні «Спіть, хлопці, спіть» і «Заквітчали дівчатонька» та мелодеклямацію «Жертвою в бою» при фортепіяновому супроводі п. Ліди Чумак.

Академію закінчено відспіваням українського національного гимну. **Мирон Пилипець**

АМЕРИКАНЦІ ПРО ОСЕРЕДОК В ЧІКАҐО

У квітні ц. р. Осередок СУМА ім. Павлушкова в Чікаґо відвідали представники найбільшої місцевої газети «Чікаґо Сандей Трібюн». У двогодинній розмові вони цікавилися роботою Осередку і взагалі Спілкою Української Молоді Америки. Подані їм інформації і фотосвітлини, 17-го квітня ц. р. появилися в згаданій газеті. Під заголовком «Український клюб працює тут» та «Свободолюбна молодь зустрічається в ночі» подано відомості про СУМ, про сумівську молодь, яка організувалась, щоб боротись за вільну Україну, і провадить тут в Америці культурно-виховну, спортову й політичну діяльність. Інформація писана в прихильному дусі й подає ще інші подробиці про українців у Чікаґо.

КОНЦЕРТОВА ПОДОРОЖ

При Осередку СУМА в Ню-Йорку працює 6 активних гуртків: музично-вокальний, танків, імпрезовий, драматичний, спортовий і декляматорський.

Чотири перших провадять систематично працю, що у висліді дало змогу відбути успішне концертове турне по сусідніх Осередках у містах Бруклин, Йонкерс, Джерзі Сити, Бріджпорт та Алентавн. Своїми виступами концертова група здобула собі щирі симпатії збоку українських відвідувачів, які нагороджували їх гарячими оплесками та квітами. Успіх цих концертів треба завдячувати терпеливій і наполегливій праці дириґента музично-вокального ансамблю п. інж. Степанька.

Ініціятива та щира праця в підготовці до цих концертів належить П. Поповичу, членові Головної Управи та керівникові музично-вокального ансамблю, О. Ґензі культ-освітньому керівникові Управи Осередку, П. Шкафаровському керівникові драматичного гуртка, та адміністраторові М. Дячишину.

Концертова група провадить далі підготовку для пізніших поїздок, а музично-вокальний ансамбль плянує в найкоротшому часі «накрутити» кілька патефонних платівок.

І. Ю.

КАНАДА

Спілка Української Молоді в Канаді закріплює свою працю реальними ділами. За останні роки СУМ у Канаді спромігся придбати власними силами п'ять сумівських будинків і оселю «Веселка». Цим способом створено тверду матеріяльну базу для розгортання дальшої праці. Ці осяги доказують також, що СУМ у Канаді є реальною, передовою силою нашого суспільства, а не паперова організація молоді (а такі є в Канаді).

Число членів СУМ-у щороку збільшується, як також зростають ряди доросту, які в майбутньому поповнять кадри старших. Крайовий Комітет СУМ-у в Канаді тісно співпрацює з ЦК СУМ-у і це повинно бути зразком для інших Крайових Комітетів.

У квітні ц. р. КК СУМ-у розпочав акцію підготовки до відбуття літніх виховних таборів для доросту, де діти мали б змогу бодай раз у рік провести деякий вільний час серед рідного українського оточення. З метою створення цих таборів КК СУМ-у в Канаді проголосив у пресі і по радіо «Тиждень Юного Сумівця», який тривав від 17 по 24 квітня. Також надруковано спеціяльне звернення до українського громадянства і заклик до всіх членів СУМ-у допомогти матеріяльно і морально в цій важливій справі. КК СУМ-у у своєму «Зверненні до українського громадянства» пише так:

«Виховання молодого українського покоління у повсякчасній вірності українській визвольній ідеї належить сьогодні до першочергових завдань нашої спільноти. У боротьбі за душу української дитини з темними силами розкладової вулиці ми зможемо перемогти тільки за умови максимального напруження творчих сил нашої спільноти. . .»

Крім звернення і закликів, на сторінці «Трибуна Сумівця» при тижневику «Гомін України» з

9. квітня ц. р. уміщено статтю одного з керівників СУМ-у у Канаді — В. Кушмелина — під заг.: «Не легковажмо дійсности». Друг Кушмелин пише, що українська еміґрація на терені Канади має багато даних на те, щоб не повторювати помилок наших попередників. Однією з таких помилок є наше ставлення до проблеми молоді. Автор розглядає цю проблему та закінчує статтю плянами створення цього року виховних таборів на терені Канади.

Для кращого заактивізування і охоплення нашої молоді у Канаді Центральний Комітет вирішив відбути у серпні ц. р. 5-ий Світовий Конґрес Спілки Української Молоді якраз на терені Канади. Краєвий Комітет СУМ-у, як господар канадійського терену, активно включився в підготовку до відбуття конґресу.

П. Ж-ко

ВЕЛИКЕ СВЯТО ОШАВИ (ОНТ.)

В неділю 24. 4. врочисто посвячено новозбудований дім ЛВУ та СУМ-у.

У святі взяли участь численні гості, а в тім домініяльні посли, посадник міста і члени міської ради, голови ГУ ЛВУ та КК СУМ-у, священики і представники церковних громад і делеґати товариств Торонта, Ошави, Гамільтону, Велланду, Кінґстону, Ст. Кетеринс і Ніяґара Фолс. Щиросердечно і дружньо вітали всі ініціяторів побудови дому «Дніпро» та членство Відділу ЛВУ та О. СУМ-у, що підтримали і допомогли завершити підняте діло.

АРҐЕНТІНА

Річні Збори СУМ-у при Т-ві «Просвіта» в Буенос-Айресі, Арґентіна, відбулись 20. 2. ц. р. з участю делеґатів СУМ-у і запрошених гостей. Після відчитання протоколу присутні вислухали звіт голови СУМ-у Ярослава Кубина про працю СУМ-у на терені Арґентіни за 1954 рік. Звіт виявив, що праця сумівців була трохи занепала як в освітньо-виховній, так і в громадській ділянках. Причиною цього занепаду було в первідбулась дуже жвава дискусія над плянами праці СУМ-у, в

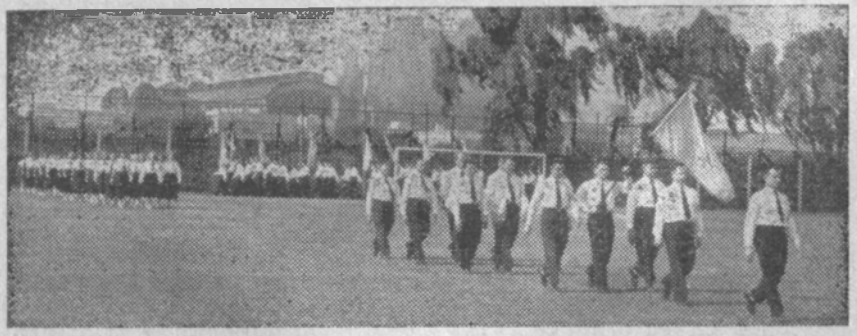

Колони СУМ-у виходять з прапорами на площу для посвячення прапорів в Буенос-Айресі (Арґентіна)

якій присвячено головну увагу справі Юного СУМ-у, доросту та шкільництва. Новий голова М. Рокуш ствердив, що найважливішу проблему української еміґрації, а саме: справу молоді занедбано. З роками старше громадянство стає пасивне або відходить від громадської праці. Немає кому його заступити. Не буде навіть кому заповнити збудовані нашою шу чергу будова репрезентативного будинку централі «Просвіти», в якій сумівці брали чинну участь.

Після дискусії та вислову абсолюторії уступаючій управі, вибрано нову управу в складі: Михайло Рокуш — голова, Ярослав Кубин — заступник, Василь Ващенко — секретар, Василь Качур — заступник, Лев Ришавий — культ-освітній керівник, Михайло Бернацький — заступник, Петро Ваєнко — скарбник. Доручено новій управі добрати собі організаційного керівника та керівника жіночого відділу. Під кінець зборів громадою доми, як, напр., дім «Просвіти».

Можна сподіватися, що слова М. Рокуша стануть напрямною цьогорічної праці сумівців Арґентіни і вони всі, разом з своєю управою, докладуть сил і жертвенності для переведення в дію намічений плян.

Немає сумніву, що ЦК СУМ-у і інші Крайові Комітети по всіх країнах нашого поселення, як у минулому, так і надалі, будуть допомагати відповідною виховною літературою сумівцям в Арґентіні бути в передових лавах для добра українського народу.

ПАРАҐВАЙ

В попередньому числі журналу ми подавали інформацію про діяльність СУМ-у в Параґваї за 1954 р. Тепер хочемо додатково поінформувати наших читачів про велику патріотичну роботу СУМ-у в цій заморській країні.

В минулому році сумівці разом з Т-вом «Просвіта» ведуть боротьбу з російськими провокаціями. Вони опротестували статтю, яка появилась на сторінках російського часопису «Вєстнік Бразилии» під заголовком — «Русскими глазами Енкарнасіон и русские колонии». В тій статті подавалось неправдиві інформації, що в Енкарнасіоні, Кармені, Сандові, Капітан Міранда, Уру-Сапукай населення переважно «русское» та «русские с Галиции», а як коли зустрічаються такі, що себе називають українцями, то це комуністи. На таку провокацію українці відповіли масовими виступами.

Щоб ще ясніше виказати українське обличчя мешканців Параґваю, «Просвіта» разом з СУМ-ом узяли активну участь у святкуванні державної Самостійности Параґваю.

Перший раз організованою колонією ішли вулицями українці під своїм синьо-жовтим прапором на чолі з сумівською духовою оркестрою.

Параґвайські суспільні і адміністративно-політичні чинники, духівництво і публіка захоплено вітали невідомих для більшости їх наш прапор-символ маєстату Української Вільної Держави.

Після цієї української акції в параґвайській пресі появились інформативні статті про українську проблему та про різницю між українцями і «русо», а серед населення пройшла

хвиля розмов на цю «тему дня».

Т-во «Просвіта» і КК СУМ в Параґваї так само провели відзначення 300-ліття боротьби України проти Москви. В культурно-освітній ділянці Централя Т-ва «Просвіти» і Крайовий Комітет СУМ-у виготовили і виголосили за одно півріччя 8 доповідей на такі теми:

«Різдво Христове і наше почуття до Рідного Краю», «Гетьман Богдан Хмельницький і його значення», «Тарас Шевченко і його значення», «Визвольна боротьба Карпатської України», «Тарас Шевченко — просвітянин», «Карпатська Січ», «Неправда совєтів про Переяславську угоду», «300-ліття боротьби україни проти Москви».

Крім того силами Т-ва «Просвіти» і сумівців були дані такі імпрези:

Дитяча вистава «Весела Новина» на українське Різдво Христове з колядниками. Учасниками були діти, що виступали перший раз. Це виконувалось на сцені або під ялинкою.

«Тарас Бульба» — історична п'єса. Поставив її гурток осередку СУМ-у разом з Т-вом «Просвіта». Після вистави була забава з оркестрою з кол. Богданівка. Адміністратором імпрези був голова осередку Іл. Воробей. Постійним конферансьє-перекладачем для параґвайських гостей при всіх імпрезах була Ніна Воробеївна.

Весела вистава — «Турецькі старости». Поставив її театральний гурток філії й осередку СУМ-у з кол. Тарасівка, під орудою Н. Романюка. Після вистави була забава з участю другої оркестри сумівського осередку з кол. Сандова під кер. Ю. Герасимчука.

Вистава траґедії «Брат на брата» театрального гуртка філії і осередку СУМ-у з колонії Богданівка під орудою О. Мартинюка.

Академія на спогад 15-ліття повстання Карпатської України. Доповідь зробив інж. А. Кущинський. Художню частину виконували сумівці.

Отже, за півріччя 1955 р. разом виголошено 8 рефератів та 7 імпрез. Беручи до уваги умови праці в цій країні, СУМ разом з Т-вом «Просвіта» виконує свої обов'язки для нашої української справи з честю.

Сумівська оркестра при Осередку СУМ-у ім. Т. Чупринки в Мелборні (Австралія) виступає в Українському Народньому Домі

АВСТРАЛІЯ

Голова Крайового Комітету СУМ-у друг О. Матяш і секретар В. Пундак, разом з іншими членами, активно взялися за розбудову сумівського життя в цій заморській, екзотичній країні. З пересланих звітів і матеріялів до ЦК СУМ-у наглядно видно, що нарешті вибрано надійних керівників, які своєю жертвенністю і відповідальністю зуміють перебороти ті труднощі, які стали через помилки попередників.

Крайовий Комітет пляново видає циклостилем журнал «Промінь», в якому порушено ряд проблем у виховній роботі СУМ-у в Австралії. Приступлено до організації юнацьких відділів СУМ-у. Перебудовуються форми й методи роботи осередків. СУМ в Австралії включився в акцію збірки на пресфонд «Аванґард» та провадить річну передплату. Крайовий Комітет переслав позичку до ЦК СУМ-у розміром 79 фунтів і 13 шілінґів для покриття боргів за журнал.

В черговому числі ми присвятимо більше місця СУМ-у в Австралії.

ФРАНЦІЯ

Комітет Европейського Здвигу СУМ-у повідомляє сумівську молодь і все громадянство в Европі, що 2 і 3 липня 1955 р. в Парижі відбудеться Здвиг під загальним гаслом:

«УКРАЇНА 1 000 ЛІТ НА СЛУЖБІ ХРИСТОВІ»

В програмі Здвигу:

2. 7. **Відзначення 30-их роковин оснування СВУ-СУМ:** збірка на площі, привіти, промови; спортові та вокально-хореографічні пописи.

3. 7. **Відзначення 1 000-ліття Християнської України:** Служби Божі, святочна Академія з доповіддю й вокально-музичною програмою.

Того ж дня вечором, від'їзд українського паломництва до Люрду, під протекторатом Їх Ексц. Кир Івана Бучка. Вечором 7. 7. поворот з Люрду, а 8. 7. оглядини Парижу та поворот домів.

Комітет Европейського Здвигу закликає до масової організованої участи в цих важливих святкуваннях. Всіх заінтересованих просимо звертатися із зголошеннями до місцевих клітин СУМ-у, а де таких немає — до українських душпастирів.

Впреп. і Всч. Духівництво прохаємо піддержати нашу акцію, закликаючи вірних до участи в Здвизі і в Паломництві. Всі зголошення спрямовувати до КО, або КК СУМ-у. Остання дата вписуу 18 травня ц. р.

Кошти перебування й прохарчування від 2. 7. до 8. 7. включно з поїздом з Парижу до Люрду і назад до Парижу виносять рівновартість 36 дол. Без поїздки до Люрду — окрема тарифа. Кошти подорожі з окремих країн до Парижу і назад подадуть КК СУМ-у на місцях. При вписі належить скласти рівновартість 10 дол., як завдаток.

Всі на Здвиг!

За Діловий Комітет Европейського Здвигу:

О. Коваль	**В. Косик**	**О. Хамуляк**
Голова	Заст. Голови	Секретар

29-го травня ц. р. відбувся 5-й Крайовий З'їзд СУМ-у в Франції при участі делеґатів від осередків та прихильників СУМ-у.

На З'їзді обрано Крайовий Комітет в такому складі: П. Ванаш — голова, О. Форсік — заступник голови, Дарія Мельникович — секретар, Марія Феник — керівник ЮСУМ-у, П. Зелений — скарбник, Тамара Грицюк — член.

Контрольна Комісія: І. Свідерський — голова, Г. Масюк і О. Кузьма — члени.

Новообраному Крайовому Комітетові бажаємо успіхів в розбудові СУМ-у в Франції.

6. січня 1955 р. організовано Осередок СУМ-у в Фрікур (Франція) Учасники свята Ялинки

ЛІТНІ ТАБОРИ

Крайовий Комітет СУМ-у в Німеччині активно включився в підготовку влаштування літнього табору для юнацтва в липні м-ці. Табір буде в добрій околиці Шонґав, 80 кілометрів від Мюнхену.

Крайовий Комітет СУМ-у в Англії так само приступив до підготовки відбуття таборів в інвалідській Оселі. Цей табір буде організований разом з СУБ-ом.

Крайовий Комітет СУМ-у в Канаді і Головна Управа СУМ-у в США, маючи власні Оселі, плянують цього літа організовано відбути літні табори щоб якнайбільше охопити дітей відпочинком.

Підготовані на курсах частину виховників для юнацтва, вироблено програми занять в таборах та створено фонд на покриття витрат.

З листів до ЦК СУМ-у:

ЛИСТ ПРОФ. Г. ВАЩЕНКА ДО ЦК СУМ-у

Від Редакції:

Тому, що деякі ворожо наставлені проти СУМ-у політичні середовища намагаються очорнити і нашого проф. Г. Ващенка за те, що він, мовляв, співпрацює з Інститутом, нижче подаємо лист проф. Г. Ващенка до ЦК, в якому вияснюється, що шановний Професор не співпрацює з Інститутом, а присвятив себе для роботи з СУМ.

«Приблизно 8 місяців тому, як і інші українські науковці, я згодився на співпрацю з Інститутом по вивченню історії і культури СССР. Не посідаючи в інституті якоїсь посади, я подав до українського збірника статті, в яких проводив українську і антикомуністичну лінію.

В середині квітня ц. р. Інститут призначив мені стипендію для написання праці на тему: «Комуністична мораль, як одна з основ внутрішньої політики СССР».

Але я вирішив відмовитись і від стипендії, і від подальшої співпраці з інститутом, а присвятити всі свої сили для праці на користь української молоді.

Проф. Г. Ващенко

Мюнхен, 22. 4. 1955 р.»

До

Центрального Комітету СУМ-у

Вельмишановні Друзі!

У зв'язку з тим, що США має прийняти понад 200 тисяч нових еміґрантів з Европи, всі переселенчі організації всіх національностей ведуть тут наполегливу акцію, щоб якнайбільше взяти своїх до Америки.

Багато робить і наш ЗУАДК у тому напрямі, однак, та праця абсолютно не є поставлена так, якою б вона повинна бути. Наприклад: минулого переселенчого сезону, в 1950-52 роках, ЗУАДК мав можливість вислати безіменні ашуранси і вислав таких ашурансів дуже багато, але з тих вільних ашурансів використали чомусь частина таких, які приїхали сюди і пішли до російської церкви та повписувались до федералістів.

Коли ми поцікавились, хто таких запровадив, то виявилось, що вони приїхали на вільні ЗУАДКівські ашуранси.

Тому звертаюся до Вас з проханням, щоб Ви якнайскорше прислали нам список осіб, самітних чи сімейних, які бажають виїхати до США. Потрібно подати їх адресу, дати народження і теперішню адресу та фах з 21-го року.

Ви подасте список людей, яких варто їм допомогти і які не підуть до табору наших ворогів, а стануть прихильниками визвольного українського руху. СУМівці в США можуть багато в цьому допомогти для переїзду наших рідних.

Я сам можу вже тепер вислати ашурансів на 5 родин і 2-х самітних.

Честь України — Готов Боронити!

Ваш член **Осип Петрович**, Філядельфія

СПІЛЬНО СТВОРИМО СВІЙ «ФОНД ЮНАЦТВА СУМ-у»

Центральний Комітет СУМ-у закликає цим шляхом всіх сумівців, прихильників СУМ-у прийти на допомогу для влаштування літніх таборів для доросту СУМ-у в Европі та для видання відповідної літератури.

Закликаємо всіх, кому дорога доля нашої молоді, доросту на чужині, допомогти створити цей фонд на такі конче потрібні цілі. Всі пожертви надсилати на таку адресу:

(SUM) Konto Nr.: 52523
Süddeutsche Bank AG
Filiale München

ПОЖЕРТВИ НА «ФОНД ЮСУМ-у»

Осередок СУМ-у в Гартфорді (США)

Збірщик: Андрій Сематчин. 5 дол.: І. Заставський; 3 дол.: П. Колінський; по 2 дол.: Т. Мельник, Г. Марич, С. Підяк, В. Грунтовський, М. Козовик, А. Наконечний, З. Зелес, С. Мокрицький, В. Процик, М. Грисяк; по 1 дол.: Я. Ростянецький, І. Назарчук, Т. Боднар, Г. Сович, С. Козій, Катерина Козій, П. Вічковський, В. Іванців, В. Голота, Л. Коваль, С. Стефан, С. Хоптій, М. Іванів.

Збірщик: М. Кравець. По 2 дол.: М. Кравець, О. Регадун, П. Шогай, Г. Шеремета, С. Рогатинський, Ф. Кошсюк; по 1 дол.: В. Левський, П. Дутка, К. Кащенець, В. Дутка, Я. Ткачук, Я. Кецко. Разом переслано до ЦК СУМ-у — 62 дол.

Осередок СУМ-у в Клівленді (США) для літнього табору — 20 дол.

Пожертви сумівців з Бельґії на літній юнацький табір в **Німеччині.**

100 б. фр.: Гадада Петро; по 50 б. фр.: Кокалюк Мирон, Іванюк Василь, Лесик Теодор, Іванів Василь, Шкутяк Степан, Шкутяк Анна, Корнійчук Михайло, Галабурда Іван, Кравчук Михайло, Прокопець Володимир, Свірський Іван, Гусак Василь, Гайдамака Кирило.

Осередок СУМ-у ім. М. Павлушкова в Чікаґо (США) з акції «сумівець — сумівцеві» — 70 дол.

Сумівці в Українських Вартівничих Сотнях (Німеччина) переводять поміж своїми друзями збірку на влаштування літнього табору ЮСУМ-у в Німеччині.

Перед Великоднем ц. р. Крайовий Комітет СУМ-у в Німеччині звернувся із закликом до сумівців, які працюють в УВС перевести поміж собою та прихильниками СУМ-у грошеву збірку на «фонд літнього табору ЮСУМ-у».

Своїми щедрими пожертвами наші друзі доказали, що їм не є байдужою справа літнього табору ЮСУМ-у, а в парі з тим виховання доросту СУМ-у в Німеччині.

Нижче поміщуємо наших перших жертводавців.

Збірщик: **І. Гаврило,** Зеннеляґер, МСО. Пожертви зложили в нм.: Ю. Ольшеницький — 8.25; по 5 нм.: А. Горбань, І. Гаврило, Я. Кардаш, Левко, Д. Коваль, Кукляк; М. Попович — 4 нм.; по 2 нм.: В. Гомзяк, Чапран, Педосий, Стецко, Мельниченко, Глушак; по 1 нм.: П. Стецуляк, І. Шевчук, Олійник, А. Набільський, Климко, Шеремета, Галімон; по 0.50 нм.: Горошанський, Морозовський. **Ґазом 62,25 нм.**

Збірщик: **Степан Лико,** Герфорд, МСО. Пожертви зложили в нм.: по 5 нм.: А. Серединський, С. Лико, Л. Сомотницький;

по 3 нм.: Ф. Яковенко, І. Стадник, Ю. Кічерек, П. Костів; по 2 нм.: М. Кловак, М. Лишик, Гр. Іщенко, І. Яблінський, М. Симчук, О. Васильків; по 1 нм.: Гр. Никольський, В. Єнко, М. Стадницький, В. Кравчук, В. Суханов, Я. Урубик, І. Войтович, В. Костів, В. Вишневський. К. Федоровський, П. Сойма, М. Ясеницький, І. Пуківський. **Разом 52 нм.**

М. Пільчак, Гамбурґ — 5 нм.

Всім жертводавцям складаємо щиру подяку і рівночасно закликаємо наших заокеанських друзів допомогти Крайовому Комітетові СУМ-у в Німеччині успішно влаштувати табір для доросту СУМ-у.

(Дальший список жертводавців в наступному числі).

Крайовий Комітет
Спілки Української Молоді
в Німеччині

ПОЖЕРТВИ

Осередок СУМ-у в Ляшіні (Канада) переслав до каси ЦК СУМ-у для хворих сумівців і потребуючих — 60 дол.

НА ПРЕСОВИЙ ФОНД «АВАНҐАРД»

АНГЛІЯ

Осередок СУМ-у в Мідлетоні: Збірщик: **С. Банак.** По 5 ш.: Г. Марків, Д. Шутак; по 3 ш.: І. Дудин, М. Широкий; по 2/6 ш.: В. Легкий, В. Клюкович, І. Лихолат, Г. Смик, П. Тимчишин, І. Сидорський, Г. Дяків, І. Середа, С. Банак; по 2 ш.: І. Кулик, Г. Павлишин, П. Максимчук, В. Хиревич, В. Швед, І. Стефанюк, М. Ярема, Т. Гундертайло, Л. Лотоцький; по 1/6 ш.: І. Возняк, К. Бабій; по 1 ш.: Р. Матійцьо, С. Бряч.

Осередок СУМ-у ч. 10 в Ню Ґейт Стріт. Збірщик: **В. Воронович.** 10 ш.: Васильків; по 5 ш.: В. Воронович, Толочкевич, Зарицький, Кузів, Формазюк, Назаревич; 4 ш.: М. Фреїв; 3 ш.: І. Тіжбор; по 2/6 ш.: В. Мацьків, М. Шеретюк, Б. Хамицький, А. Василів, С. Устянівський, І. Пелих, З. Венців, С. Цюник, М. Зарицький, Ю. Катамай; 2 ш.: І. Слюсарчук, В. Василів, М. Матиїшин.

Осередок СУМ-у в Сток-он-Трент. По 10 ш.: І. Прокопів, Т. Юрків; по 5 ш.: О. Романів, О. Ярецький, В. Коваль; 4/6 ш.: С. Луцишин; 3 ш.: Г. Сачак; 2/6 ш.: Е. Ільчишин, В. Винник О. Марковський; по 2 ш.: Р. Грибовський, М. Стрілецький; І. Чопей не вписана сума.

Осередок СУМ-у ім. Павлушкова в Лондоні. Ланка ч. 1. Збірщик В. Мельник. Жертвували: по 10 ш.: Й. Житняк, М. Колесар; С. Дорош — 8 ш.; М. Маріяш — 6 ш.; по 5 ш.: І. Владика, І. Дем'янчук, В. Масник, М. Перепівка, П. Липка, А. Яцишин, Г. Приндик, П. Рафалюк, Соколовський, Ю. Микитин, В. Ґой, Головачук, Бондеровський, І. Проць, Терлецький, Д. Панчишин, С. Макар, Боднарчук, М. Смерека, І. Субібрич; (підпис нечиткий) — 4 ш.; по 3 ш.: В. Гірщак, С. Ємець; по 2/6 ш : П. Корнило, Ю. Волос, В. Красицький, Бовтач, Чуправський, Бобиляк, М. Вацюк, В. Гавдан, А. Щур; по 2 ш.: Пасіка, В. Мельник, М. Шашко, Зварич, Трач; по 1 ш.: Калатало, Т. Качак, Гузар, Шагай, В. Гладенький, С. Гордій, І. Мельник, Босакевич.

Осередок СУМ-у в Ковентри. Збірщик І. Максимів. Жертвува-

ли: В. Федак — 1 ф.; В. Ванчарський — 18 ш.; по 10 ш.: С. Скалецький, Л. Демчук, Ф. Гишка; В. Скалецький — 8 ш.; по 5 ш.: М. Мороз, Фіялкович, І. Гуцуляк, В. Сметанюк, О. Костів, О. Красій, М. Кундеревич, І. Максимів, М. Мельничук; В. Тимінський — 3 ш.; по 2/6 ш.: Л. Пліш, М. Веселівський, І. Білик, Я. Масляк, П. Ватраль, С. Ярчак, Т. Танасійчук, М. Костюк, В. Каліцун, М. Качан, С. Танчак, О. Бельох, Ю. Собків, Г. Ішановський, І. Гладан, М. Марчук, М. Береза, В. Шостак, І. Лещишин, Б. Хонюк, М. Меленів, С. Фещук, В. Пузяк, М. Лесів, Т. Дражньовський; по 2 ш.: В. Ґінда, О. Тимочко, М. Космірак, В. Скочинець, С. Лужняк, О. Яковина, Т. Лихович, В. Гунька, Т. Левицький, П. Сович, І. Депутат, О. Микицей, П. Дюк.

Осередок СУМ-у в Редінґу. Збірщики: В. Зварич, П. Папроцький. Жертвували: П. Папроцький — 10 ш.; В. Цицак — 4 ш.; Ю. Ониськів — 3 ш.; по 2/6 ш.: Т. Пелех, Г. Малик, В. Васильків, Я. Панас, Ф. Кузишин, Т. Назаревич, А. Дронь, Ф. Кунічек, В. Андрієчко, І. Чемерис, Т. Гибала, В. Зварич, Ю. Януш, О. Солоницький, Д. Гаврилишин, М. Телюк, М. Пастух, М. Сенчук; по 2 ш.: А. Золотоцкий, С. Нич, Ю. Пігарчук, Е. Паламарчук, Ф. Надвірний, Б. Кузь; 1 ш.: В. Слободян.

Осередок СУМ-у в Гуддерсфільд. Збірщик М. Мусіонович. Жертвували: В. Громяк — 10 ш.; по 5 ш.: М. Білас, В. Красовський, І. Маркович, В. Симиньчук, М. Черниґа; М. Комарницький — 4 ш.; М. Мусянович — 3/6 ш.; по 3 ш.: Д. Гриндій, М. Сливканин; по 2/6 ш.: М. Шурпета, П. Пона, М. Птиця, М. Сатур, І. Фальош, І. Лобас, П. Мандрик, О. Наконечний, В. Чайківський, С. Климчак, І. Пивоварчук; по 2 ш.: І. Утінкевич, І. Гащен, Б. Драпан, Б. Паньків, М. Шкіра, Б. Шпак, О. Радомський, Б. Кармазин, В. Радик; по 1 ш.: С. Бобин, І. Срочиляк, Т. Кобилянський, П. Буцан, М. Федюк, І. Денеґа.

Осередок СУМ-у в Бедфорді. Жертвували: по 5 ш.: В. Гуменюк, М. Прихідний, В. Яцюк, Мороз, С. Васієнко, В. Штаґрит, В. Петришин, В. Грамяк, Д. Павлишин, М. Мадилюс; по 3 ш.: Л. Коваль, Ф. Чіх, М. Баран; по 2/6 ш.: А. Плювак, Р. Стрільчик, І. Пітух, В. Іванів, М. Сенюта, В. Ганчар, Р. Кулинич, М. Околович, І. Цап, Г. Підлеський, І. Пудилик, І. Медвідь; по 2 ш.: Б. Лазар, М. Прокіпчук, М. Жулинський, В. Мороз, В. Галось, М. Слободян, Фальців, І. Калетан, Г. Сова, В. Гуцул, А. Питльований.

Осередок СУМ-у в Левтоні. П. Балицький — 5 ш.; по 4 ш.: П. Дацьків, І. Семкович; М. Думний — 3/6 ш.; по 2/6 ш.: П. Баран, П. Ливицький, А. Пика, П. Дацьків, В. Бабенець, І. Зваринчук, В. Данило, М. Дрофяк, В. Флюнт; по 2 ш.: П. Казан, І. Гриськів, С. Іванчук.

Осередок СУМ-у Дурклей. По 5 ш.: Т. Павлишин, О. Зунько; по 2/6 ш.: В. Дідоха, Б. Пришляк, М. Чорній, Ік... (нечитко).

Осередок СУМ-у в Брадфорді. Збірщик М. Аннюк. По 10 ш.: М. Аннюк, Д. Дутка, Д. Тимчишин; по 5 ш.: П. Боцій, В. Голиш, В. Охрін; І. Здолини — 4 ш.; по 3 ш.: А. Малярський, П. Позиняк; по 2/6 ш.: П. Татарин, І. Білущак, С. Солодуха, М. Галас, М. Замулінський, Г. Мильничайко, М. Данилко, Т. Хомишак, М. Подорожній, О. Дикий, М. Дідух, В. Кашевка, Д. Іваницький; по 2 ш.: П. Василик, М. Федоришин, Т. Віховський, П. Кавенський, П. Дзвіник, Ф. Скрипочка, П. Грона, Д. Андрийчук, В. Пілюс; по 1 ш.: Г. Машталір, М. Яблонський.

Збірщик Д. Василик. По 10 ш.: Д. Василик, М. Маркович; М. Поворозник — 5 ш.; по 4 ш.: В. Капустянський, І. Баранич; П. Фучко — 3/6 ш.; по 2/6 ш.: В. Фіняк, М. Попович, В. Наконечний, М. Муха, С. Чучман, В. Гаврилюк, С. Степовий, М. Рокуш, А. Скалицький, О. Пятниківський, М. Дзьомбак, П. Луцишин, М. Веримяненко, П. Малицький; по 2 ш.: М. Іванів, В. Василишин, М. Сливка, В. Рибчин; А. Василик 1 ш.

Збірщик П. Гудяк. По 5 ш.: П. Гудяк, В. Буняк, Б. Луців, О. Журак, Г. Керничний; М. Яблонський — 4 ш.; М. Панс — 3 ш.; М. Мандик — 2/6 ш.; по 2 ш.: М. Іванців, Т. Олеськів; Т. Скочиліс — 1/6 ш.

Комітет Осередку СУМ-у в Брадфорді з своєї каси пожертвував на Прес-Фонд «Аванґарду» — 5 фунтів.

КАНАДА

Осередок СУМ-у в Монтреалі. Збірщик В. Синчишин. Жертвували: М. Сунак — 3 дол.; по 2 дол.: С. Шеливило, Д. Попович, Д. Ковальчик; по 1 дол.: Кардаш, І. Романів М. Дивіняк, О. Нищет, Я. Цупер, В. Антонів, Буцяк, Манастирський, П. Оривський, П. Кінах, І. Кульчицький, П. Семенюк, Слободян, Г. Швець, М. Мисак, О. Грицик, В. Блищак, С. Лабовка, Т. Цвик, В. Сенчишин, А. Доманчук, П. Дубас, І. Гольдерберг, В. Білик, М. Безпольок, К. П. (нечитко), П. Стець, О. Судонляк; по 0,50 дол.: Ястриминський, І. Жовкевич, Д. Гринк, К. Шустер, М. Питула, В. Ч. (нечитко), П. Цінцірук.

Осередок СУМ-у в Ванкувері. Жертвували: по 1 дол.: С. Мащак, К. Козій, М. Чуйко, В. Лабай, І. Король; по 0,50 дол.: Лоєківський, Пороговський, І. Рано.

АМЕРИКА

Осередок СУМ-у в Балтіморе. Збірщик Т. Царик. Жертвували: по 1 дол.: О. Кобрин, Н. Б. В, З. Ґай, Поліщук, А. Ціздин, А. Фет. М. Г. В.; по 0,50 дол.: Войтович, Яремко, І. Кицак, П. Зозуляк, Грицьківський, П. Цапок, (Нечитко), В. Стельмах, М. Вацлавів, В. Верний, Б. Мельник, Т. Царик, В. Тимюк; по 0,25 дол.: Івашко, О. Дуда.

Осередок СУМ-у ім. ген. Мирона Тарнавського в Пасейку — 50 дол.

Осередок СУМ-у ім. Київ в Детройті — 26 дол.

Осередок СУМ-у ім. Богуна в Чікаґо — 10 дол.

Т. Іванів — 1 дол.; П. Шумський — 2 дол.

*

З нагоди хрещення сина Ігора в п-ва Перегінців, у Торонті — Канада, склали 6 долярів.

Всім збірщикам і жертводавцям щиро дякує

В-во «Аванґард»

ОГОЛОШЕННЯ

Можуть одержати ашуранс до Америки: жінка з дитиною і панна до 30 літ, пристійна, чесна, інтеліґентна, яка хоче працювати.

Зголошуватись на адресу: *Iwan Dziwak, 847 N. 26 St., Philadelphia 30, Pa, U.S.A.*

По узгідненню з ЦК СУМ-у, в Бельгії Крайовий Комітет виготував сумівські нагрудні емблеми для старших і доросту СУМ-у. Емблеми виготовлені з пластмаси. Ціна одної штуки 0.60 пф. або 15 центів. Замовлення надсилати на адресу КК СУМ-у в Бельгії.

«ЮНІ ДРУЗІ» — журнал для українських дітей. Видає СУБ. Рекомендуємо всім Осередкам СУМ-у придбати цей журнал для дітей.

Ціна окремого числа:
в Англії — 2 ш.
в Бельгії — 10 фр.
в Німеччині — 1 нм.
в США і Канаді — 30 центів.

Замовлення надсилати:
„YUNI DRUZI“,
49 Linden Gardens, London, W. 2,
Great Britain

*

Вийшла з друку цінна документальна книжка англійською мовою Олекси Калиника:

«КОМУНІЗМ — ВОРОГ ЛЮДСТВА»

Видання Спілки Української Молоді. Книга має 16 розділів з таємними совєтськими документами, які розкривають перед цілим світом злочинні методи російсько-комуністичного окупанта в Україні.

В книзі вміщено, крім документів, 11 світлин та 33 фотокопії таємних документів, на доброму білому папері.

Хто не словом, а ділом хоче здобути прихильників української визвольної справи, той придбає книжку і поширить її серед чужинців для розкриття суті Москви.

Ціна книжки в США і Канаді — 1 дол., в Англії — 5 ш., в Австралії — 7 ш., в Німеччині — 4 нм.

УВАГА! УВАГА!

Чи Ви вже набули нову книгу д-ра Д. Донцова п. н.:

«МОСКОВСЬКА ОТРУТА«?

Спішіть набути по замовленню, бо вона не подається до книгарень. Ця книга, яка має 34 розділи і написана емоційним стилем, із геніяльною прозорливістю вказує бойові визвольні шляхи в майбутнє: як зламати, вбити паразитарну Московщину і виборoти Українську Самостійну Соборну Державу.

Книгу видала Крайова Управа Спілки Визволення України в Канаді на доброму білому папері і з чудовою віньєтою на обкладинці пані Н. Ґеркен-Русової.

Обсяг книги — 296 сторінок. Ціна книги — 3 дол.

Замовлення просимо слати на адресу: *SWU, 112 Bellwoods Ave., Toronto, Ont., Canada*

Увага! Просимо виправити: На 93 стор. під світлиною замість «Сумівці в Болтоні» має бути: «Сумівці в Бельгії».

ДО ВСІХ КРАЙОВИХ КОМІТЕТІВ, КОМІТЕТІВ ОСЕРЕДКІВ, ПРОВІДНОГО АКТИВУ, ЧЛЕНІВ І ПРИХИЛЬНИКІВ СУМ-у!

Дорогі Друзі!

В попередньому 1-2-му числі нашого журналу ми подали заклик про передплату на журнал «Аванґард» на 1955 р. та заклик провести збіркову акцію на Пресовий Фонд журналу, щоб віддати борги за попередні друковані числа та щоб надалі появлявся єдиний центральний орган Спілки Української Молоді.

Стверджуємо, що лише передова частина сумівців відгукнулася на заклик ЦК та своїми пожертвами допомогла розрахуватись за видане число, як так само протягом десяти днів переслала заборгування.

В цьому числі ми подали список жертводавців на Прес-фонд, які поступили під час друку журналу. Ми сподіваємось, що всі осередки по всіх 14 країнах Европи і заокеану приспішать пересилку пожертв на вказану адресу і цим самим журнал «Аванґард» буде появлятись пляново раз на 2 місяці.

Ми очікуємо від осередків всіх списків жертводавців на Пресфонд «Аванґарду»-у. Не сміє бути жадного сумівця, жадного осередку СУМ-у, які б не включилися в акцію допомоги на Пресфонд «Аванґард».

Завданням кожного члена СУМ-у — всебічно підтримувати свій центральний орган, який служить для спільних дій нашої великої сумівської організації.

Нашим гаслом є: **«Кожний член СУМ-у передплачує свій журнал». «Журнал Аванґард — в кожній українській родині»!**

Дорогі Друзі! Ми почали в цьому числі друкувати списки пожертв на прес-фонд «Аванґард»-у. В черговому числі подамо продовження списків жертводавців і вкажемо, який Крайовий Комітет включився в акцію поширення «Аванґард»-у, а який ні. Ми вкажемо назви Осередків і прізвища керівників, які під всякими причинами в інтересі власного осідку, відмовились включитись на допомогу В-ва «Аванґард»-у.

Справа виходу журналу — це справа не лише членів ЦК СУМ-у, а справа всіх Крайових Комітетів, всіх Осередків і членів СУМ-у.

Берім же на себе всі разом відповідальність і допомагаймо для виховання нашої молоді.

Честь України — Готов Боронити!

В-во «Аванґард»

20. 5. 1955 р.

ПРАЦЯ НА КОРИСТЬ СВОЄЇ НАЦІЇ І БОРОТЬБА ЗА НАЦІОНАЛЬНЕ ВИЗВОЛЕННЯ — ПОВСЯКДЕННІ ЗАПОВІДІ КОЖНОГО СУМІВЦЯ!

ЧИТАЙТЕ І ПОШИРЮЙТЕ «АВАНҐАРД»!

СТАВАЙТЕ ПОСТІЙНИМИ ПЕРЕДПЛАТНИКАМИ ВАШОГО ЖУРНАЛУ!

Кожний сумівець і сумівка, кожний український юнак, кожний керівник молоді повинен стати постійним передплатником журналу **«Аванґард»**. В журналі поміщується статті з ділянок: **проблеми молоді** (в тому й проблеми виховання дітвори та юнацтва), **наука і знання, література** (українська і всесвітня), **суспільно-політична думка, відомості про історичне минуле України, про визвольну боротьбу українського народу, описи нашої батьківщини, з науки техніки, спорт, з діяльности української молоді** та ін.

Журнал появляється щоквартально (після збільшення числа передплатників — видаватимемо раз на два місяці).

Умови передплати:

в США і Канаді	—	річно	—	2	дол.
" - "	—	піврічно	—	1.20	"
" - "	—	одне число	—	0.75	"
в Англії	—	річно	—	10	шил.
"	—	піврічно	—	6	"
"	—	одне число	—	3½	"
в Австралії	—	річно	—	16	шил.
"	—	піврічно	—	9	"
"	—	одне число	—	5	"
в Франції	—	річно	—	800	ф. фран.
"	—	піврічно	—	450	"
"	—	одне число	—	250	"
в Бельгії	—	річно	—	80	б. фран.
"	—	піврічно	—	45	"
"	—	одне число	—	25	"
в Німеччині	—	річно	—	4.-	НМ.
"	—	піврічно	—	2.50	"
"	—	одне число	—	1.50	"

В інших країнах відповідно німецької валюти.

Передплату висилати через банк або поштовим переказом на адресу: *Süddeutsche Bank A. g. Filiale München, Lenbachplatz 2, Konto Nr. 52 523.*

Передплачуйте «Бюлетень СВУ»

ОРГАН ГОЛОВНОЇ УПРАВИ СПІЛКИ ВИЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ

Передплата на рік складає 2 дол.

Замовлення висилайте на адресу:

S.W.U. (I. Haluska)
München 2, Lazarettstr. 11a, Germany

Гроші скеровуйте до:

Süddeutsche Bank Kto 17 530, S.W.U.
München, Lenbachplatz, Germany

ПРИДБАЙТЕ!

Історично-документальне видання ЦК СУМ-у

ФОТО-АЛЬБОМ «СУМ НА ЧУЖИНІ»

Вийшов з друку на 236 стор. великого формату альбом у твердій оправі, на крейдянім папері, в якому вміщено біля 900 фото-світлин з життя і праці української молоді на чужині у всіх ділянках культурного, громадського, політичного та виховного характеру в період таборового життя в Німеччині та по окремих країнах її розселення. Обкладинка роботи проф. Р. Лісовського.

В альбомі подано історію Спілки Української Молоді на Україні і на чужині. В світлинах відображено Україну (фотознімки з Краю), Українську Повстанську Армію, 1-шу Українську Дивізію, з релігійного життя УАПЦ і Української Католицької Церкви, українську молодь в таборах Німеччини та діяльність СУМ-у в Німеччині, Австрії, Трієсті, Бельґії, Великобрітанії, Франції, США, Канаді, Бразілії, Параґваю, Арґентіні, Австралії, Швеції, та крім того світлини прихильників та почесних членів СУМ-у. Окремо подані сторінки з кольоровими світлинами.

Ціна одного примірника в Англії 2 ф. 5 шил.

Кожний член СУМ-у придбає цей цінний альбом, як спогад про молоді літа й свою роботу на чужині. Кожна українська родина придбає альбом, як документ про нашу молодь.

Замовлення висилати на адресу КК СУМ-у кожної країни чи осередку СУМ-у, а зокрема: *Ukrainian YouthAssociation, 49, Linden Gardens, Notting Hill Gate, London W. 2., Great Britain.*

ЦІНА: 0,75 ДОЛЯРА